DEVRİM

AYLIK SOSYALİST DERGİ

YIL: 3

MAYIS

1994

Düzen ve Taraf

26

i ç i n d e k i l e r

Merkez temsilciliğimizin faksı bağlandı.
Numara:
(212) **522 56 29**

Sahibi ve Yazıişleri sorumlusu: Etki Basın Ajansı Tic. Ltd. Şti. Adına Mesut HASTÜRK **Yönetim Yeri:** Gençtürk Cad. Çukurçeşme Sk. No: 18 Kat: 2 Laleli-İstanbul **Telefon (fax):** (212) 522 56 29 **Ankara Temsilciliği:** Strazburg Cad. No:45/17 Maltepe **İzmir Temsilciliği:** 1460 Sokak No: 61/3 Alsancak **Telefon:**(232) 463 92 99 **Avrupa Temsilciliği:** Yüksel ER Bilser str. 24a 22279 Hamburg 60 Almanya **Telefon:** (00) (49) 040 511 76 32 **Kapak:** Etki **Yayına Hazırlık:** Etki **Baskı:** Gürtaş Ofset **Abone Koşulları:** Yurtiçi: Bir yıllık: 200.000 TL./ Altıaylık 100.000 TL. Yurtdışı: Bir yıllık: 90 DM- 200 FF / Altı aylık: 45 DM- 100FF

DEVRİM YIL 3 SAYI 26 MAYIS 1994

DEVRİM'DEN

1 Mayıs, başka bir dünyanın günü olarak yaşanıyor. O dünyayı bugüne taşıyor. Alanlardaki birlik, dayanışma, kardeşlik, eşitlik ve mücadele isteği, kurulacak kızıl dünyanın habercisi oluyor.

Komünistler bu bilinçle alanlardaydı. Dayanışma coşkuyu, coşku, dayanışma ve birliği getirdi. Yaratılmak istenen işbirlikçi ve teslimiyetçi hava, komünistlerce kızıl rüzgâra dönüştürüldü. O gün rüzgâr, emperyalist köleci sistemin efendilerinden değil, komünistler ve yaratılan tüm değerlerin gerçek sahibi işçi ve emekçilerden esti.

Komünistler, birgün değil bir dünya isteyerek bu kızıl rüzgârı tüm zamanlara taşımalı ve tüm dünyayı saracak kızıl fırtınaya çevirmelidir!

***

Bu sayıda, Selahattin yoldaş yazısında, pratik deneyimlerden süzülmüş bir bakışla sendikaların genel ve önümüzdeki dönem politikaları üzerine saptamalarda bulunuyor, perspektifler sunuyor.

Onur yoldaş "Din mi, Devlet mi?"yle RP'nin yükselişini irdelerken. dine devrimci yaklaşımın yöntemini de belirginleştirmeye çalışıyor.

"Kamu çalışanları" bu alandaki örgütlenme ve mücadele politikaları üzerine üçlü bir çalışmayla hazırlanmış bir metin.

İlgiyle okuduğunuzu düşündüğümüz C. Adalı'nın "Özelleştirmeler Üzerine" adlı yazısının ikinci bölümünü yayınlıyoruz. Bu bölüm özelleştirmelerin amaçları ve karşı mücadelenin politikaları üzerinde yoğunlaşıyor.

Memet Erkan kendine has tarzıyla kimlik kartlarımızdaki 'Dini:' bölümü üzerine yazdı. Bu sayıdaki diğer yazısı ise federalizm üzerine. 'Ne?, Nasıl?' sorularına cevap arayarak bir tartışma başlatmak istiyor.

E.Dost arkadaş Devrim çalışmasına öğrenci gençliğin toplumsal mücadeledeki yeri üzerine hazırladığı bir yazıyla katkıda bulunuyor. Sevinçle karşılıyor, devamı dileğiyle teşekkür ediyoruz.

TC "adaleti" şimdi de tarafını işçi sınıfı ve ezilen Kürt halkından yana seçmiş değerli yazar Sırrı Öztürk'ü zindanlarına atıyor. Zindanlar gerçeğin, güzelin kendini ifade etmesini engelleyemeyecek. Kendisiyle yaptığımız söyleşiyi ilgiyle okuyacaksınız.

***

Mayıs, güneşin kavgasını çağrıştırır, kavga ölümü. "Ölenler dövüşerek öldüler, güneşe gömüldüler".

Saygıyla anıyoruz.

Sevgiyle,

Hasan KARADENİZ

Düzen ve taraf

Kriz derinleşiyor.

"Bankacılardan sonra, borsanın repocuları da çöktü", "Otomotiv endüstrisi çöküyor", "İhracat durdu", "İthalat durdu duracak", "Büyükler küçükleri yutacak", "Sıra büyüklere de gelecek", "Finansman kirizi üretim krizine büyüyor", "Bu kriz farklı".

Bunlar hergün gazetelerde yer alan başlıklardan bazıları.

Bu kriz gerçekten farklı.

Ekonomik kriz, ağırlaşan toplumsal-siyasal sorunlarla iç içe gelişiyor; toplumsal yaşamın bütün alanlarını içine alıyor, yapısal ve kalıcı bir karakter gösteriyor.

Yönetilenlerin eskisi gibi yönetilmek istemediğine ilişkin işaretler çoğalıyor. Ancak işçi ve emekçiler ağırlaşan sömürü ve sermaye saldırısına karşı henüz "bağımsız tarihsel" bir eylemlilikle ortaya çıkabilmiş değilller.

Siyasal kriz kendini asıl, yönetenler içinde bölünme ve huzursuzluk, bir yönetememe krizi olarak gösteriyor. İktidar bloğunda çatlaklar var. Bugünkü hükümet yönetemiyor, yerine daha "iyi"si çıkarılamıyor. "istikrar paketi" istenen hız ve kararlılıkta uygulanamıyor. Her türlüsü bulunan darbe ve yeni hükümet senaryoları üzerinde tutum birliği sağlanamıyor.

Böyle kriz dönemlerinin geleneksel "çözümü" askeri darbedir. Ancak bugünkü koşullarda askeri bir darbenin hangi sorunu çözeceği sorusunun yanıtını kimse veremiyor. Bugün girişilecek bir askeri darbe, 12 Mart ve Eylül'den farklı olarak, toplumsal bir rıza yaratmakta ciddi güçlüklerle karşılaşacaktır. Ayrıca, rejim 12 Eylül düzenlemeleri ve "sivil darbe"lerle zaten askerileştirilmiştir. DYP-SHP koalisyonu Kürt sorununu, "demokratikleşme paketi"ni Genelkurmaya ve polis şeflerine havale etmiştir.

DYP-SHP koalisyonunun yapacağını yapıp yolun sonuna geldiğini, sürmesini alternatifinin hazırlanamamasına borçlu olduğunu 6 ay önce yazmıştık.

27 Mart seçimlerinden sonra yeni ve daha güçlü bir hükümetin koşullarının oluşacağı bekleniyordu. Seçim sonuçları beklentileri doğrulamadı. MGK'nun da uygun bulmasıyla, 5 Nisan saldırısının DYP-SHP koalisyonuyla yürütülmesine karar verildi. Ancak, aradan geçen zaman, bu hükümetin emirle de uzun süre yürüyemeyeceğini gösteriyor.

"Sorunların çözüm yeri parlamentodur!"

Şimdi, en çok bu "vecize"yi tekrarlıyorlar. Bu parlamento ise Cumhuriyet tarihinin en düzeysiz, kişiliksiz, asalak parlamentosudur. Çözüm üretmek bir yana kendisi sorundur.

Türkiye Kapitalist Cumhuriyeti'nin karşı karşıya olduğu sorun, Demirel' in söylediği gibi bir çeşit trafik kazası ya da gel-geç bir siyasal kriz değildir.

Emek-sermaye çelişkisi derinleşmiş, yayılmış, aynı zamanda keskinleşmiştir. Emeğin ve sermayenin dünyaları kesin çizgilerle ayrılıyor. Türkiye'de her şeyiyle farklı iki dünya karşı karşıya geliyor.

Ücretli emek gelirleriyle sermaye gelirleri arasındaki uçurum derinleşiyor. Tüm ücretliler, memurlar, azalan gelirleri, kötüleşen çalışma ve yaşam koşullarıyla hızlı bir yoksullaşma süreci yaşıyorlar. Çalışan sınıfların reel ücretlerini, verili yaşam düzeylerini geliştirmeleri bir yana, korumaları bile kıran kırana kavgayı gerektiriyor.

Yalnız emek-sermaye çelişkisi değil, toplumsal-tarihsel ve güncel bir dizi çelişki ve sorun birbirinin üstüne biniyor.

Düzen bütün bu çelişki ve ayrılıkları "böl ve yönet" ilkesinin dayanağı yapmaya çalışıyor, ama bunu eskiden olduğu gibi kolayca başaramıyor. Türki-

ye'nin düzeni, birbirine ve kendisine meydan okuyan bütün bu eğilim ve akımları bunlardan hiçbirine indirgenmeyen, ama hepsini bir ölçüde kendisine benzeten bir senteze ulaştıramıyor. Bu, ideolojik krizdir.

Kriz, son derece somut, derin ve çok boyutludur. Yakın ve kalıcı bir çözümü de bulunmuyor.

Ancak bütün bunlar düzenin bittiği anlamına gelmiyor. Rezervleri var ve daha önemlisi eskiyi yıkıp yenisini kuracak öznel öğe, sınıf ve siyaset güçleriyle oluşmuş değil.

Ara ve geçici çözümler bir yana, Türkiye'nin önünde esas olarak iki yol uzanıyor: Ya kör şiddete, işçi-emekçi halkın daha aşırı sömürüsüne dayanan faşizm, ya işçi sınıfının, emekçilerin devrimci program ve eylemiyle sorunları kökünden çözecek sosyalizm! Birinci yol çürümeye, ikincisi toplumsal kurtuluşa açılıyor.

* * *

Sorun öznel-iradi öğenin, devrimin siyasal ordusunun hazırlanması noktasında düğümleniyor. İşçi sınıfı ve emekçi halk hareketinin, sosyalist solun durumuna bu açıdan bakmak gerekiyor.

İşçi ve emekçilerde, sermayenin saldırısının, kötüleşen ekonomik koşulların yol açtığı, zaman zaman infial ve tepkiye de dönüşen yaygın bir hoşnutsuzluk var. Ancak bu kendiliğinden, toplu, kararlı ve örgütlü bir eylemliliğe dönüşmüyor. Devlet terörünün yarattığı korku, ideolojik kuşatmanın neden olduğu umutsuzluk ve örgütsüzlüğün yol açtığı güvensizlik sınıf hareketinin "bağımsız tarihsel eylem"ini geciktiriyor.

Hızlı ve dengesiz kentleşmenin bir sonucu olarak, işçi sınıfı kent yaşamında küçük burjuva ve sınıf dışı katmanlar tarafından çevrelenmiş durumdadır. Burjuva ideolojisi ise yalnız medya ve doğrudan propaganda yöntemleriyle değil, günlük yaşam ilişkileri ve kültürüyle emekçinin beynine, davranışına giriyor; bilincini hedefliyor. Çürüme toplum çapında yaşanıyor; işçi de bunun dışında değil.

Bütün bunlara rağmen, işçi sınıfı ve emekçi halk içinde sosyal demokrasinin solunda yer alan geniş bir potansiyel var.

Devrimci örgüt ve çevrelerin siyasal eyleme çekebildiği toplam emekçi sayısı önemli bir nicelik oluşturuyor.

1 Mayıs 1994 örgütlü sosyalist solun, üç sendika konfederasyonunkiyle boy ölçüşecek büyüklükte bir kütleyi mobilize edebildiğini gösterdi.

Toplamına bakıldığında devrimci hareketin yeterince büyük olduğu söylenebilir. Örgütler ve toplam siyasal etki ise küçüktür.

Nicel büyüklük küçüklük bir yana, devrimci-sosyalist hareket, siyasal bir nitelik olarak kendini ortaya koyamıyor. Tüm iddia ve çabalara rağmen "öncülük" misyonu hakkıyla yerine getirilemiyor.

Bu durumun, birçok nedeni var. İki önemli neden aynı zamanda sonuç olarak karşımıza çıkıyor.

Bir: Programsızlık. Alışılmış ve aşılması gereken geleneksel programlarla ilerlemek mümük değil. Program sorunu, teknik anlamda bir program metni üretmenin ötesinde, işçi ve emekçinin somut sorunlarından çıkarak geleceğe bağlanan savaşım istem ve hedefleri formüle etme, yeni toplum projeleleri üretme sorunu olarak öne çıkıyor.

İki: Marjinallik. Marjinallik siyasetin ve sınıf mücadelesinin kenarında, dışında, kendi kapalı alanında bir varoluş biçimini anlatıyor. Devrimci-sosyalist hareket, temel toplumsal-sınıfsal sorunlarda kutupbaşı olmak bir yana "taraf" bile olamıyor.

Durum budur.

Durumun böyle olmasında başka nedenlerle birlikte, benimsenen parti anlayışlarının da katkısı var.

Türkiye'de birçok devrimci ve komünistin kafasında, kurulur ya da biraz da-

ha güçlenirse bütün sorunları çözebilecek, sınıfa önderlik edip, ülkeyi devrime götürcek olan son derece idealize edilmiş bir "parti" düşüncesi var.

Çok farklı, hatta zıt görünen kesimler bile aynı modelist parti anlayışının etkisi altındalar.

Doğru ve yanılmaz çizgilerinin büyük bir başarıyla geliştiğini düşünen, dogmatik, mezhepleşmiş örgütler de, "geniş" birlikçi liberal tutumla federatif bir yapı oluşturmaya çalışanlar da yanlış bir noktada aynı parti anlayışını savunuyorlar.

Partiyi kendisi için amaçlaştırmak, gerçek toplumsal süreçlerden kopararak mutlaklaştırmak doğru değil. Doğru değil, çünkü bu yaklaşım sınıf savaşımının dayattığı görevleri idealize edilmiş bir "parti"nin doğuşuna erteleyen beklemeci ve edilgen bir bilinç yaratıyor.

Parti, "taraf"tır. Sınıf mücadelesinde taraf olamayan bir organizasyon ne denli yetkin olursa olsun parti değildir. Sınıf mücadelesi görevlerinden uzak durarak parti olmak hiçbir zaman olanaklı değildir.

İkincisi, parti devrim sürecinin başat siyasal öznesi ve en önemli aracıdır. Ancak, tek aracı olmadığı gibi, devrimin kendisi de bir partinin tek başına "yapacağı" bir eyleme indirgenemez.

Engels, 1848 devrim-karşıdevrim döneminde birden çok yazısında "Demokrasi Partisi"nden söz ediyor. O tarihlerde böyle somut bir parti hatta organizasyon yoktur. Engels, "Demokrasi Partisi"ni devrim tarafı, "devrimci blok" anlamında kullanıyor.

Bizim de bugün, hiçbir örgütlülüğü yadsımadan, tam tersine her türlü örgütlülüğü güçlendiren bir yaklaşımla düzen karşısında sınıf ve sosyalizm tarafı olarak yer almanın yaratıcı yollarını bulmamız gerekiyor.

Türkiye devrimci hareketinin en yakından izlediği ve örnek aldığı Bolşevik Partisi ve Ekim devrimi deneyiminde yaratıcı yaklaşımı görüyoruz. Lenin ve Bolşeviklerin kendilerinin azınlıkta, Menşeviklerle Sosyalist Devrimcilerin mutlak çoğunlukta oldukları bir dönem de Sovyet örgütlenmesini devrim ve iktidar organı olarak ileri sürüp "Tüm İktidar Sovyetlere" belgisini ortaya atmaları olağanüstü değerde bir yaratıcılık örneğidir.

Türkiye koşullarına dönersek, şu noktaların net olması gerekiyor:

Bir: Türkiye'de sosyalist solun omurgasını zaaf ve eksiklikleri, biçim ve isimleri ne olursa olsun örgütlü güçler oluşturuyor.

İki: Örgütlerin hiçbiri tek başına düzenin karşıt kutbu olamıyor. Sosyalist potansiyeli kendisine çekecek bir çekim gücü de yaratamıyor.

Üç: Sınıf savaşımının dayattığı görevleri yerine getirmekten çok, varlığını sürdürme ve birbirine tutunma ihtiyacından kaynaklanan birlikler hiçbir gerçek ilerleme sağlayamıyor.

Dört: Yapılması gereken, düzen karşısında taraf olma bilinciyle davranarak, sınıf ve sosyalizm güçlerinin eylem ve savaşım birliği, bloku için çalışmaktır.

Bugün, sınıf ve sosyalizm alternatifinin ülke çapında güçlendirilmesine katkı yapmayan hiçbir sosyalist grup ya da örgütün kendisini güçlendirme şansı da yoktur.

Düzen 5 Nisan saldırısıyla II. cepheyi açtı.

Cephe savaşımının gerekleri yerine getirmek gerekiyor.

Kestirmeden söylenirse, bu topraklarda Devrim Tarafı, sınıf ve sosyalizm güçleriyle Kürt özgürlük hareketinden oluşuyor. Bu güçlerin birliğinin sağlanmasında kritik halka sosyalizm güçlerinin eylemli, savaşkan birliğidir.

Devrimci öncü parti de, kendi özel dünyasında yaşayan yuvarlardan değil, savaşımın içinden çıkacaktır.

Devrim

14.5.1994

1 Mayıs 1994

1 Mayıs' a; Cumhuriyet tarihinin en ağır sınıf saldırısının, sınıfa açık savaş ilanının yapıldığı, yığın desteği hayli zayıflamış ve kendine güveni sarsılmış bir hükümetle başarılı olmak için şart koşulan "güven ortamını" sağlayabilmek için süreklileştirilen darbelere yenilerinin eklendiği, *her yönlü kriz* ortamında girdik.

Klikleri arasındaki, 'yapay' ve 'önemsiz' ayrılıklar bir yana, burjuvazinin varolan tüm örgütleriyle tekleşerek giriştiği "*zehir içirme operasyonu*" karşısında, işçi sendikaları konfedarasyonlarının ayrı başlar çekerek 1 Mayıs'ı bu yıl da bölmelerinin yalnız hata değil ihanet olacağını belirtmiştik. Bu koşullarda; işçi ve emekçilerin, devrim ve özgürlük güçlerinin, günün anlamına uygun bir biçimde birlik ve dayanışma içinde hareket etmeleri gerekmekteydi. Toplumsal muhalefetin geniş kesimlerince kabul gören bu istek, sınıfın örgütlerini de mücadeleye ama en önemlisi *birlikte* mücadeleye zorladı. Üç büyük işçi konfedarasyonu 1 Mayıs'ı biraraya gelerek kutlamaya karar verdiler. Niyetle-rinden bağımsız olarak sevindirici bir gelişmeydi. Bu konfederasyonların, KÇSP, bazı mesleki kuruluşlar ve kitle örgüttlerinin içinde bulunduğu Demokrasi Platformu mitingi örgütledi.

Devrimci sloganlar kitlede yankı bulmuş ve beraberce atılabilmiştir.

Üç konfederasyondan özellikle Türk-İş ve Hak-İş'in Zonguldak Mitingi'nde deneyip, belli oranda başardıklarını 1 Mayıs mitinginde uygulamak niyetinde oldukları tahmin ediliyordu. Miting'te istiklal marşının okutulmak istenmesi ve açılan Türk bayrakları, günün enternasyonalist anlamının dejenere edilmek istenmesiyle açıklanabilirdi. Sendika ağalarının yuhlamalar ve ıslıkla-malarla başlayan konuşmaları, hükümeti ve genelde burjuvaziyi uyarma amacı taşıyordu. Mitingi, devlet töreni havasında "kazasız-belasız" geçiştirmek istiyorlardı. Üç büyük konfederasyonun alanlara getirebilicekle-rinin dörtte birini bile getirememesinin nedeni bu niyetleriyle ilgilidir.

Devrimci/ sosyalist güçlerin etkin katılımı, düzenin tüm öncüsüz bırakma saldırılarına rağmen, güçlenerek genişlediğinin anlamlı ve sevindirici bir göstergesiydi.

Miting alanında yaratılmak istenen bu hava, devrimci örgütlerin ve sınıf bilinçli işçilerin etkin müdahalesiyle değişmiş, alan kızıllaştırılmıştır. Sendika ağalarının yoğun teşhiri, konuşmacıların istedikleri gibi konuşmalarını engellemiş ve bu tavır, katılan işçilerde de yoğun destek bulmuştur. Devrimci sloganlar kitlede yankı bulmuş ve beraberce atılabilmiştir. Devrimci / sosyalist güçlerin etkin katılımı, düzenin tüm öncüsüz bırakma saldırılarına rağmen, güçlenerek genişlediğinin anlamlı ve sevindirici bir göstergesiydi.

DEP' in yoğun ve coşkulu katılımı, beraber atılan kardeşlik, dayanışma ve barış içerikli sloganların çoşkusu ve bunların sınıf tarafından küçümsenmeyecek oranda sahiplenilmesi; emperyalist soygun düzeninin, soygunculuk reçetesini, işçi ve emekçilere ve yoksul Kürt halkına beraberce kestiği şu koşullarda, enternasyonalist dayanışmanın bilinçli pratiğe dökülmesi anlamına geliyordu.

Sınıf ve sosyalizm güçleri alanda güçlerini birleştirdiler, ama eşgüdümlü davranmakta tepki ve istemlerini ortaklaştırmakta, miting sonrası polis saldırısını birlikte göğüslemekte eksik kaldılar.

Tüm bu olumsuzluklarına rağmen bu 1 Mayıs, tüm devrim ve sınıf güçlerinin yıllardır ilk kez bir alanda toplanarak, sosyalizmi sahiplenmesi, saldırı karşısında susmayacağını burjuvaziye haykırması açısından değerli-dir. Önümüzdeki süreçte işçilerin ve emekçilerin örgütlü bulundukları sendikaları ve demokratik kitle ve meslek örgütlerini, mücadele etmek yönünde etkileyebilecek bağımsız işçi örgütlenmelerinin hayata geçirilmesi saldırıya karşı eylemli dayanışmanın tabandan zorlanarak yükseltilmesi gerekiyor.

Kimlik kartlarında ki "masum" bir bölüm dolayısıyla

MEMET ERKAN

"Jirayr'a ve onun gibi harbi Türkiye'lilere"

Eskiden küçük bir defter biçimindeydi, sanırım bu yüzden adına "cüzdan" deniyor/du. "Cüzdan" kelimesi "cüz"den geliyor herhalde; şimdi daha çok "cüz" yerine "fasikül" kelimesini kullanıyoruz günlük hayatımızda. Halen arasıra bu cüzdanlara rastlasak da, artık kullanımdan kalktılar; yerlerine "kimlik kartı" olarak düzenlenmişleri geçti. Bu kartların da bir süre ay ve yıldızını tartıştık; yok sola bakıyor neden sağa bakmıyor diye. Kimimiz de renklerine taktı, bazıları da üçüncü cinsler için "pembe"sinden söz etti. Kısacası, bir "geçiş toplumu" olmamızdan, toplumumuzun tam bir "oluş" halinde olmasından mı nedir, "nüfus kimlik cüzdanı"ndan "nüfus kimlik kartları"na da daha tam geçebilmiş değiliz. Şimdi yine değişecekmiş; daha bir modern olacakmış, "sürücü belgesi" ya da "bankamatik kartları" gibi. Ayrıca bu değişim, "parmakla sayılamayan bizlerin" artık bilgisayarlara kodlanacağımız anlamına da geliyor.

"Nüfus kimlik cüzdanı"mız "nüfus kimlik kartı"na dönüştü/dönüşüyor ama, bazı özellikleri var ki, bunlar değişmiyor. Bu yazı da bunlardan biri üzerinde durulacak: "Dini: ..." bölümü.

Sahi siz "dininizi" seçtiniz mi? Yani eskiden "nüfus kimlik cüzdanı"nızda, şimdi "nüfus kimlik kartı"nızda yazan "İslam", "Hristiyan", ya da her ne ise, onu siz mi seçtiniz ve yazdırdınız? Yoksa size sormadan, sizin rüştünüze ermeniz beklenmeden, sizin adınıza yazmışlar mı? Yani devletimiz, bu konuda da babalığını göstermiş ve herkesi bir din sahibi yapmış ve siz de bunu kabullenmişsiniz. Neyse, yine de hayırlı uğurlu olsun! Güle güle kullanın! "Seçme/seçmeme" ve "seçilme" vs. konularında bazı haklarınızı siz de fazla umursamıyorsunuz demek ki. Hem zaten öyle her olur olmadık yerde de seçme/seçmeme vs. haklarından söz etmemek gerekir, değil mi? Seçimden seçime kullanıyoruz nasıl olsa!

Diyelim ki, dininizi seçtiniz ve nüfus kütüğünüze kaydettirdiniz; peki, nüfus kimlik kartınızı her gösterdiğinizde dininizin ne olduğunu da söylemenizin/göstermenizin ne anlamı var? Yani, neden ayrıca nüfus kimlik kartınıza da yazdırıyorsunuz? Bu teşhir eyleminden rahatsız olmuyor musunuz? Çünkü hangi dinden olduğunuz sadece sizi ilgilendirir. Hem neden anne-babanızın, daha doğrusu "babanızın" dinini "seçmek" zorundasınız? Anneniz bir başka dindense ve siz de onu seçmek isterseniz ne olacak biliyor musunuz?

Tabii şöyle de söylenebilir; bir çok yerde ve defalarca çiğnenen bu haklarımız bir defa da, ömrümüzce taşıdığımız kimliklerimizde çiğnenmiş ne önemi var. Hem o kadar önemli şeyler varken/dururken böyle fasulyeden şeylerle uğraşıp "mücadeleyi" saptırmamak, onu yükseltmek, "yüksek siyaseti" alçaltmamak gerekir, değil mi?!.

İnsanların %90-95'i müslüman sayılan bir ülkede, (Yeni doğmuşlar/bebekler dahil elbette. Hem farketmez; nasıl olsa bu konuda "eşit" sayılıyoruz "devlet baba"nın önünde) neden ayrıca bunu kimlik kartlarına da yazma gereği duyulur? Bu size biraz garip gelmiyor mu? Yoksa amaç %5-10'u tesbit edip "gerekli yerlerde" ve "gereken zamanlarda" **azınlık muamelesi** yapmak horlamak ve ezmek mi? Konu üstüne biraz düşününce, insanın aklına ister istemez bu geliyor. Hem sormak gerekir; neden bürokrasi içinde, devlet kademelerinde, orduda vs. "Kürt" kökenliler var da, "Ermeni" kökenliler, Helen kökenliler (Rumlar) ve "Süryani-Keldani" kökenliler, "Yahudi" olan Türk vatandaşları yok? Yoksa onlar "yarım yurttaş" mı?; ya da daha kötüsü, potansiyel düşmanlar, ajanlar mı?

Sorun "etnik"se, niye "Kürtler" var? Onlar "Dağ Türkleri" de ondan mı? Bu ayıklamanın elemenin "din" dışında başkaca bir kıstası geliyor mu aklınıza, cumhuriyetçi, demokratik ve laik bir ülkenin evlatları olarak? (Hem biliyor musunuz, örneğin Tunus gibi bir Arap ülkesinin bile -"bile" diyorum, çünkü Araplar İslamiyetle daha bir "özdeş" görülürler- nüfus kimlik kartlarında "dini" bölümü yok. Kuşkusuz, örnekler çoğaltılabilir.)

Türkiye'deki "laiklik"de tartışılıyor zaten, epeyce bir zamandır. Türkiye'de laiklik'in, "din'le devlet işlerinin ayrılması" değil de, "din'in devletin denetimine alınması" olarak anlaşıldığından, uygulandığından söz ediliyor. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın "laik bir ülkede", hem de bazı bakanlıklardan bile daha büyük bir bütçeyle ve memur kadrosuyla, "Ne işi var?" diye soruyorlar. Buradan, "**Diyanet İşleri kapatılmalıdır!**" düşüncesine varıyorlar; laik bir ülkede "**Diyanet melanettir!**" diyorlar. Üstelik, tekrarla, bu işi yapan devlet kurumu, Diyanet İşleri, sadece "Sünnilik" ve "Hanefilik" propagandası, savunusu üstüne kurulu.

Eskiden, nüfus kimlik "cüzdan"larında "dini" bölümünden başka bir de "mezhebi" bölümü vardı. Acaba onun da nasıl bir işlevi vardı, bu eleme, ayıklama işlerinde; mesela Alevi-Bektaşi geleneğinden olanlara karşı? Bir de, rivayet odur ki, Çingeneler için de özel bir ayrımcılık uygulanırmış; halk arasındaki "esmer vatandaş" tanımlaması dışında nüfus kimlik cüzdanlarına "kıpti", ya da benzeri bir şey yazılırmış. Burada aklımıza gelmişken soralım; İkinci Dünya Savaşı yıllarındaki "Varlık Vergisi" adlı rezaletin uygulanmasında ve gayri-müslimler üstünde estirilen terörde nüfus kütük kayıtlarının ve kimlik cüzdanlarının ne gibi "kolaylaştırıcı" işlevi oldu acaba?

Türkiye'nin "ulusal birliği"ni sağlamanın aracı "din" midir? "Türk olmak", aynı zamanda "müslüman olmak" mıdır, "Galatasaray mezunu" bir devlet yetkilisinin söylediği gibi? Görüşüne başvurmak zorunda kaldığımız bu yetkili, nüfus kimlik kartında "Dini: İslam" yazmasıyla ilgili olarak, "İyi ya, azınlık olmadığınız anlaşılıyor. Hem siz Türk değil misiniz? Türk demek, aynı zamanda ,islam demektir" diyordu. Öyleyse, örneğin "Hristiyan" Gagauz Türklerini nereye koyacaksınız; Türk saymayacak mısınız? Üstelik Türklerin, şamanizmden hala ne kadar çok izler taşıdığını ve İslamiyete en fazla direnen, ona kendinden birşeyler katan, onu değiştiren topluluklardan biri olduğunu nasıl gözardı edeceksiniz? Alevilik-Bektaşilik ve Türkmenler vs. üstüne yapılacak küçük bir inceleme, veya en azından, örneğin **Demirtaş Ceyhun**'un son kitabı "**Ah Biz Şu 'Karabıyıklı' Türkler**"i (E Yayınları) okumak bile epeyce bilgilendirebilir isteyeni bu konularda.

D. Ceyhun'un bu sözünü ettiğimiz kitabından, bir anlayışın kökenlerini de sergileyen ve fazla bir yoruma gerek bırakmayan uzunca bir alıntıyla devam edelim söze:

"Çünkü, bilindiği gibi Anadolu, yeryüzünün en eski yerleşim noktalarından birisidir ve bu topraklarda binlerce yıldan beri, çok çeşitli budundan insanlar, tıpkı bir potada erimiş gibi bir arada yaşayarak kaynaşmışlardır. Osmanlılarca Anadolu'ya zorla yerleştirilmiş bu Türk soylu göçebeler de, dinsel veya budunsal bir ayrım gözetilmeksizin, öteki budunlardan insanlarla birlikte haslarda, tımarlarda, zeametlerde toprak işçisi olarak, beş-altı yüzyıl boyunca köylerde beraber yaşamışlardır. Bu nedenle, konuştukları dillerin veya dinsel inançların da, budunsal kökenlerinin saptanmasında belirleyici olması söz konusu değildir.

Örneğin, İç Anadolu'da, Konya yöresinde yaşamış ve 1924'de Lozan Antlaşması gereği **mübadele** ile Yunanistan'a göçmek zorunda bırakılmış **Karamanlılar**'ın anadili Türkçedir ve başka bir dil de bilmemektedirler. Ancak, yazıda Arap abecesini değil, Yunan abecesini kullanmaktadırlar. Dinleri de, Ortodokstur. Ama bu insanların etnik kökenleri nedir? Anadilini yitirmiş Rum mudur bu Karamanlılar, yoksa sonradan Hristiyan olmuş Türk müdür? Hala tartışılmaktadır. (Yenidüzen Gazetesi, Lefkoşe, 21 Mayıs 1991 , s. 9) Ama öte yandan da, Karamanlı, Konya'nın Kula köyünden **Evangelinos Misailidis**'in, 1871 yılında yayımladığı "**Temaşa-i Dünya ve Cefakar-u Cefakeş**" adlı, Yunan abecesiyle basılmış, Türkçe romanı, son yıllarda kimi edebiyat tarihçilerimizce ilk Türk romanı olarak kabul edilmektedir. (Evangelinos Misailidis, Seyreyle Dünyayı, Latin abecesiyle, gözden geçirilmiş 2. basımı, Cem Yayınevi, İstanbul 1988, Vedat Günyol'un önsözü.)

Kısacası, Anadolu'da, özellikle XV. yüzyıldan itibaren ana dili Türkçe olan, ama kendileri Türk olmayan bulunduğu gibi, Rumların egemenliğindeki bölgelere yerleşmiş bazı Türk boylarının anadillerinin de Rumcaya dönüştüğü bilinmektedir. Yine aynı şekilde,

sonradan Hristiyan olmuş Türk boyları bulunduğu gibi, sonradan Müslümanlığı seçmiş öteki budunlardan insanlar da çoktur. Bu nedenle, konuşulan dilin veya dinin de, bu toplulukların budunsal kökenlerinin saptanmasında belirleyici olabilmesi, artık olanaksızdır." (syf.176-177)

Yine de, haydi diyelim ki, Türk müslüman olmaya "yazgılıydı"; peki ama, "mezhebi" de belli miydi? İslamiyet birbirinden farklı, yer yer neredeyse düşmanlığa varan ayrılıklar üstünde gelişmiş mezheplerden, tarikatlardan, inanç sistemlerinden oluşuyor.

Türk sayılan topluluklar/halklar arasında da bütün bu mezhepler, tarikatlar, inanç grupları/akımları var. Peki onları nasıl yola getireceksiniz? Hepsini nasıl Sünni" ve "Hanefi" mezhebinden yapacaksınız? Artık, "mübadele" de söz konusu olamayacağına göre, bu gibi "sorunların" çözümünü, yeni 6-7 Eylül olaylarına veya Kahramanmaraş olaylarına mı havale/ihale edeceksiniz? Ya da daha "yumuşak" davranıp Alevisine, Sünnisine, Hristiyanına okullarda zorla din dersi okuturak, radyoda televizyonda dini programlar izlettirerek mi "doğru yola" getireceksiniz, sayın Türk, İslam, Sünni, Hanefi ve dahi "laik" beyler? Üstelik tedbir olsun, devletin Sünni ve Hanefi İslamının propagandası zayıflamasın diye de diğer dinlerin, dinsizliğin ve tanrıtanımazlığın propagandasını yasaklayacak, diğer islam mezhep ve inançlarınınkini de sınırlamak, engellemek, hatta yasaklamak için elinizden geleni ardınıza koymayacaksınız; onlar hakkında ortalıkta yalan yanlış şayiaların dolaşmasına göz yumacak sessizce destek çıkacaksınız.

Bunlar, ne Türkiye (sosyalist) solunun bazı kesimlerinde de görülmeye başlanan ve yer yer "**Kök(en) budalalığı**" boyutlarına ulaşan türden milliyetçilik ve "mikro-milliyetçilik" yapmak, ne de Türkiye'yi bir etnik ve/veya dinsel topluluklar birliğine ("İlkel kavimler toplamına") çevirmek için söyleniyor. Söylenen ve dahası vurgulanmak istenen, S.Demirel'in deyimiyle, "birinci sınıf" bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olabilmek için, "kendini Türk olarak kabul etmenin", Türkiye'de yaşamanın ve çalışmanın, (erkekseniz) askerlik yapmanın **yetmediğidir.** Eğer bir de müslüman değilseniz, nüfus kimlik kartınızda "İslam" yazmıyorsa, erkekseniz ve de sünnet olmamışsanız, "birinci sınıf" Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olamazsınız; "ikinci sınıf" vatandaşlığa razı olacaksınız.

Tabii bir "seçeneğiniz" daha var; ülkenizi, doğup büyüdüğünüz, yurt bildiğiniz, "vatan hizmeti" diye (bedavaya) askerlik yaptığınız bu toprakları, ehven-i şer bir tercihle, terk edip bir avrupa ülkesine iltica edeceksiniz ve çoğu "din özürlü" sayılan "ikinci sınıf" yurttaşlarımız gibi "mülteci" olarak yaşayacaksınız. Ömrünüzün geri kalanını müzmin bir yabancı olarak geçireceksiniz.

Burada bir parantez açıp ekleyelim. Kürtlerin, Süryanilere ve Keldanilere yaptıklarına göz yumulmasının tek nedeni de, Kürtlerin Müslüman, Süryanilerin ve Keldanilerin Hristiyan olmasıdır. Türkiye Cumhuriyeti devleti karşısında mazlum halk durumundaki Kürtler, Süryanilere ve Keldanilere karşı TC'nin "örtük" desteğini yanına almıştır. Daha önce de, Ermenilere karşı "birlikte direndiğimiz" ve/veya onları "birlikte hal'ettiğimiz" için, "işbirliği ve dayanışma" bu defa daha da kolay olmuş olsa gerektir. Ne de olsa "din kardeşiyiz"!

Kısacası, bu işbirliği ve dayanışma karşısında Süryaniler ve Keldaniler ne Kürtler tarafından kaçırılan kızlarının, ne de zorla ellerinden alınan/işgal edilen topraklarının ardına düşebilmişlerdir. Çareyi İstanbul, Ankara gibi büyük batı şehirlerine kaçmakta buldular. Ve bu "çifte baskı"nın kaynağı da din'in aynı zamanda bir "devlet dini" olmasıdır. Burada ayrıca belirtelim ki; "Bir sünni (erkek), bir alevi (kız) ile evlendiğinde kırk dinsizi imana getirmiş kadar olurmuş." (Kaçırılıp) Evlenilen kız, bir de "kafir" olunca siz kazanılacak sevabı düşünün hele.

Sonuç olarak, resmi ağızların iddia ettikleri gibi, Türkiye Cumhuriyeti, toprağa dayalı bir yurttaşlık anlayışına sahip değildir. Aksine, Türkleştirmeye ve Müslümanlaştırmaya (özellikle de Sünnileştirmeye) dayanan asimilasyoncu bir yurttaşlık anlayışına sahiptir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak ve eşit sayılmak için "etnik" ve "dinsel" ayrım yapılmadığı, fark gözetilmediği, kendini Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak kabul etmenin, bu topraklarda birlikte yaşamanın, "tasada ve sevinçte, kederde ve kıvançta ortak olmanın" yeterli sayıldığı yolundaki sözler sadece güzel tören sözleridir. Gerçeklikte, Hristiyan azınlıklar, Yahudiler ve hatta bazı zamanlarda ve durumlarda da Aleviler Türkiye'de ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmektedirler hala.

Sendikal politikalar üzerine

SELAHATTİN ŞAHİN

Giriş

Türkiye sendikal hareketi, içine itildiği çıkışsızlığı aşamamanın bunalımını yaşıyor. Sendikal yapıların içinde öbeklendiği her üç konfederasyon da yeni bir alternatif yaklaşım üretemiyor. Bunun ötesinde işçi sınıfının hak ve çıkarlarının korunması tamelinde sendikal eylem birliğini de gerçekleştirememenin sonucu olarak ne yapacağını bilmez bir halde bulunuyor. Bu durumun objektif sonucu olarak gündeme gelen sendikal rekabet ise işçileri bölme, sözleşmeleri kitleme sonucunu doğurarak işverenlerin ekmeğine yağ sürüyor.

Ne yapacağını bilmemezlik ve çıkışsızlık ortamında sendikal bürokrasi devlete yaslanmayı çıkış yolu olarak öneriyor. Devlete entegre olan sendikal hareket sadece rica ediyor. Rica ettikçe elde ettiği kazanım küçülüyor.

Mücadele kaçkını eski devrimcilerden, işveren vekillerine uzanan bürokrat sendikacılar kazanımları küçüldükçe ricalarını büyütüyorlar. Sonuçta DİSK devlet mitinginde, Taksim'de hiç utanmadan boy gösterirken, TÜRK-İŞ hükümeti desteklediğini, fedakarlığa hazır olduğunu açıklıyor. HAK-İŞ'in ise ne dediği bile anlaşılmıyor. Sendikal hareket, bütünüyle devlete entegre oluyor. Resmi nitelik kazanıyor.

Sendikasızlaştırma, taseronlaştırma ve tenkisatlar tüm "ricalara" rağmen hızla sürüyor. Özelleştirme politikalarında ısrar eden tekelci burjuvazinin bu saldırısına karşı sendikal hareketin üretebildiği tek politika "özelleştirmeye hayır" demektir. Sesini kaybeden sendikal hareket dilekçe yazıp imza toplamayı planlıyor.

Tüm bu olumsuzlukların temelinde ise; komünistlerle işçi hareketinin birliğinin sağlanamamış olması yatıyor. İşçi hareketinin uzağında kendi özel ve öznel gündemleriyle meşgul olan çok parçalı komünist hareketimiz "fabrikasız sosyalizm mücadelesi"nin olmayacağını anlamaktan hala çok uzak görünüyor.

Komünist hareket, işçi hareketine müdahaleyi, kendi özel gündemini işçi hareketine taşıma ya da işçi hareketinin kendiliğinden gündemine tabi olma olarak ele alıyor. Böylesi basit ve kolaycı yaklaşımların tek sonucu ise çıkışsızlığın yeniden üretimi oluyor. İşçi sınıfının ileri öncü kesimleriyle bağlanmadan, sınıfın içinde geniş ve yaygın politik etki alanına sahip bir akım olarak var olmadan yapılacak tüm diğer çalışmaların komünistleri marjinallikten ve toplumsal yaşamın kenarında politika yapmaktan kurtarmayacağının artık anlaşılması gerekiyor. Bunun yolu ise komünist hareketin gündemiyle, sınıfın mücadele gündemini eylem içinde birleştirmekten, her ikisini de bir ve aynı kanaldan akıtmaktan geçiyor.

Tüm toplumsal sınıf ve tabakalar içinde, toplumsal yaşamın bütün alanlarında yapılan ve birbirini senkronize eden bir politik çalışma komünist politik çalışma adına layık olur.İşçi sınıfı içinde sürdürülen çalışma bu geniş perspektifin odağında yer alıyor. Olmazsa olmaz bir özellik taşıyor.

Sınıf çalışması iki ana kanalda gelişiyor. Birincisini doğrudan fabrika ve işyerlerinde bire bir, yüz yüze sürdürülen çalışmadır. Zorluğuna, zahmetliliğine ve fiziki darlığına rağmen çalışmanın ana yönünü oluşturuyor. İkinci kanalı ise sınıfa yönelik taleplerimizin, sınıfın önünündeki sorunlara yönelik çözümlerimizin vb. değişik propaganda ve ajitasyon malzemeleriyle sınıfa ulaştırılmasını esas alıyor. Birinciyi takviye ediyor, besliyor, işini kolaylaştırıyor.

Birbirini bütünleyen bu iki kanallı

çalışmanın işçi sınıfının ekonomik, ideolojik ve siyasal mücadelesinin bütün alanlarını kapsaması gerekiyor. Sınıf içinde çalışan komünistler ve bir bütün olarak komünist hareket, sınıf mücadelesinin her alanında öncü ve yol açıcı olmak zorundadır. Kendini salt siyasi propaganda ve ajitasyonla sınırlayan bir komünist çalışma başarılı olamaz.

İşçi sınıfının ekonomik mücadelesinin odağında sendikalar var. Bu anlamda sınıfın geleneksel örgütleri olarak sendikaların, işçi sınıfı için vazgeçilmez bir örgütlenme aracı olarak korunup güçlendirilmesi gerekiyor.

Sınıf çalışması yürüten komünistler ve bir bütün olarak komünist hareket işçi sınıfının ekonomik mücadelesindeki öncü ve yol açıcı görevini yerine getirebilmek için net ve tutarlı bir sendikal anlayışa ve programa sahip olmalıdır. Böylesi bir perspektif netliğine ulaşmanın yolu ise işçi sınıfımızın doğuşu ve mücadelesinin gelişme özelliklerinin, sendikal örgütlenmenin geçirdiği gelişme sürecinin özelliklerinin ve bugünün bilinmesinden geçiyor. Bunları bilmeksizin sürdürülen çalışmalar istenen verimlilikte olmadığı gibi, sürdürücülerinin isteğinden bağımsız olarak darlığı ve dogmatizmi ya da liberal bir ekonomizmi kendi içinde varetme, geliştirme yanlışına açık bir özellik taşıyor.

Bu yazı sınıf sendikacılığı hareketinin yeni politikaların genel çerçevesi üzerine bir ilk yaklaşım sunmayı amaçlıyor. Yoldaşça katkılarla ve toplumsal pratiğin sınavıyla son şeklini alacağını öncelikle belirtmek gerekiyor.

Sendikal hareketin bugünkü krizinin köklerini seksenli yıllarda dünyada ve ülkemizde yaşanan gelişmelerde arayarak konuya girmek gerekiyor.

Krizden çıkış - yeni politikalar

Sendikal hareketin krizi komünistlerin gündemini sürekli meşgul ediyor. Çok parçalı komünist hareketimiz hemen her konuda olduğu gibi sendikal hareketin içine itildiği krizden çıkma çabalarında da bütünsel ve ortak bakışı yakalayamıyor.

Kimi komünist çevreler sendikal hareketteki kirzden çıkışı krizin kimi sebeplerine ya da sonuçlarına yönelik eleştiri ve mücadeleyle sınırlıyorlar. Böyle olunca da üretilen politikalar, doğru ama eksik ya da geçici palyatif öneriler özelliği kazanıyorlar.

Açıkça söylemek gerekiyor. İşçi-sendika hareketindeki krizin temel çıkış noktası işçi hareketinin siyasallaşmasında yatıyor. Sınıf burjuvaziye, onun kurumlarına ve resmi ideolojiye karşı cepheden eylemli bir meydan okuma gücüne sahip olmadıkça işçi-sendika hareketindeki kriz aşılamaz. Bu ise komünist idealleri işçi hareketinin içinde geniş ve yaygın bir akım olarak örgütlemekten geçiyor.

Bu kadarla sınırlanan cevap doğru ama eksik oluyor. Çünkü bu sonuca ulaşmak, sendikal hareketin kendi doğal ortamını da dikkate alan yeni sendikal politikaları ifadelendirmiş olmayı da gerektiriyor. İfade edilmediği noktada temel tespit havada kaldığı gibi ulaşılması da imkansızlaşıyor.

İşte komünist hareket bu noktada işçi sendika hareketinin yeni yönelimleri ve yeniden yapılanması için önereceği politikalarla bir yandan sendikal hareketi güçlendirip onun önünü açarken, diğer yandan işçi-sendika hareketinin mücadele gündemiyle komünist hareketin gündeminin sınıfın gündelik mücadele süreci içinde birleşmesinin yolunu açmalıdır.

Bu anlamda biz komünistler sendikal politikalarımızın sınıfın ekonomik mücadelesinin önünü açıcı etkilerinin kendi özgül alanıyla sınırlanamayacak derecede büyük sonuçlarının elde edilmesine yol açacağını bilmeli ve ona uygun davranmalıyız.

Sendikal hareketin mevcut krizi dikkat odağına alınırsa, politikalarımızın oluşturulmasından örgütlenme politikalarında gerçekleştirilecek bir yenilenme ve bir örgütlenme atılımı birincil özellik taşımaktadır.

Örgütlenme politikaları

Sendikal örgütlenmedeki yaklaşımlarımız, örgütlenmenin bütününü kapsamalı, yatay ve dikey sendikal yapılanmada yeni bir süreci başlatma yeteneğine sahip olmalıdır.

Bilindiği gibi klasik sendikal örgütlenme büyük ve düzenli işletmeleri temel alan, hatta asıl olarak kamu işyerlerini esas alan bir özellik göstermektedir.

Yatay anlamda böyle bir genişliğe sahip olan klasik sendikal örgütlenme, dikey anlamda ise tüzüklerin, hem de 2821 sayılı deli gömleğine zorunlu olarak uyan tüzüklerin sınırlılığı içerisindedir.

Bu çerçevenin doğal sonucu ise kağıt üzerindeki üyelik, aidat, iki yılda bir imzalanan T.İ.S (Toplu İş Sözleşmesi) ve sendikal yapının bürokratikleşmesi, sendikacılığın meslek olarak ele alınmasıdır.

Ancak üretim sürecinde, işin niteliğinde,

işyeri ölçeğinde yaşanan değişim bir yandan, işçi bileşiminde gerçekleşen farklılaşma ve büyüme diğer yandan böylesi bir yatay örgütlenmeyi işlevsiz kılmaktadır. Bunun yanında üretim sürecine yeni katılan, farklı bir niteliği temsil eden çalışanlar ve yeni işçi kuşakları bakımından da mevcut dikey sendikal yapılanma dar gelmektedir. Yani sendikal örgütlenmede değişim ihtiyacı nesnel ve öznel anlamda kendisini dayatmakta bu ise bir yandan klasik sendikacılığın krizini büyütürken verilecek olumlu bir cevapla krizden çıkışın da yolunu açabilecek potansiyelleri bağrında taşımaktadır.

İşin niteliğinde, üretim sürecinde meydana gelen değişim büyük ve emek yoğun işyerlerini rantabl olmaktan çıkarırken küçük ve orta ölçekte işyerlerinin yaygınlaşmasına yol açtı. Değişik işyerlerinde bölünmüş olarak üretilen parçaların daha sonra bir montaj bantında birleştirilmesine dayanan imalat modeli giderek daha da yaygınlaşmaktadır. İhracatı temel alan bir sanayi üretimi esas almakta bu ise rekabette kazanabilme bakımından maliyeti düşürmeyi zorunlu kılmaktadır. Maliyet unsurunda ise ilk akla gelen işçilik ücretlerinde sağlanan düşüklük olmakta bu bağlamda fason ve taşeron uygulaması giderek yaygınlaşmaktadır.

Büyük sanayi merkezlerinde son dönemde yaygınlaşan çevre bilincinin zorunlu kıldığı uygulamalardan kaçış, bu merkezlerde yıllarla bağlı olarak oluşan mücadele geleneklerini likide etme çabası ve kent toprağındaki olağanüstü yüksek rant, sanayii özellikle iç ve batı Anadolu'ya doğru yaymakta, buralardaki organize sanayi bölgeleri yeni sanayi merkezleri olarak öne çıkmaktadır.

Şehir varoşlarında gelişen sanayi siteleri ya da Ümraniye, Merter ve gelecekteki İkitelli örneğindeki gibi sanayi bölgeleri fason ve taşeron uygulamasının merkezleri, çocuk ve genç emeğinin sınırsız sömürüsünün sağlandığı alanlar, sendikasız ve sigortasız çalışmanın, kaçak işçiliğin yasal ve meşru sayıldığı merkezleri oluşturmaktadırlar.

Sendikal hareket bunları dikkate alan bir örgütlenme programı çerçevesinde davranmalıdır. Bu ise kendini mevcut kamu işletmeleri ve geleneksel işkolları ile sanayi merkezleri çerçevesiyle sınırlamayan bir sendikal örgütlülüğü temel almayı gerektirmektedir. Sendikal hareket yatay örgüt ağını en geniş işçi ve çalışanlar kesimine ulaştırmalı, örgütlenme haritasını alabildiğine genişletmeli, özellikle de bu güne kadar dikkate almadığı küçük ve orta ölçekteki işletmelerde sendikacılık yapmayı öğrenmelidir. *"Bütün işçiler sendikalara, tek bir işçi, tek bir işyeri sendikasız kalmamalıdır."* belgisi bu dönemin sendikal örgütlenmedeki ana belgisi ve yönelimi olmalıdır.

Bu çapta bir yatay örgütlülüğün yaratılması çalışması ise sendikal örgütlülüğü klasik üyelik, aidat, yetki, T.İ.S ilişkisinin dışında gören sendikalılık bilincinin yaygınlaşmasının, sendikalı olma ihtiyacının ve sendikalılığın kazanımlarının pratikte gösterilebilmesini hedefleyen bir propaganda ve ajitasyon çalışmasının öncelikle gerçekleştirilebilmesini zorunlu kılmaktadır. İşçi sınıfımızın sanayi siteleri, organize sanayi bölgeleri çalışanlarının sendikal örgüte olan yabancılığının giderilmesi bu çalışmanın esas amacıdır. İfade ettiğimiz perspektif, sendikalılık bilincinin yaratılmasının, bunun sendikal örgütlülüğe dönüştürülmesinin amaçlandığı uzun vadeli bir çalışma planını temel almaktadır.

Yine yatay örgütlülüğün geliştirilmesinde özellikle metal, elektrik-elektronik, kimya sektörlerinde doğrudan ücretli konumlarda istihdam edilen ancak bugüne kadar sendikaların uzağında duran, dahası sendikal örgütün işyerlerinde zaafa uğratılmasının koçbaşı misyonunu üstlenen nitelikli işgücünün sendikalara çekilmesi stratejik önem taşımaktadır. Bu çabaların başarısı için kapsam maddesinin daraltılması ve giderek ortadan kaldırılması, geçici işçilik statüsünde çalışanların da sendika üyesi yapılması gerekmektedir. Nitelikli işgücünün sendikalara çekilmesiyle beraber sendikaların hak, mücadelesinde böylesi bir kitlenin varlığını hesaba katarak davranması, işverenlerin bu kitleye tanıdığı özel hakları T.İ.S talepleri bağlamında değerlendirmesi ve nitelikli işgücüne sendikal organlarda kendini temsil etme olanağı sağlaması gerekmektedir.

Sendikal örgütlülüğün yatay gelişmesi çalışmalarını dikey örgütlülüğü gelişip derinleştirme çalışmalarıyla da bütünlemek gerekmektedir. Günümüzde sendikal örgüt yapısı, anti-demokratik sendikalar yasasının tanıdığı yapılanmanın bürokrat sendikacıların da özel gayretiyle temsil, katılım ve açıklık bakımından üye işçiye kapalı bulunmaktadır. Sendikal hareketin iç örgütsel yapılanması sendikal demokrasi ve tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesi çerçevesinde derinleştirilmeli, yeniden yapılandırılmalıdır.

Bu süreçte açıklık, katılım ve temsilin en üst düzeyde gerçekleştirilmesi esas olmalıdır.

Sendika, muhasebesinden yönetimine kadar üyesine karşı şeffaf olmalı üye işçi sendikası konusunda ihtiyaç duyduğu tüm bilgilere kavuşabilme olanağını elinde bulundurmalıdır.

Farklı düşünenlerin de söz ve karara katılımına, dahası temsiline olanak tanınmalıdır. Kararların alınmasında üye kitlesinin katılımı esas olmalı, katılımı engelleyici yasalar, çıkarılacak tüzük ve yönetmelikler yoluyla dahası fiili durumlar yaratılarak aşılmalı, söz ve kararın tabanda olması ilkesi her koşulda yaşama geçirilmelidir. Kararların oluşum sürecinde farklılıkların kendilerinin temsili esas olmalıdır. Unutulmamalıdır ki engellenen her temsiliyet farklı olanı ortadan kaldırmıyor, aksine kapanmaya, kendini gizlemeye ve süreç içinde örgüt içi bir yıkıcılık noktasına ulaşmaya yol açıyor. Açıklık ve katılım temelinde sağlanan temsil ve kendini ifade hakkı ise farklı düşünenlerin düşüncelerini özgürce ifade etmelerinin sağlandığı ortamlarda olumlu birlikteliklerin sağlanmasına yol açabilmekte ya da herkesin içine sindirebeleceği bir çoğunluk iradesinin demokratik bir tartışma süreci sonunda oluşmasını sağlamaktadır. Bu durum ise sendikal örgütün iş yaşamında onu ileriye taşıyan olumlu demokratik geleneklerin oluşmasını sağlayarak örgüt ortamını şeffaflaştırmaktadır.

Böylesi bir örgütsel demokrasi ortamında farklılıklar birbirine tahammülü olan, birbirini dışlayan değil, varlıklarından güç alan kollektif dayanışma ruhunun gelişmesini sağlamanın da bir aracı olma özelliği kazanmaktadırlar. Tabi ki bu noktada tek ölçü mevcut farklılıkların işçilerin hak ve çıkarlarının korunup geliştirilmesi mücadelesini ileriye taşıma doğrultusuna sahip olmasıdır.

Sendikal örgütlenmenin çok tartışılan, hemen herkesin bir biçimde izah ettiği iç örgütlülüğün derinleştirilmesi ve demokratizasyonuyla doğrudan bağlı olan bir gündem maddesi de "işyeri komiteleri" konusudur.

Öncelikle belirtmeliyiz ki "komite" kurumlaşmamış henüz sistematize olmamış bir örgütsel durumu ifade ediyor. İşçi örgütlenmesi açısından ise örgütlenmeye ilk adım atışın örgütsel ifadesi olma özelliği taşıyor. Bu özelliğiyle komite örgütlenmesini her derdin devası gibi görmek örgütlenme de ilkelliğe teslim olmak anlamına geliyor. Ancak 2821 sayılı sendikalar kanununun anti-demokratik yapısı, bunun arkasına gizlenen sendikal bürokrasinin sendikal örgütü üye işçiye kapamasının bir sonucu olarak "işyeri komiteleri" örgütlenmesi yasallığı aşan meşru niteliğiyle bir çıkış yolu gibi görülebiliyor.

Bilindiği gibi "işyeri komiteleri" somut bir iş-eylem üzerine kurulabiliyor. Ve o iş-eylem sürecinin devamı boyunca işlevli oluyor. Kimi iş kollarında ise eylemle bağlı olarak daha da çok kendiliğinden oluşuyor ve sönüyor. Bu özelliğiyle komitelerin kalıcılaştırılması somut bir iş-eylem sürecine dayanmasını zorunlu kılıyor. Böylesi oluşturulan komiteler temsil-katılım gibi can alıcı sorunlarda demokratik, seçime dayalı oluşumları ve taban iradesinin doğrudan ifadesi olma özelliğiyle son derece işlevli oluyor, kalıcılık kazanıyor.

Yaşanan bu deneyim bizi komitelerin sendikal örgütün dikey yapılanmasında, geniş üye tabanın sendikal örgüt yaşamına katılmasında ve sendikal örgütün müdahaleci, eylemli kılınmasında, dikey yapıyı güçlendirici organizasyonlar olarak düşünülmesine getiriyor.

Dikey yapının gerek 2821'in gerekse de sendikal bürokrasinin engellemesiyle üye işçiye kapanan kapısının öncelikle kırılması gerekiyor. Delegelik sisteminde en üst sınırın esas alınması, temsilciliklerin seçim yoluyla oluşturulması gibi yasal ve tüzüksel oluşumların sağlanmasının vazgeçilmezliğinin yadsınmaması gerekiyor. Bunlarla birlikte gündeme getirilen ve bir işe dayalı olarak oluşturulan komiteler ağı ise böylesi bir örgütlenme içersinde sendikal örgütlenmenin tabanını genişleten niteliğiyle esas yerine oturuyor. Anarko-sendikalist yaklaşımlara kapı açan kendiliğindenci özelliğinden kurtuluyor. Sendikal kurumlaşmanın bir parçası olarak gerçek anlamına kavuşuyor.

Sınıf bilinçli kadrolara düşen ise işyeri komitelerinin oluşturulmasında çoğunlukla yapıldığı gibi yapay bir zorlamadan ya da siyasi bir tavır olarak komite oluşturulmasından özenle sakınarak, komitelerin oluşumu ve kalıcılaşmasının ancak iş-eylemle sağlanacağı gerçeğini bir an olsun göz ardı etmemek oluyor.

Sendikal hareketin krizinin aşılmasında saydığımız yeni örgütsel politikalara ek olarak özel alan örgütlenmelerinin de önemli bir işlevi vardır.

Özel alan örgütlenmelerinden kastedilen sendikal örgütü salt işyeri ya da sendika binası olarak almayan, sendikal yapıyı bu klasik

mekanların dışına taşıyan yaşamın değişik alanlarında sendikalı işçilerin karşılaştığı sorunlara çözümler üreten, sendikal yapıyı değişik işçi yoğunluklarının özgül sorunlarına duyarlı kılan bir örgütsel işleyişe kavuşturmaktır.

İşyeri içi örgütlenmede genç işçiler ve kadın işçiler gibi özel işçi yoğunluklarını kendi özgün sorunları ve talepleri çerçevesinde örgütlemek, tutuklu ve hükümlü kontenjanı ya da sakat kontenjanından işyerlerine giren azınlık işçi grupların özel alan örgütlenmeleri olarak ele alıp sorunlarına çözümler üretmelerinin önünü açmak, bu işçi yoğunluklarını temsili hale getirmek, yapılması gereken işlerin diğer bir yanını oluşturmaktadır. Bu güne kadar ihmal edilen, dikkate alınmayan bu işçi yoğunluklarına karşı pozitif ayrımcılık anlayışıyla yaklaşmakta yarar vardır.

İşsizlerin örgütlenmesi ve sendikal örgüt yapıları içersinde temsili sendikal harekete aynı bir canlılık ve kapsayıcılık katacaktır.

Bilindiği gibi kapitalist ekonominin doğası gereği yedek bir işgücü ordusuna ihtiyacı vardır. Ancak bu durum ülkemizde süren kirli savaşın özellikle sanayi merkezlerine yığdığı yoğun bir göç dalgasıyla da iç içe geçmiştir. Özellikle de içinde bulunduğumuz dönemde ekonomik kriz ve kirli savaş bu sayıları, ölçülemez büyüklüklere ulaştırmıştır. Bu kitleler, sendikal örgütlenmenin potansiyel üyeleri olarak marjinal sektörlerde ya da kaçak işçi olarak sigortasız, olağanüstü zor koşullarda çalışarak yaşamaktadırlar. Sendikal hereket bu potansiyel üyelerine karşı kayıtsız kalmamalıdır. Ayrıca 2821 sayılı sendikalar kanunun gereğince işini kaybeden işçinin sendikasıyla da her hangi bir yasal bağı kalmamaktadır. Mevcut kriz ortamı dikkate alınırsa bu durum bile sendikal örgütlenmeyi tek başına zaafa uğratacak bir özellik taşımaktadır. Tüm bu gerekçeler çerçevesinde işsizlerin örgütlenmesi ve sendikalarla olan bağlarının devamının sağlanması sendikal hareketin silkinişine olumlu yönde bir katkı yapma özelliğine sahiptir. Sendikal hareket bir yandan bunun yasal düzenlemelerinin sağlanması yolunda çaba harcarken diğer yandan fiilen bu yığınları örgütlü hale getirmeye yönelmelidir. Bu anlamda işini kaybedenlere onursal üyelik gibi geçici statüler yaratılması, lokaller açılması, iş ve meslek edindirme kurs merkezleri kurulması, sendika iş-bilgi bankaları kurarak iş arayanların başvurmasının sağlanması gibi hizmetler bu örgütlenmenin yaratılmasında yol açıcı olacaktır.

Benzeri bir durum emekli işçiler için de geçerlidir. Yılların mücadele deneyimine sahip sendikalı işçiler, emekli olduktan sonra kendilerini temsil edecek bir örgütlülüğün olmaması ve 2821 sayılı yasanın zorunluluğu nedeniyle sendikal ortamın dışına itilmekte, birikmiş emek ve mücadele deneyimi sendikal ortama yansıtılmamaktadır. Bunun doğal sonucu ise kuşaklar arası kopukluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Sendikal hareket deneyimli işçi kuşaklarının sendikal ortamda kalmasını sağlayıcı örgütsel organizasyonları sağlamalı bunları sendikal mekanizmaya eklemlemenin yol ve yöntemlerini geliştirmelidir.

Sendikal hareketin krizden çıkışının bir diğer olanağını da son dönemde gelişen ve varlığını fiili olarak kanıtlayan memur ya da kamu çalışanlarının sendikalaşma girişimi oluşturuyor.

Militan bir mücadeleden gelen ve halen aynı eylemlilikle hak ve çıkarları uğruna mücadele eden kamu çalışanları sendikaları, hemen tüm işkollarında örgütlenme başarısına ulaştılar. Dahası TÜM-BEL-SEN gibi kimileri daha kuruluş yasaları çıkmadan yerel yönetimler vb. ile T.İ.S'leri imzalayarak varlıklarını geri dönüşsüz bir noktaya taşıdılar. Bu özellikleriyle kamu çalışanlarının sendikal mücadelesi sendikal harekete yeni bir kan, yeni bir ruh getirme, onu yeniden ateşleme olanağını da taşıyor.

Burada görev daha çok işçi sendikalarına düşüyor. Kendi krizlerini kamu çalışanlarının mücadelesine taşımak ya da onların militan eylemli mücadelelerinin açtığı kanaldan akarak sendikal hareketi yeniden yapılandırmak ikilemi işçi sendikalarının önünde duruyor.

İşçi sendika heretinin bütününün öncelikle işçi-memur ayrımını, burjuvazinin bu yapay davarını kabullenmemesi gerekiyor. İşçi sınıfımız ayrı iş yasaları, ayrı sosyal güvenlik yasaları şimdi de gündeme getirildiği biçimiyle ayrı sendika ve yarı grev yasalarıyla önüne örülen barikatı kaldırmayı temel amaç olarak benimsemelidir. Bu çerçevede **tek bir iş yasası, tek bir sosyal güvenlik yasası, tek bir sendika tek bir grev yasası** talebi işçi sınıfımızın her iki kesiminin ortak talebi olarak formüle edilmeli ve temel eylem belgisi haline getirilmelidir.

Ancak oluşmuş fiili durumu da dikkate alarak kısa dönemde aynı iş kolundaki işçi ve

kamu çalışanı sendikalarının ortak iş ve eylem birliğini sağlamaya yönelik iş kolu eşgüdüm büroları oluşturmaları, ülke düzeyinde ise KÇSP ve mevcut işçi sendikaları konfederasyonları arasında genel eşgüdüm bürosu yaratılması acil ihtiyaç olarak kendini dayatmaktadır.

Hedef her iş kolunda tek sendika, ülke çapında da tek üst örgüt olarak, netçe formüle edilmelidir. Bu netlikte formüle edilen ve eylemli sınıf dayanışmasıyla yaşama geçirilmeye çalışılan böylesi bir temel talep işçi hareketini de silkeleyecek ve yeni bir mücadele döneminin açılmasının anahtarı olma·özelliği kazanacaktır. Bu durum ise işçi sendika hareketinin krizden çıkışının en önemli olanaklarıdan birisi hatta birincisidir.

Toplu iş sözleşmesi politikaları

Sendikal hareketin yeniden yapılandırılması ve krizden çıkışı konusundaki atılımın bir ayağını da sınıfın hak ve çıkarlarını korumak konusunda geliştirilecek olan T.İ.S politikaları oluşturacak.

Dünün daha çok parasal taleplerde kendini gösteren ve bu konuda karşıt sendikaya fark atmak ana mantığının hakim olduğu bir T.İ.S politikası terk edilmelidir. Sadece ücret ve sosyal haklarda odaklaşan, orada da karşıt sendikayı baz alan sözleşme ,politikası yeni dönemin çeşitlenen taleplerine, sınıfın genişleyen bileşimine cevap veremez durumdadır. Kaba eşitlikçi, sömürü ve artıdeğeri üretimde kullanılan kol gücüyle ölçen eski yaklaşımlar, üretim sürecinin yenilenen teknolojisine ·ve bunun gerek duyduğu yeni işgücünün ihtiyaçlarına cevap veremez durumdadır. O halde sınıf ve kitle sendikacılığının yeni dönem T.İ.S politikalarını oluşturmak gerekiyor.

Ülkemizde tekelciliğin vardığı gelişkinlik düzeyi kamu-özel ayrımını ortadan kaldıran işveren sendikalarının bütünlüğü karşısında sendikaların artık tek tek işyerlerinden daha çok işkolu düzeyine sıçramış olan TİS düzenine uygun bir biçimleniş içine girmesini gerektiriyor. Ortak işkolu taleplerinin yanısıra, sektörel, hatta sektörler-işkolları arası temel istemlere dayalı ortaklaşa elde edilebilir paket talepler programları hazırlamak gerekiyor.

TİS politikalarının içeriğinde gerçekleştirilecek böylesi bir değişime paralel olarak TİS'in kendine de yasal prosedüründe de temelli bir değişimi talep etmek ve kazanmak görevi öne çıkıyor. Bu bağlamda, sendikal örgütün ana yaşam odağı işyeri olarak kalmakla birlikte sendikal hareketin ileriye doğru atılımı artık işyeri sendikacılığının dar sınırlarını geride bırakmayı gerektirmektedir. Bu gelişmeleri dikkate alarak işyeri, işkolu, işletme, ulusal düzeyde ya da işyeri içi bölümü kapsayan değişik düzeylerde sözleşmeler yapabilmeye olanak tanıyan özgür toplu pazarlık düzeni talebini esas almak gerekiyor.

Bu sürecin bir ilkadımı olarak, uluslararası tekellerle imzalanan ve ilgili tekelin tüm ulusal işletmeleri ile ilgili uluslarası sendikal birliği ve üyesi ulusal sendikal örgütlerle taraf olarak gören "çerçeve sözleşme"lerde artık ülkemiz sendikalarının da yer alması ve belirleyici olması gerekiyor. Uluslararası kapitalist dünyadaki globalleşme ve entegrasyon eğilimi bu konuda sendikal hareketimizin hızlı davranmasını zorunlu kılıyor.

Üretim sürecindeki değişimlerle bağlı olarak bugün işin niteliğinde, işçi ve çalışanların bileşiminde bir değişim yaşanmaktadır. Yeni teknolojilerin uygulama alanı bulmasıyla birlikte nitelikli bir emek gücünün üretim sürecine katılımı hızlanmaktadır. Teknik eleman ve mühendis gibi beyaz yakalı çalışanların mavi yakalılarla aynı koşulları paylaştığı bir üretim düzeni gitgide işyerlerine hakim olmaktadır. Bu nitelikli işgücü, kapsamdışı personel, sözleşmeli personel, geçici işçi gibi uygulamalarla ya da kalite çemberleri, iş gruplandırması gibi yöntemlerle sendikal hareketin uzağında tutulmakta, anti-sendikal saldırının araçları haline getirilmektedir.

Bu yeni eğilim dikkate alınarak TİS politikaları böylesi nitelikli bir emeği kapsayabilecek istemlere sahip olarak hazırlanmalı, seyyanen ücret zammı gibi kaba eşitlikçi yaklaşımlar terk edilmelidir. Teknolojik yenilenmenin işçi sınıfını bölen ve aralarında nesnel çıkar çatışması bulunmadığı halde birbirlerine uzak tutan, sınıf içi farklılıklar yaratan eğilimine dikkat etmeliyiz. Bu eğilimin anti-sendikal saldırının silahı haline dönüştürülmesine karşı yeni politikalar geliştirebilme yeteneğine sahip olmalıyız. Bu anlamda işkolu temel alınarak, işkolunun genel istihdam, verimlilik, karlılık ve genel enflasyon oranı baz alınarak sendikalarca oluşturulacak ve TİS'lerle yaşama geçirilecek, ülke genelindeki yasal asgari ücretin dışında ve üstünde "**işkolu geçimlik taban ücret**" politikası özellikle sınıfın vasıfsız geri ke-

simlerine sunduğu olanaklarla bu bölünme eğilimini gidermede olumlu rol oynayabilir. Ayrıca özellikle işçi sirkülasyonuna karşı, kıdemli işçinin çıkartılması ya da TİS'li yüksek ücretli işçinin çıkarılarak yerine asgari ücretle yeni işçi alımını da engelleyebilir. Parasal konular dışındaki sözleşme maddelerinde sağlanan ortaklıklarla birlikte sınıf içi bölünmenin anti-sendikal saldırıya dönüşmesinin önü kesilebilir.

Teknolojik yenilenmenin ortaya çıkardığı bir sonuç olarak, işyerinin küçülmesi, istihdamın azalması eğiliminin anti-sendikal bir saldırı aracı haline getirilmesine karşı, teknoloji seçimi ve planlamasında sendikaların söz ve karara katılabilme hakkının yaşama geçirilmesi talebi öne çıkmaktadır. Teknoloji seçiminde taraf olma, teknolojik gelişmenin yarattığı olanaklardan da yararlanarak çalışma saatlerinin ve haftasının kısaltılması, fazla mesailerin engellenmesi talebine vurgu getirilmelidir. Bu talep, önümüzdeki süreçte temel bir talep olma özelliği taşımaktadır.

"6 saatlik işgünü" talebi sendikal hareketin temel savaşım belgisi olarak yükseltilmelidir.

Yeni işçi kuşaklarının üretime katılması sürecinde, artan yoksullukla birlikte geleneksel aile yapısı da yıkılıyor. Daha çok kadın emeği üretim sürecinde yer alıyor. Bunun yanında şehir kültürüyle büyümüş üçüncü kuşaktan genç işçiler de üretim süreci içinde kalabalık bir yoğunluk oluşturuyor. Kendine özgü talepleri olan ve bunların savunulmasını isteyen bu kesimlerin taleplerini içeren, işyeri bazında geliştirilmeye olanak verecek bütünlükte işkolu istemler paketlerinin hazırlanması önümüzdeki dönemde özel bir yer tutuyor.

Genç işçiler bakımından askerlik yaşı gelen genç işçilerden, askere giderken kıdem tazminatını almaksızın gidenlerin yalnızca döndüklerinde işlerine iadeleriyle yetinmemek, askerde geçen süre içerisinde işçinin SSK primlerini, işçi ve işveren payları dahil olarak işverence ödenmesine devam edilmesi talebini yükseltmek, kadın işçilerin kreş talebini yasadaki gibi işyerinde çalışan kadın işçi sayısına bağlayan yaklaşımdan çıkararak, çalışan genel işçi sayısına bağlı bir talep haline getirmek, doğum ve annelik iznini kadına bağlı olmaktan çıkartıp aynı hakkı babanın da kullanabilir olmasını sağlamak, önümüzdeki dönemin yeni taleplerinden bazılarını oluşturuyor.

Aynı şekilde , tutuklu ya da özürlü kontejanlarından yararlanarak işyerine giren özel grupların taleplerine de yer vermek gerekiyor.

Yine, istihdamda görülen azalmayı engellemek üzere, işgücüne vasıf kazandırmayı sadece devletin ve işverenin görevi olarak gören ve bu konulara duyarlı yaklaşmayan sendikal anlayışı terketmek gerekiyor. Vasıfsız emeğin üretimden dışlandığı , marjinal sektörlere doğru itildiği günümüzde, emeğe vasıf kazandırmak, bununla yetinmeyip bu vasfı teknolojik yenilenmeyle geliştirmek görevinde sendikalara da önemli bir rol düşüyor. Sendikalar, yeni dönem çalışmalarında, devlet ve işverenleri böylesi bir göreve sendikaları da ortak ederek çalışmaya zorlamalı ve TİS'ler yoluyla bunları yaşama geçirmelidirler.

Çevre ve doğayı tahrip etmeyen , çalışanın zihinsel ve bedensel sağlığını gözeten ve sağlıklı çalışma ortamı sağlayan teknolojilerin seçimi, teknolojik yenilenmenin bu kriterler de dikkate alınarak gerçekleştirilmesi, ulgulama süreçlerinde sendikaların işçi sağlığı ve iş güvenliği komiteleri yoluyla etkin olduğu bir üretim ortamının yaratılması yolunda çaba göstermek yeni dönemin yaklaşımları arasında olmalıdır. Tüm bu taleplerin T.İ.S'lerle güvence altına alınmasıda çaba sarfedilmelidir.

Günümüzde, sendikal eylem yeni bir olguyla yüzyüzedir. Kürtler ' in yaşadığı ulusal bilinçlenme süreci bizi yeni bir olguyla yüzyüze getirdi .Bir yanda bu ulusal bilinci temel alarak işçi sınıfını ulusal zeminde bölen dar politikalar ve bunun görülmeye başlanan sendikal çıkışları , diğer yanda tam tersi bir zeminde Türk milliyetçiliği temelinde politika yapmaya çalışan uzlaşmacı sendikal anlayışın yaygınlaşması .

Burjuvazinin sınıfı bölme politikasından başka bir şey olmayan bu anlayışları reddetmek, fabrikalarda, işyerlerinde giderek yaygınlaşan ırk ayrımcı, anti-Kürt işçi kıyımlarına karşı durmak, böylesi ayrımcılıkları TİS'lerle engellemeyi hedeflemek ve yaşama geçirmek gerekiyor.

Irk, cins, renk ve inanç ayrımı yapmaksızın işçi sınıfını sınıfsal hak ve çıkarlarının korunup geliştirilmesi doğrultusunda örgütlemek ve mücadeleye sevk etmekle yükümlü sınıf ve kitle sendikaları, yeni dönemde bu göreve özel bir dikkat

göstermelidirler.

Sendikal Eğitim Politikaları

Medya hakimiyetinin yaşandığı, işçi ve çalışanların bilimsel bilgiye ulaşabilmelerinin önünün tıkandığı bir dönemdeyiz. Bilinçli olarak oluşturulan ve sermaye yanlısı bir bilinç çarpıtma operasyonunun araçları olarak işlev gören medyanın, işçi ve çalışanlarca deşifre edilmesi gerekiyor. Sadece bu da değil; Çalışanların bilimsel bilgiyle donatılarak karşı bir bilinç yaratılması gerekiyor. İşte sendikal eğitim ,böylesi bir işlevle donatılmış olarak, örgütlenme faaliyetinin tamamlayıcısı olma özelliği taşımalıdır.

Uluslarası çapta gerileyen, üye kaybeden sendikal hareketin kendini yenilemesi, her alanda yeni yaklaşımlara sahip olabilmesine bağlıdır.Dolayısıyla sendikal eylemin önemli bir alanı olarak sendikal eğitim çalışmaları da gerek içerik, gerek biçim olarak kendini yenilemek zorundadır. Doğal olarak bu yenilenme, sınıf ve kitle sendikacılığı anlayışımız, mücadeleci sendikal geleneklerimiz ve sınıfsal bakışımız korunarak gerçekleştirilmelidir. O halde, eğitim anlayışımızın oluşturulmasında sendikal eğitimin sınıfsal içeriği korunmalı, ancak işçi ve çalışanları üretim süreci içindeki konumuyla ele alan ve oradaki sorunlarıyla değerlendip kavramayı esas alan eski ve dar yaklaşımı terk etmeliyiz. İşçi ve çalışanları 24 saatlik yaşamın bütünü içerisinde yakalayan yeni bir eğitim anlayışını esas almalıyız.Anlatılan olumsuz nesnel ve öznel koşullarla çevrelenmiş işçi yığınlarını, yapılan baskı ve haksızlıklara karşı edilgen kalmayan, etken olan ,tek başına kaldığı koşullarda bile, kişi hak ve özgürlükleriyle ilgili yasalardan doğan haklarını bilen ve kullanan birey olarak eğitmeliyiz.

Tüm bunlarla birlikte, eğitim çalışmalarımız, sendika üyelerinin, kapitalist toplumda yaşadıklarını ve üretim süreci içindeki konumlarının ne olduğunu anlamalarına yardımcı olacak temel sınıfsal bilinçle donanmalarını amaçlamalıdır.

Kısaca, eğitim çalışmalarımız, katılanlara kapitalist toplum içinde yaşayan, işçi sınıfına mensup bireyler olarak gündelik yaşamın bütününde kullanabilecekleri bilimsel bilgileri aktarmalı, onlara örgütlü olmanın güçlü olma anlamına geldiği bilincini vermeli, etkin bir kişilik ve sınıfsal bir kimlik kazandırma niteliğine sahip olmalıdır.

Eğitimin uygulanmasında teknolojik olanaklardan yararlanarak, eğitim çalışması anlatıcı ve dinleyici rutininden çıkarılmalıdır. Katılanların eğitim sürecinin bütününe katkılarına olanak tanıyan dinamik bir eğitim uygulaması gerçekleştirilmelidir.Eğitim sürecinde görsel-işitsel araçlardan (slayt, video, film, ses) azami yararlanılmalıdır. Anlatılan konuların anlaşılmasında, ses, görüntü, müzik vb. materyalin kullanılması, anlaşılmayı kolaylaştırıcı ve konuyu cazip hale getirici bir özellik olarak görülmelidir.

İşçi ve çalışanlar kitlesinin çeşitlenen bileşimiyle bağlı, kimi kesimlerin kültür-sanat etkinliklerine talebi artarken, kimi kesimlerin de yaşamlarını devam ettirebilme çabası içerisinde kültürsüzleşme-arabeskleşme süreci yaşadığı bir dönemdeyiz. Eşitsiz gelişmenin işçi sınıfını bölen eğilimine karşı durmak, sınıfın geleneksel kültürel yapısını, çağdaş ve modern kültür-sanat eğilimleriyle geliştirmek, kültürsüzleştirmeye olduğu kadar, aşırı modern, sınıf bilincini çarpıtıcı kültür sanat eğilimlerine karşı mücadele etmek, sendikal hareket bakımından bugün dünden daha fazla önem taşımaktadır. Kültür sanat çalışmalarını sendikal eğitimin doğal bir bütünleyicisi olarak ele alan yeni bir yaklaşıma sahip olmalıyız.

Özel Eğitim Çalışmaları

İşçi ve çalışanların yaş oranı giderek gençleşiyor. Ülkemizde yüksek öğrenim olanağının kısıtlılığı, eğitimin 1980 sonrası yaşadığı değişimle kazandığı paralı karakter daha çok sayıda genç işgücünü üretim süreci içinde yer almaya zorluyor. Ayrica, yeni teknolojilerin üretim sürecindeki kullanımının artmasıyla birlikte, nitelikli ara işgücü adı verilen, endüstri meslek lisesi mezunu gençlere ihtiyaç artıyor. Bu genç kitle, toplumsal kültürüyle, eğitilmiş niteliğiyle, yaş grubunun ona kazandırdığı özellikleriyle ve gelecek beklentisinin çeşitliliğiyle işçi sınıfı ve çalışanlar hareketi içerisinde özel bir kategoriyi oluşturuyor.

Son yılların ortaya çıkardığı özelliklerden birini de, işçi sınıfı içersinde kadın işgücünün sayıca artışı oluşturuyor. 1980 sonrası yaşanan yıkım ekonomisiyle geleneksel aile yapısı parçalanıyor. Erkeğin üstlendiği tarihsel rol, ekonomik koşulların da zorlamasıyla yıkılıyor. Tek maaşla geçinememe, artan yoksulluğun yarattığı sosyal zor, kadını da üretim sürecine çekiyor. Çalışma yaşamına atılan kadın, ekonomik bağımsızlığını kazanıyor ve evin dört duvarının dışındaki

dünyayı keşfediyor. Bu durum, kadında kendine güvenli yeni bir kimlik kazanma sürecini geliştiriyor. Son yıllarda ülkemizde kadın hareketinin gösterdiği aktivite de, yarattığı etki alanıyla kadını evin dört duvarının dışına çıkarıyor. Üretici kişiliği özendiriyor. Üre-timde yer almanın yarattığı yeni kişilik ve kadın hareketinin yaydığı bilinç, birbirini etkileyen ve motive eden bir ilişki içinde artan sayıda kadını aktif hale getiriyor. Ancak, üretim içindeki artan kadın işçi oranı, kazanılan yeni kadın kimliği, kadınların üretim içerisinde de ayrımcılığa uğramalarını, cinsel tacizle karşı karşıya kalmalarını, sendikal yapı içersinde istenen oranda yer alamama durumunu engelleyemiyor.

İşçi sınıfı içersinde belirli bir yaş kuşağını kapsayan özgünlüğüyle genç işçiler ve cinsel kimlikleri yüzünden uğradıkları ayrımclakla kadın işçiler, özel bir kategoriyi oluşturuyor.

Sendikaların eğitim çalışmalarında genç işçiler ve kadın işçilere yönelik "özel eğitim programları" hazırlanması gerekiyor. Bu kesimlerin özel sorunlarını ele alan, temel sendikal eğitimin dışında, ancak onunla bağlı olarak oluşturulacak özel eğitim programları genç ve kadın işçilerin sendikal yaşam içindeki yer alımını artırarak, örgüt yapılarının yeni bir dinamizm kazanmasına da yol açacaktır.

Bilimde sağlanan gelişmeler, bunun teknolojiye, dolayısıyla üretime yansımasında sağlanan hız, hemen hemen tüm işkollarında emeğin niteliğinde yeni ileri bir düzeyi gerektiriyor. Kol gücüne dayanan vasıfsız emek talebi düşerken, nitelikli emeğe ve ara işgücüne talep artıyor. Bu durum, sendikaların üye bileşiminde de kendini belli ediyor. Sendikalı işçiler ve aktivistler, daha çok taban ücretle çalışan, vasıfsız emek gününden çıkarken; nitelikli emek, kapsam dışı personel ya da sözleşmelilik gibi uygulamalarla, sendikal örgütlülüğün dışında tutuluyor. Ücret gruplandırmasıyla da özendirilen bu uygulamayı, yasal düzenleme talebiyle ve toplu iş sözleşmelerinin nitelikli emeği de kapsar bir özelliğe kavuşturulmasıyla aşmaya çalışıyorlar.

Bilimdeki gelişmelerin teknolojik süreçlere uygulanmasının kazandığı hızın yarattığı bu sorunu aşmanın bir diğer yolunu da, emeğin niteliğinin yükseltilmesi çalışmalarına sendikaların da aktif bir taraf olarak katılması oluşturuyor. Böylesi bir çalışma, işverenlerce işçi sınıfını bölmenin bir aracı haline getirilen bilimsel teknolojik gelişmenin yarattığı olumsuzluğun sendikal eyleme kattığı yeni bir çalışma alanını ve yeni sendikal yaklaşımımızın önemli bir bileşenini oluşturuyor. Sendikaların, sürdüreceği eğitim çalışmalarının bir yanını da bu anlamda mesleki teknik geliştirme, vasıf kazandırma çalışmaları oluşturmalıdır. Üniversiteler, meslek odaları, sendikal merkezler, hükümet ve işveren kuruluşlarının da katkısı istenerek oluşturulacak bir mesleki teknik geliştirme, vasıf kazandırma merkezi, önümüzdeki süreçte etkin bir işleve sahip olabilir. Bu çalışma, sendikal eğitim çalışmalarının özel bir alanı olarak görülmeli ve teknik donanımı, kadro planlaması ve programıyla, özel bir birim olarak çalışma yürütmelidir.

Yazılanların ötesinde, sendikal mücadelede sendikal eğitim dahil bütün çalışmaların verimliliğinin sınandığı alan, gündelik sendikal pratiktir. Sendikal pratiğin kendisi, bütün çalışmaların bir bileşkesi olarak ayrıca eğitici bir özelliğe sahiptir. Aradaki bu bağlılık ve geçişkenliğin bilinçli sağlanışı, bize sendikal kadroları, işyeri ve şube aktivistleri, geleceğin sendikal yönetici ve önderlerin yetiştirme olanağını sağlayacaktır. Bu özellikten yola çıkarak diyebiliriz ki, sendikal eğitimin yapıldığı en iyi alan, bilimsel bilgi ve teknolojiyle takviye edilmiş, sınıf bilinciyle donatılmış, programatik hedefleri belli olan gündelik sendikal pratiktir.

Mali politikalar

Sendikal hareketin mevcut gerileyişinde teknolojik gelişmeleri ve medyayı kullanarak saldıran burjuvazinin yanısıra sendikalarda yaşanan yolsuzlukların da payı olduğu açıktır.

Kendi içinde ilkeli bir mali politika izleyemeyen sendikal hareket özellikle son dönemde TÜRK-İŞ de "jaguar skandalı" DİSK'te ise "sermaye havuzları" olaylarıyla güç ve güven kaybetti.

Yeniden yapılanma sürecinde, sendikal krizi aşma yolunda izlenecek mali politikalar bu anlamda son derece önem taşıyor.

Mali alanda, alanın bütününü esas alan radikal bir yaklaşımın formüle edilmesi gerekiyor.

Mali politikalardaki yeniden yapılanmaya aidat sisteminden başlamak gerekiyor. Bilindiği gibi ülkemizde sendika aidatı, yetki alınan işyerinde üyeliğin sendika tarafından işverene bildirilmesi ertesinde, bordro üzerinden otomatik olarak yapılıyor. Bu sisteme çalışma yaşamında "check-off" adı veriliyor. Aidatların miktarının belirlendiği mer-

kez genel kuruluna sendikal bürokrasinin delegelik oyunlarıyla katılıp belirleyici olamayan üye işçi çoğunluğu, yasanın tanıdığı bu hakla iradesi dışı bir miktarın bordrosundan kesilmesine tavır alamıyor. Mevcut yasal ve fiili ortam üye işçiyi ya örgütsüzlük ya da check-off'a boyun eğme ikileminde bırakıyor.

Yeni sendikalar yasasının gündeme geldiği 1983 yılı tartışmaları hatırlanırsa, askeri faşist cuntaya her türlü desteği veren ve mevcut yasanın hazırlanmasına genel sekreterini bakan vererek katılan TÜRK-İŞ, hazırlanan sendikalar yasa tasarısına tek muhalefeti aidat toplamada check-off'un kaldırılması konusunda yapmıştı. Bu olaydaki aidatların otomatik kesilmesi uygulamasının sendikal bürokrasi açısından, iktidarını devam ettirmede ne kadar önemli bir işleve sahip olduğunu gösteriyor.

Sendika üyeliği ise gönüllülük esasına göre oluşuyor. Çalışan işçi eğer örgütlü olmanın hak ve çıkarlarının korunmasında ve yaşamını kolaylaştırıcı hizmetlerin elde edilmesinde ona yeni olanaklar sunduğuna inanırsa sendikaya üye oluyor. Bu çerçevede ödenen aidat ona hizmet olarak geri dönüyor. Daha iyi sözleşmeler imzalanması konusunda işverenler karşısında dayanma-direnme gücü oluşturuyor. Mevcut yasal statüde üyeliğin gönüllülüğüne karşın, aidatın bir zorunluluk olarak getirilmesi sendikalarda bir yönetici elitin, sendikal bürokrasinin oluşmasının da maddi zeminini oluşturuyor.

Otomatik aidat kesilmesine karşı çıkmak, üyelik gibi aidatın da gönüllülük zemininde toplanmasını savunmak, yani "check-off'un kaldırılmasını talep etmek" mali alandaki yeni politikaların da odak noktasının oluşturuyor.

Böylelikle üye işçi, haklarını elde etmede gevşek davranan, onu işverenler karşısında yalnız bırakan sendikasını uyarmada örgütsüzlük tercihiyle karşı karşıya kalmaktan kurtulacaktır.

Check-off'un sağladığı imkanla sendikacılığı bir meslek, sendikaları da makam ve ikbal kapısı, sermaye partilerinden politikaya atılmanın sıçrama tahtası olarak gören sendikal bürokrasiyi sendikal hareketten dışlama olanağını verecektir.

Sonuçta hak elde eden ve hizmet veren sendikalar bir kurum olarak üyelerinin ve tüm işçilerin gözünde yeniden güven ve güç kazanırken, sendikacılık mücadelede önder olanın, daha iyi hizmet verebilmek için seçildiği onursal bir mevki özelliği kazanacaktır. Böylelikle profesyonel sendikacılık gerilerken amatör, işçi özelliğini yitirmemiş sendikacılık cazip hale gelecektir.

Hemen bununla bağlı olarak sendikacıların ücretleri ve hizmet ödenekleri konusu gündeme getirilmelidir.

Bu gün sendikacıların aldığı ücret aynı aidat gibi genel kurullarda belirlenmektedir. Ancak aynı biçimde delege oyunlarıyla kongre dışı tutulan geniş üye yığını bu konuda da belirleyici olamamakta sendikacı ücretlerinin tavanı giderek yükselmekte, çalışan işçiyle sendikacı ücretleri arasındaki uçurum büyümektedir. Bunun giderilmesi, sendikal bürokrasinin yıkılması ve sendikacılığın meslek olarak ele alınmasının engellenmesi çabaları çerçevesinde **profesyonel sendikacı ücretlerinin işkolundaki eş kıdemdeki işçinin ücretine endekslenmesini istemek gerekir.**

Sendikalarda, kongre sonucunda sendikal görevden ayrılmada kıdem tazminatı adı altında bir toplu ödemenin yapılması yasayla engellenmiştir. Ancak sendikal bürokrasi bunun da yolunu bulmuş, kıdem tazminatı karşılığı olarak hizmet ödeneği adı altında bir ödemeyi uygulamaya koymuştur.

Sendikal göreve seçilen her hangi bir işçi işyerinden yasal olarak ayrılırken bu garantiyi bildiğinden ihbar ve kıdem tazminatını almakta ve bir daha da işyerine geri dönmemektedir. İşyeriyle ilgisini bu biçimde kesen bir profesyonel yönetici hem geleceğini garanti altına almakta hem de geldiği mevkiyi kaybetmemek için elinden gelen çabayı sarfetmekte, sendikal bürokrasinin bir parçası olarak içinden geldiği sınıf kardeşlerine yabancılaşmaktadır. Bu uygulamada check-off ve sendikacı ücretleri gibi sendika ağalığını güçlendiren sendikaların üyelerinden kopmasına yol açan uygulamalardan bir diğeridir. Bu uygulamaların da genel kurul kararlarıyla ortadan kaldırılması "hizmet ödeneğine son" verilmesi, sendikacılığın onursal bir görev olarak görülmesini, yönetimden ayrılan sendikacıların yeniden işyerlerine sınıf kardeşlerinin yanına dönmesini sağlama yolunda sendikaların yeniden güç ve güven kazanmasında önemli bir olanak yaratacaktır.

Mali politikaların belirlenmesinde saydıklarımıza ek olarak **sendikaların gelir ve giderlerinin seffaflaştırılması talebini yükseltmek** bu gün öncelikli bir durumdadır. Üye

işçinin sadece kogrelerde o da anlayamadığı genel kalemler içinde denetleme kurulu raporları olarak gördüğü **sendikaların gelir-gider hesapları, her isteyen üyenin bilgileneceği bir düzenlilik içinde tutulmalıdır.** Şube ve bölge temsilciliklerinin hesapları aylık ve dökümlü olarak ilan tahtalarına asılmalıdır. Merkez harcamaları ve gelirleri ise yine dökümlü ve aylık olarak yayın organlarında üyelerin denetimine sunulmalıdır. Açıklık ve şeffaflık uygulamaları özellikle check-off'un kaldırılması talebiyle birlikte çok daha önem kazanacak, gönüllülük ve güven temelinde verilecek olan sendika üyelik aidatlarının örgütsel bir dağılmaya yol açmadan düzenli toplanmasının olanağını yaratacaktır.

Enternasyonal ilişkiler

Günümüz dünyası enformasyon teknolojisinde sağlanan gelişmelerle küçüldü. Ekonomik yeniden yapılanma ve yeni emperyalist işbölümüyle birbirine eklemlendi. Uluslararası tekellerin, ulusal ekonomilere yaptığı olumsuz etkinin ve anti-sendikal girişimlerin engellenmesinde uluslararası işçi dayanışmasının gücüne bugün dünden daha çok ihtiyaç vardır.

İzlenen emperyalist globalizasyon politikaları sendikal eylemde de ölçüleri uluslararası ölçekte ele almayı zorlamakta, uluslararası sendikal örgütler arasındaki ilişki ve ortak davranış kabiliyeti artmaktadır.

Dünyamızın yaşadığı büyük değişim süreci ve bu sürecin yarattığı olumsuz sonuçların uluslararası sendikal eylemde de bir dizi tahribata yol açtığı açıktır.

Dünyanın en büyük sendikal örgütü DSF bu yıkımdan payına düşeni en çok alan örgüttür. Sosyalist ülkelerdeki kendi kendini tasfiye sonrasında bu ülkelerdeki sendikal birlik parçalanmış, yeni sendikal odaklar ortaya çıkmıştır. Bu durum üye sayısının ağırlıklı yönünü sosyalist ülkelerin oluşturduğu DSF'de büyük bir üye kaybı doğmuştur. DSF'nin kaybı bununla kalmamış, kapitalist ülkelerde bilimsel-teknolojik gelişmelerin yarattığı olanakları da kullanan tekellerin anti-sendikal saldırısı bu ülkelerde büyük oranda üye kayıplarıyla sonuçlanmış, gelişmekte olan ülkelerin işçi sendikalarında yaşanan yıkımla da birleşince DSF adeta çalışamaz bir konuma gelmiştir. Bu gelişmelerin yarattığı olumsuzluk sadece DSF'yle sınırlı değildir. Aynı süreçte ICFTU ve DİK de büyük bir durgunluk ve üye kaybı yaşamışlardır. Uluslarası ilişkiler politikaları oluşturulurken, yaşanan bu gelişmelerin dikkate alınması gerekmektedir.

DİSK, 1970'li yıllarda Türkiye sendikal hareketine uluslararası işçi dayanışmasını somut olarak taşıyan, sınıf sendikacılığının olmazsa olmaz bu ilkesini geçmiş mücadelesi içerisinde somut olarak yaşayan ve yaşatan bir işçi örgütü olarak varolmuştu.

Ülkemiz sendikal hareketi tüm uluslararası işçi örgütleriyle eşit, karşılıklı dayanışma ve deney alışverişini amaçlayan ilişkiler kurma ve sürdürme yoluna girmelidir.

Sendikal hareket, ülkemiz çevresinde oluşan değişimleri dikkate alan, aynı coğrafyayı paylaştığı ve benzer ekonomik gelişme düzlemine sahip ülkelerle bölgesel sendikal konferanslar oluşturma ve kalıcılaştırma yoluna gitmelidir. Karedeniz Bölgesi Ülkeleri, Balkan Ülkeleri, Akdeniz Ülkeleri, Ortadoğu Ülkeleri sendikal örgütleriyle gerçekleştirilebilecek böylesi konferanslar, bölgesel sorunlara, emperyalizmin bölge ülkelerine karşı giriştiği yeni sömürü mekanizmalarına karşı sendikaların ortak üreteceği politikalarla taraf olmasını sağlayacaktır.

Bu çerçevede fiili bölünme ve işgalle karşı karşıya bırakılan Kıbrıs halkı ve işçi sınıfıyla, Filistin halkı ve işçi sınıfıyla, beş ülkeye bölünen Kürt halkı ve işçi sınıfıyla gerçekleştirilecek dayanışmaya özel bir önem verilmelidir.

Yine bu çerçevede emperyalist baskı ve ambargoya karşı eşit ve adil bir ülke ve dünya idealini savunan Küba halkı ve işçi sınıfıyla, Küba Sendikaları Birliği'yle dayanışma içinde olunmalıdır.

Sendikal hareketimizin geliştireceği uluslararası ilişkiler, işçi sınıfımızın emperyalist burjuvazinin saldırılarına karşı topyekün bir dayanışma ve direniş hattını örmesinin aracı olarak ele alınmalıdır.

Böylesi bir enternasyonalist çerçeve sendikal hareketimizin yeniden yapılanması ve mevcut krizini aşmasının bir kaldıracı olacağı gibi sınıfın siyasallaşmasına da doğrudan katkı yapacaktır.

Basın-yayın politikaları

Ülkemizde 12 Eylül'den bu yana geniş işçi kitleleri ve emekçi yığınlar tek yanlı bir medya bombardımanı altında tutuluyorlar. Sendikaların kapatılması ilerici-demokrat kişi ve kuruluşların asker çizmesi altında ezilmesi ve muhalif tüm seslerin susturulması ile geçen

bu 14 yıllık dönemi, işçiler ve geniş halk kitleleri yalnızca sermaye yanlısı düşüncelerin tek yanlı ve yoğun bir biçimde işlendiği, örgütsüzlük ortamında yaşadılar.

Çok kanallı televizyonlarda, yüzbinlerce eve giren video filmlerinde, hergün kupon vererek araba, televizyon, beyaz eşya, yazlık villa vb. dağıtan magazin basında, boş meydanda istediği gibi at oynatan sermaye pertilerinin sözcülerinin ağızlarında, hep köşe dönme-cilik, lüks tüketime özendirme, Amerikan hayranlığı, avantürizm, seks, bilimkurgu hayalciliği, gemisini kurtaran kaptandır mantığı işlendi durdu. Örgütlülüğe karşı savaş açıldı, bireycilik öne çıkartıldı.

Tüm bunlar geniş işçi ve emekçi yığınlarında büyük bir demoralizasyon ve depolitizasyona yol açtı. Ciddi bir bilinç kaybı ve bilinç sapmasına uğradılar. İşçi sınıfımızın toplumsal belleği boşaltıldı.

14 yıllık tek yanlı bilinçlendirmeye karşı durmak, bir karşı bilinç saldırısı düzenlemek ve bunun aracı olarak bir karşı medyanın organizasyonuna girişmek zorundayız. Bunu yaparken uzaktan kumandalı, bilgisayar kontrollu, kıtalar arası füzelere karşı çakaralmaz tüfekle savaşamayacağımızı bilince çıkarmak gerekiyor.

O halde, iletişim teknolojisinden yararlanmayı önümüze hedef olarak koymak zorundayız.

Yine sendikal hareketin deney alış verişini sağlayacak teorik konulara ağırlık verecek, sınıf ve kitle sendikacılığının uluslararası ve ülkemizdeki gelişme sürecinin özelliklerinin incelendiği uzmanların ayrıntılı yazılarına ve çevirilere yer veren bir teorik-sendikal dergi ihtiyacı yerine getirilmesi gereken bir görev durumundadır.

Sonuç Yerine

Bu politika ve hedeflerin genel bir sendikal özgürlük talebiyle bağlı olarak, bu uğurda verilecek yığınsal bir mücadeleyle sürdürülmedikçe başarıya ulaşması olası değildir.

Bilindiği gibi sendikal hareket 1983 tarihli 2821 ve 2822 sayılı yasaların çizdiği sınırlar içersinde hapsolmuş durumdadır.

Çizilen yasal çerçeve ise sendikalara mali ve idari devlet denetimi getirmiştir.

Grev fonu kuramamayı getirmiştir.

Sendikanın görevlerinin anlatan yasa maddesinde eğitim ifadesini çıkararak, eğitim çalışmalarının yasallığını kısıtlamıştır.

Sendikalarda yönetici olarak seçilebilmeye işkolunda belli bir süre çalışma zorunluluğu getirerek üye iradesine ambargo koymuştur.

Sözleşme yapabilmeyi işkolunda yüzde on, işyerinde yüzde ellibir barajına bağlayarak T.İ.S özgürlüğünü, dahası sendika kurma özgürlüğünü ortadan kaldırmıştır.

Yükseltilen noter harçları ile sendikaları noterlere mahkum, üye aidatlarını noterlerin arpalığı haline getirmiştir.

Üyelik ve istifada noter zorunluluğu getirerek üyelik ve istifayı zorlaştırmış özgür sendikacılığı olanaksız hale getirmiştir.

Federasyon tipi örgütlenmeyi yasaklayıp, milli tip denen yukardan aşağıya merkezi örgütlenmeyi zorunlu kılarak sendikal demokrasinin gelişme yolunu tıkamıştır.

Yine sendika şube ve bölge temsilciliklerinin bölgesel sendika birlikleri kurabilme hakkını ortadan kaldırarak, bölgesel işçi dayanışmasının önüne engel oluşturmuştur.

Sonucu ise, krizdeki bir sendikal hareket, sınıfı bölen, sözleşmeleri kilitleyen bir sendikal rekabet ortamı ve sendikal bürokrasinin rakipsiz egemenliğidir.

Sendikal hareket kendisine dar gelen, onu sıkan ve kirizini derinleştiren bu yasal cendereden onu kırarak çıkmak zorundadır. Ancak böylesi bir mücadele sonucunda sendikal örgütlenmede sağlanan başarı, sendikal çalışmanın değişik alanlarındaki yeni politikaların yaşama geçmesi ve işçi hareketinin siyasallaşması amacına ulaşılabilir.

Bu nedenle dönemin sendikal mücadeledeki ana belgisi ve ana mücadele hedefi "özgür sendikacılık" ve "özgür T.İ.S düzeni" olarak formüle edilmeli diğer tüm çalışmalar bu ana perspektif içinde ifadelendirilmelidir.

İşte böylesi bir sendikal mücadele ortamında sınıf ve kitle sendikacılığının takipçisi olan kadrolara büyük sorumluluk düşmektedir. İşçi sınıfımız mücadele eden ve mücadele içinde kendini yenileyerek yeniden yapılandıran bir sendikal harekete ihtiyaç duyuyor. Başta komünistler olmak üzere tüm sınıf bilinçli kadrolara böylesi bir biliçle davranmak ve iradeyi bu noktada yoğunlaştırmak düşüyor. Bundan sonrasını ise şu özlü deyiş en iyi biçimde ifade ediyor. "Başlayalım ve görelim."

Kamu çalışanları

H.Y. Ş.B. M.H.

"Kamu çalışanları" son yıllarda yürüttükleri savaşımla ülke ve sınıf gündeminin ön sıralarına yerleştiler.

Sorun çok boyutlu ve karmaşıktır.

Bir kez, memur ya da kamu çalışanları, daha genel bir kategori olan ve son yıllarda hemen bütün kapitalist ülkelerde sayısı ve toplumsal ağırlığı artan "hizmetliler"in bir parçasıdır. Bu alandaki global eğilimler Türkiye'deki süreçleri de etkilemektedir.

İkincisi, "kamu çalışan"ı kavramı, tanımını işverenin devlet ya da kamu kuruluşu olmasından alan tek boyutlu bir kavramdır. Oysa, kamuda çalışanlar çok geniş ve sınıfsal açıdan türdeş olmayan bir kütle oluşturuyorlar. Bu, sınıfsal ayrım yaparken dikkatli olmayı gerektiriyor.

Üçüncüsü, "kamu çalışanları" sınıfsal konum ve iş konuları açısından birçok durumda birbirleriyle değil, "özel" sektörde çalışanlarla ortak özellikler gösteriyorlar. Örneğin, "büro personeli", ya da turizm, transport vb. işi yapan hizmetliler, ister devlette, ister özel bir firmada çalışıyor olsunlar aynı ya da benzer sınıf konumlarını paylaşıyorlar. Bu, kamu çalışanları sendikal örgütlenmesinin çeşitli işkollarıyla ilişkisi sorununu gündeme getiriyor.

Öte yandan ve bütün bunlara rağmen, **kamu çalışanları** gerçeği, eylemiyle, kütlesiyle ve örgütleriyle karşımızda duruyor. Bu karmaşık gerçeği veri almak durumundayız.

1) Hizmet sektöründeki yeni gelişmeler:

Hizmet sektörü bütün kapitalist ülkelerde büyüyor.

Hizmet sektöründeki büyüme, dünya emperyalist-kapitalist ekonomisindeki gelişmelerden kaynaklanıyor.

Bunlardan biri, üretim ve emek süreçlerinde kafa emeği oranının yükselmesidir. Bu, işçi sınıfı içinde kafa emeğiyle çalışan ve maddi değer yaratmaktan çok hizmet sunanların oranını arttırıyor.

İkincisi, olağanüstü hız ve boyutlardaki tekelleşme, entellektüelleri, geleneksel serbest meslek sahiplerini (doktor, avukat, mühendis, mali müşavir vb.) ücretli hizmetliler durumuna getiriyor.

Üçüncüsü ve çok daha önemlisi, hizmet sektörü kapitalist dünya ekonomisinin bugünkü işleyişinde, krizden çıkış yöntemlerinde önemli işlevler üstleniyor.

Önemi ve konumuzla ilişkisi nedeniyle bu son nokta üzerinde biraz duralım.

Kapitalizm krizli bir sistemdir.

Ortalama kâr hadlerinin ve büyüme oranlarının düşmesi, kapitalist krizin iki önemli göstergesidir. Krizin, günlük yaşama yansıması ise sanayinin düşük kapasite ile çalışması, birikmiş mal stoku, yığınsal işsizlik vb. biçimlerde oluyor.

1982-90 yılları arasında, kapitalist krizin iki temel göstergesi arasındaki koşutluğun bozulduğu, büyüme oranları düşerken, kâr oranlarının yükseldiği bir dönem yaşandı. Bu, ancak artı-değer üretiminde değişken sermayeye, yani işgücüne ödenen oranın düşürülmesiyle gerçekleştirilebilirdi. Ve başarısı şu soruların yanıtlarına bağlıydı: Emek üretkenliğindeki artış nedeniyle, daha çok üreten, ama daha az kazanan işçilerin ürettikleri mal ve hizmetleri kim alacaktır? Daha fazla işsizlik nasıl önlenecektir?

Birinci sorunun sistem içindeki tek yanıtı, artı-değerden, yani kârdan tüketime giden bölümün arttırılması, bunun için de, sunulan mal ve hizmetin "kalitesi"nin yükseltilmesiydi. İşgücü maliyeti düşük, istihdam kapasitesi büyük sektörler yaratılarak istihdam sorunu da hafifletilebilirdi.

Hizmet sektörü bu gereksinmelere yanıt verdiği için bu denli büyüdü.

Kapitalist yeniden üretim bugün iki ana

sektöre ayrılma eğilimi gösteriyor. Birincisi esas olarak yüksek üretkenlik gösteren, ama sınırlı istihdam yaratan modern sanayi ve bilgisayar sektörüdür. İkinci sektör ise, düşük üretkenliğiyle uluslararası rekabetten daha korunmalı olan ve büyük çapta istihdam olanağı yaratan hizmet sektörüdür. İşsizliğin de bu ikinci sektördeki istihdam kapasitesi genişliğiyle çözüleceği öngörülüyor. Ancak böyle bir şemanın işleyebilmesinin iki temel koşulu var: Birincisi, kârlılığın güvence altına alınması, bunun için de emek üretkenliğinin bir noktanın altına düşürülmemesi gerekiyor. Çünkü daha fazla iş yaratan etken, emek üretkenliğindeki bir düşüşse bu kâr oranlarını da aşağı çekecektir. İkincisi, emek üretkenliğindeki düzeyi yansıtmayan düşük ücret politikasıyla daha çok kişiye iş sağlanmalıdır.

Şöyle bir çözüm bulunuyor:

Hizmet sektörünün ürünleri bu sektörde çalışanlar tarafından değil, öteki çalışan ücretliler ve sermayenin tüketime yönelen kesimi tarafından alınıyor. Üretken sektördeki ücretler ise genellikle dondurulmuş durumdadır. O halde, "çözüm" ücretli olmayan gelirleri, hizmet sektörünün ürünlerini almaya özendirecek ölçüde yükseltmektir.

Bütün bu yazılanlardan çıkarılacak çıplak sonuçlar şunlardır:

1) Hizmet sektöründe ücretler bütün kapitalist ülkelerde sürekli ve göreli olarak düşük tutulmaktadır.

2) Gelir dağılımı yalnız hizmetliler değil, tüm ücretliler aleyhine değişmektedir.

3) Ücretli emeğin durumu tüm kapitalist dünyada kötüleşmektedir. Düşük ücretli, güvencesiz, istikrarsız işler toplam işgücünün giderek büyüyen bir bölümünü oluşturuyor. Ücretlerde düşme ve yaşam koşullarında kötüleşme bütün kapitalist ekonomilerin ortak bir eğilimidir.

Sermaye, yalnız Türkiye'de değil dünyanın her yerinde saldırıyor. Bu saldırı, bütün kapitalist ülkelerde "Sosyal devlet" ve "Sosyal hak"lara da yönelmiştir.

Özelleştirme siyasetleri bu saldırının önemli bir alt başlığıdır.

"Devletin küçültülmesi" hedefi, sağlık, eğitim, haberleşme, ulaşım vb. alanlarının özelleştirilmesi, yukarıda özetlenen şemanın gerçekleştirilmesi için gerekli görülüyor.

Türkiye'de özel sektörün son yıllarda geliştiği alanlardan biri olan eğitimde, tam da burada açıklanmaya çalışılan süreçler yaşanıyor. Her düzeydeki özel okullar sermaye sınıfına hizmet sunuyor. Ama örneğin, bir özel okul öğretmeni istisnai durumlar dışında kendi çocuğunu böyle bir okula gönderecek ekonomik olanaklara sahip olamıyor.

Hizmet sektöründeki gelişmeler ve sonuçları eğilimler olarak Türkiye'de de yaşanıyor.

Ayrıca, uluslararası işbölümü çerçevesinde Türkiye'ye düşen rol, sınai gelişmeden çok, servisler, turizm, ticaret alanlarına kayıyor. Bu da hizmet sektörünü büyüten bir nedendir.

Öte yandan, 1980-1990 arasındaki 10 yıl içinde, yalnız işçilerin değil, tüm maaşlı ve ücretlilerin gerçek gelirleri, yaşam standartları düşürüldü.

Memur ve kamu çalışanlarının son yıllardaki eylemliliğin bütün bu gelişmeler içinde değerlendirmek gerekiyor.

2. Sınıfsal konum:

Memuru, sözleşmeli personeli ve işçisiyle kamu çalışanlarının tümünü tek bir sınıf kategorisine sokmak ne doğru, ne de mümkündür.

En başta, geleneksel "devlet memuru" kategorisi, mesleki işlev, ya da işle tanımlanmayan, bir sınıf statüsünden çok devlet görevliliğini anlatan bir kavramdır ve zamanla önemli farklılaşmalara uğramıştır.

Bakanlık müsteşarı, genel müdür, vali vb. üst düzey memurlar gelir düzeyleri, toplumsal statüleri ve üstlendikleri kamu işlevleri nedeniyle burjuva sınıf özellikleri gösteriyorlar. Kendisi bir kapitalist örgütlenme ve birçok kapitalist işletmenin sahibi olan devlet adına karar verme, artı-değer üretimini planlama ve denetleme yetkisi olan görevliler sermayenin ve sermaye devletinin ajanları (agent) dırlar. Kapitalist sınıfın özel bir fraksiyonunu oluştururlar.

Öte yandan, "memur"ların artı-değer üreten bir bölümü tartışmasız biçimde işçidir. Örneğin, Türkiye'de, 657 sayılı yasa ile memur sayılan binlerce demiryolu işçisi düpedüz işçidir.

Sorun ve tartışma daha çok, öğretmen, küçük memur, sağlık personeli, belediye, bayındırlık, tarım, ulaşım, hayvancılık alanlarında çalışan hizmetliler üzerinde çıkıyor.

İşçi sınıfını, "doğrudan artı-değer üretme" işlevleriyle tanımlayanlar bu hizmetlileri "küçük-burjuva" sayıyorlar. İki önemli noktayı unutuyorlar:

Bir: İş sürecinin kollektif niteliği geliştikçe "üretken emek" ve "üretken emekçi" kavramları genişliyor. Üretken emekçi, yani işçi sayılmak için *kollektif emekçinin* (Marx) bir parçası olmak, onun yerine getireceği alt işlevlerden birini yapmak yeterlidir.

İki: İşçi, kendisi için değil, sermaye için üretir. Sermayenin kendisini yeniden genişletmesi için çalışan kişi, bu çalışması maddi nesneler üretiminin dışında da olsa üretken işçidir. "... bir öğretmen, öğrencilerin kafaları üzerinde emek harcamasının yanısıra, eğer okul sahibini zenginleştirmek için de eşek gibi çalışıyorsa, üretken bir işçi sayılır. Okul sahibinin, sermayesini, sosis fabrikası yerine öğretim fabrikasına yatırmış olması hiçbir şeyi değiştirmez." (K. Marx, Kapital, c.1, s. 538, Sol Y. Ankara, 1975.)

Bunların da ötesinde, işçi sınıfının doğrudan üretici emeğe eşitlenmesi doğru değildir. Kollektif emeğin işbölümü içinde işlev gören, üretim aracı sahibi olamayan, yaşamak için işgücünü satmak *zorunda* olan, işçidir.

Yukarıda belirttiğimiz küçük bir bölüm dışında maaşlı ve ücretlilerin ezici çoğunluğu işçi sınıfının içindedir; onun parçasıdır.

Bütün bunların ötesinde, ideolojik-siyasal tutumları da sınıf durumunun bir bileşeni saymak gerekir. Sınıfları, sınıf mücadelesi pratiğinde ele almayan hiçbir çözümleme tam ve doğru olamaz. Son yıllarda küçümsenmeyecek bir hareketlilik ve savaşkanlık gösteren kamu çalışanları ideolojik-siyasal yönelişleriyle de işçi sınıfının bir parçası olduklarını kanıtladılar.

3. Gelenek ve eylemlilik:

Kamu çalışanlarının siyasal-ekonomik savaşım tarihleri 1960'lı yıllara kadar uzanıyor.

İlk memur sendikaları 1965 Haziran'ın da Ankara'da kurulan "Türkiye Devlet Büro Görevlileri Sendikası" ile İstanbul'da kurulan "İstanbul Özel İdare Personeli Meslek Sendikası" dır.

12 Mart 1971 darbesinden sonra Anayasa'nın 46. maddesindeki "çalışanlar" sözcüğü "işçiler" olarak değiştirildi ve 119. madde ile de memurların siyasi partilere ve sendikalara üye olamayacakları hükmü kondu. Böylece kamu çalışanlarının sendikalaşmaları yasaklandı.

1971-80 döneminde kamu çalışanları büyük bir dernekçilik hareketi başlattılar TÜTED, TÜM-DER, MEM-DER, TÜS-DER, POL-DER, TÜMAS, TÜMÖD ve daha birçok memur derneği kuruldu.

İlk öğretmen örgütleri olan TÖS (Türkiye Öğretmenler Sendikası) ve İlk-Sen (İlkokul Öğretmenleri Sendikası) 1965'te kuruldular. 12 Mart'tan sonra kapatılan TÖS'ün 1965'de 28 bin, 1971'de 80 bin üyesi vardı. TÖS'ün düzenlediği 1968 "Büyük Öğretmen Yürüyüşü" ile 1969 boykotuna onbinlerce öğretmen katıldı. 1971 yılına kadar 658 memur sendikası kuruldu.

3 Eylül 1971'de kurulan TÖB-DER 200 bini aşkın üyesiyle Ortadoğunun en büyük öğretmen örgütü oldu.

1970'li yıllarda enbaşta öğretmen kütlesi olmak üzere kamu çalışanları hızlı ve yaygın biçimde siyasallaştılar. En büyük ve etkili dernek olan TÖB-DER kendi sorunları, ekonomik-demokratik hakları için savaşırken bir yandan da düzene muhalefet etti. Örneğin 24 Aralık 1979'da Maraş katliamını kınamak amacıyla yapılan boykot siyasal karakterde yığınsal bir eylemdi.

Ne var ki ve ne yazık ki, kamu çalışanları kütlesindeki "siyasallaşma", başta TÖB-DER olmak üzere, derneklerin iç birliğini bozan ters bir yönde ilerledi. Sınıfsal-mesleki temelde büyüyen ve siyasallaşan örgütler sol siyasetler temelinde bölündüler. Kamu çalışanları, 12 Eylül'ü tam bir dağınıklık içinde karşıladılar.

12 Eylül, kamu çalışanları örgütlenmesine de 10 yıllık bir kesinti getirdi.

Yeniden örgütlenme 1990'da başladı. Eğit-Sen 13 Kasım 1990'da kuruldu. 3 yıl içinde Kamu Çalışanları 25 sendika kurdular. Geleneklerini sürdürdüler. Hem eylemliliği, hem de örgütlenmeyi yükselttiler.

Kamu çalışanları hareketi, kütle eylemliliğiyle birlikte yükseldi. Sendikalaşma "hak"kı, yasal düzenleme ya da hükümetle pazarlıklar yoluyla değil, kütle mücadelesiyle kazanıldı. Hareketin en başarılı ve devrimci dönemi, tabanın aktif olduğu sendikal örgütlenme hakkının fiilen sökülüp alındığı ilk örgütlenme yıllarıdır.

4. Zaaflar ve sorunlar:

Sendikaların kurulması ve kurumlaşmasıyla birlikte hareketin zaafları ve sorunları da kendini daha açık göstermeye başladı.

1) Örgütsüz ve siyasetsiz geçen 10 yılın bir faturası olacaktı ve oldu. 1990 sonrası yükselişte, yöntemlerindeki militanlığa rağmen ekonomik istemler ve ekonomik bilinç ağır basıyordu. 1970'lerin öğretmen-

memur hareketinden farklı olarak siyasal yön güdüktü.

2) Sendika yönetim kadrolarına çoğunlukla "deneyimli" ama aynı ölçüde yorgun ve dönemin liberalleşme akımına uyum gösteren kadrolar geldiler. Sendikalara bürokratik bir eğilim egemen olmaya başladı.

3) Sendika merkezleriyle üye tabanı süreç içinde birbirlerinden uzaklaşmaya başladılar.

Sendika yönetimleri kütlenin gerisinde kaldı. Sendika bürokratları siyaset üretemedikleri gibi tabandan gelen militan eğilimlere de köstek oldular. Mücadeleyle hak kazanma yerine, görüşme ve müzakere yöntemlerini; sokak eylemleri yerine protesto telgrafları vb. biçimleri savundular.

4) Sendika kongreleri, mücadelenin düzeyini, psikolojisini yansıtmayan; sendikal siyaset ve yeni savaşım hedefleri üretmeyen, kısır çekişmelere takılıp kalan platformlar olmaktan öteye gidemediler.

5) Kamu çalışanları sendikal hareketi, "Grevli toplu sözleşmeli sendika" istemi dışında hedefler gösteremiyor. Tabanını genişletemiyor. Kapsamına giren 1.5 milyondan fazla emekçinin ençok yüzde 20-30'unun sendika üyesi olduğu biliniyor.

Sosyalizm adına yazılan ve yapılanlar da bu zaaf ve sorunları ağırlaştırıyor.

Kamu çalışanları "toplumsal konumları" tanık gösterilerek salt ekonomik savaş tarafı olarak değerlendiriliyor. Ekonomik zarar görmedikçe düzenle "uyumlu" olacakları varsayılıyor. Böylece iradi yüklerden kurtulan, ideolojik konumu değerledirilmeyen kamu çalışanı peşin olarak düzen içi bir toplumsal kesim şeklinde algılanıyor ve gözden çıkarılıyor.

Kamu çalışanları, kuşkusuz fabrika işçisinin üretimden gelen gücünü reel olarak göstermezler. Ama, kendilerine özgü bir potansiyel ve dinamiğe de sahiptirler.

Sendikaların, kamu çalışanlarının çoğunluğu kendilerini mesleki kategorilerle çizilmiş bir bakışın özneleri olarak görüyorlar. Çeşitli siyasal tercihleri olduğu halde, bu siyasal görüşlerini bile mesleki varlıklarının içinde tanımlamaya girişiyorlar.

Sosyalistlerle, ilerici-devrimci kamu çalışanlarının ideolojik-siyasal varlık ve amaçlarının önüne mesleki-ekonomik-demokratik engeller ve aşamalar koymak gericiliktir.

Gücünü ve birikimini devrimci-sosyalist bir güce dönüştürmeyen hiçbir düşünce ve eylem pratiği ilerici sayılamaz.

5. Sonuçlar ve öneriler:

1) Sınıf kavramı, tüm çalışanları kapsayan bir genişlikte kavranmalı, söylem de buna uygun olmalıdır.

2) Kamu çalışanları ile işçiler arasındaki farklara işaret eden tarzdan, ortaklıklara ve genel amaca işaret eden bir tarza geçmek gerekiyor.

3) Sendikal örgütlenmelerde kesimsel farklılıklardan kaynaklanan üyelik biçimlerini gözden geçirmek gerekiyor. Memur ve işçi sendikaları ayrımından doğan farklılıklara müdahale etmek, ortak örgütlenmelere ulaşmak, konfederatif ya da bizzat birim örgütlenmelerinde bu bağları kurmak için çalışmak gerekiyor.

4) Tüm çalışanlara yönelik genel siyasal bir çalışmada memur emekçilerine önemli iş ve işlevler düşmektedir.

Kamu çalışanları yalnız ekonomik değil, ideolojik-siyasal davranışlar gösterdikleri, toplumsal-sınıfsal mücadelenin özneleri olarak davrandıkları ölçüde işlevli olur, iş ve yaşam koşullarını da ancak o zaman iyileştirebilirler.

5) "Memurculuk" önerilmemelidir.

6) Kamu emekçilerinin iki temel sorunu siyasallaşma ve örgütlenmedir.

Yaşam, siyasetsiz bir ekonomik-sendikal mücadele tanımıyor.

Örgütsüz mücadele edilmiyor.

7) Ekonomik-mesleki ve demokratik hakları kazanmada temel yöntem, mücadele ve bu hakların fiili kullanımıdır. Kamu çalışanları toplu sözleşmeli, grevli sendikal hakları kazanmak, bunları düzenleyen yasaları kendileri yazmak üzere siyasal savaşımı yükseltmelidirler.

8) Sendikal örgütlenmede taban dinamizmi, sendikal işleyişte tabanın söz, karar ve katılım hakkı esastır.

Sendikal işleyişte tabanın söz ve karar sahibi olması, demokratik işleyiş, üyenin bilinç düzeyini yükseltmede alınan kararı sahiplenmesinde, önemlidir. Kararları kampanyalarla yakalamak, propaganda-kampanya birlikteliğini sağlamak suretiyle almak başvurulması gereken yöntemdir.

9) İşkolu sendikacılığı karşısında bir tehlike olan işyeri ve meslek sendikacılığına karşı mücadele edilmelidir.

Özelleştirmeler üzerine

II.Bölüm

COŞKUN ADALI

C. Özelleştirmelerin amaçları

1980 sonrasının dışa açılma stratejisiyle birlikte, KİT'lerin eski nesnel geleneksel işlevleri de, hızla dönüşüm geçirmeye başlamıştır. Sahte "pazar ekonomisi" prensipleri, KİT'lerin orijinal varoluş nedenlerini her geçen gün kemirmektedir. Bugüne kadarki nesnel işlevleri "pazar"dan bağımsız olmalarını gerektiriyordu, şimdi ise "pazar"a yönelmelerini gerektiriyor. Bir mantığa göre kurulan bu örgütlerin, başka bir mantığa göre çalışmaları istenmektedir. Bu bir kopuştur. Bunun hazırlığı özelleştirmelerden önce yapıldı. Özal Hükümeti KİT'lere mali özerklik verdi, bazı sektörleri haricinde işletme zararlarının finansmanı için gereken sübvansiyonları iptal etti, fiyatlarını "serbest" bıraktı ve genişleme planlarını dondurdu.

Özelleştirme hareketi '80'li yıllarda dünya kapitalizminin evrensel bir programı niteliğine büründü. Bugün de öyledir ve birçok ülkede aynı anda benzeri programlar uygulamaya sokulmuştur. Bu nedenle, ithal ikameciliği terkeden Türkiye'de de özelleştirmeler, dışa açılış stratejisinin ayrılmaz bir parçası olarak gündeme geldi. Bu noktayı unutmamak gerekir. Türkiye'nin programına destek veren uluslararası kuruluşlarının dışardan yaptığı baskılar, kendilerinin ve Türkiye burjuvazisinin ortak çıkarlarına uygundur.(1) Hem kapitaizmin kendisinden memnun olanlar, hem de özelleştirmelere karşı çıkanlar, evrensel bir dinamiğin Türkiye'ye izdüşmesini geciktirmekten başka bir şey yapmamış oluyorlar.

Bir yandan, KİT'lerin ekonomide şimdiye kadar üstlendikleri bazı işlevlere, burjuvazinin artık ihtiyacı kalmamıştır; kapitalizm bu işlevleri kapsayan alanlarda kendi dinamikleriyle gelişebildiği düzeye çoktan ulaşmıştır. Burada önemli bir noktaya işaret edelim. Türkiye kapitalizmi, devletin bütün ekonomik kuruluşlarını özelleştirebilir bir aşamaya da henüz gelmemiştir. Örneğin burjuvazi, büyük devlet bankalarının özelleştirilmesini istemez. Fransa'da olur, Türkiye'de olmaz. Çünkü bu bankalar Türkiye burjuvazisinin can simididir. Battığı veya batacağı yatırımların, sonuçlarını ve risklerini kamulaştırma mekanizmasıdır. Hem de sermayenin merkezileşmesine hizmet eder.

Öte yandan kapitalist gelişmenin bugünkü aşamasında ortaya çıkan perspektifler açısından, KİT'lerin büyük bir bölümü bundan böyle ayakbağıdır; devlet elinde kaldıkça, Türkiye kapitalizminin dünya kapitalizmine entegrasyonununu yavaşlatmaktadırlar. Özelleştirmelerin altında yatan temel teorik nedenler bunlardır.

Ancak, Özal Hükümeti'nin özelleştirme mantığıyla, bu teorik nedenler arasında dolaysız bir ilişki kurmak güçtür. Bugün özelleştirmelerin tekleyip durması, engebeli yollara girmesi de bu nedenledir. Ama yine de bugünkü süreç, Özal'ın kağıt üstündeki programına Özal'dan daha sadıktır. 1992 TÖYÖK'ün kurulmasıyla özelleştirmelerin daha normal ve klasik bir sürece girdiği söylenebilir. Yukarıda işaret ettiğimiz *temel teorik nedenler uzun vadede su yüzüne çıkacaktır. Özelleştirmelerle ilgili kısa vadeli perspektifler ortadan kalktığı zaman, uzun vadedeki gelişmelerde dışavuracaktır.*

Özal'ın devreye soktuğu ve uygulamada çiğnediği özelleştirme programı, burjuvazinin en büyük sorununa, kaynak sorununa parmak bastığı için, üzerinde biraz duralım.

Uygulamada Özal'ın programı, klasik özelleştirme programlarına benzemiyordu. O zaman özelleştirmelerin, çok acil ve reel başka nedenlerden dolayı başlatıldığı ortaya çıkmaktadır. Türkiye kapitalizminin ana sorunu kaynak sorunudur, ve KİT'lerin yaka paça satılmak istenmeleri, genelde bu kaynak sıkıntısının aciliyetinin, özelde de kamu finansmanının zayıflığının bir ifadesidir. Bu konudaki kanıtları sıralayalım:

---

1. Örneğin, daha ilk özelleştirme programının açıklanmasından beş yıl önce, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma örgütü (OECD), bu yönde baskı yapmaya başlamıştı: "Fiyatların serbest kalmasıyla Kamu iktisadi Teşekküllerinin elde ettiği sonuçlarda görülen iyileşme yeterli değildir. İşletmeciliklerini de iyileştirmek gereklidir. Bu nedenle, daha dolaysız bir müdahalenin gerçekleştirilmesi şarttır. (OECD, **Kamu İktisadi Teşekkülleri, Türkiye Raporu**-1981, s. 24-26).

1. Özal Hükümeti, kağıt üstündeki kendi programının ve danışmanı MORGAN GUARANTY şirketinin önerdiği özelleştirme sırasını tersten izleme yolunu tuttu. Yani en kârlı KİT'lerin satışını öne aldı.

2. Bu en kârlı KİT'ler, klasik programlardaki gibi önce çalışanlara ardından tesisin çevresinde yaşayanlara, sonra yurtdışında çalışanlara, daha sonra ülke kaynaklı sermayeye, ve en son yabancı sermayeye teklif edileceğine, en baştan "yerli"-yabancı özel sermayeye ve de blok halinde teklif edildi. Bu öncelik, yine Özal Hükümeti'nin kendi programını çiğnemesi anlamına geliyordu. Ayrıca kendi programı bile blok satışı öngörmüyordu.

3. Hiçbir KİT için ciddi bir fizibilite çalışması yapılmadı. Bununla vakit "kaybedilmemiş" oldu. Böylece özelleştirilecek hiçbir KİT'in gerçek satış değeri saptanmadı. Son yılların cirolarına bakıp kafadan bir fiyat biçtiler (2).

4. Yine aynı aceleden dolayı, satışların hukuki çerçevesi bile doğru dürüst oluşturulmadı. Yine çimento fabrikaları örneğinde olduğu gibi (sonradan iptal edildi, ama Özal Hükümeti'nin vurkaç taktiklerini görmek açısından öğretici), Viyana Ticaret Mahkemesi gibi yabancı mahkemelerin arabuluculuğu kabul edildi. Bu ilginç noktanın yanısıra, yabancı taraflarla yapılan ticari anlaşmaların devlet arşivine giren orijinal metinlerinin ingilizce olması da diğer bir ilginç nokta (3). Bu iki nokta, acelesi olan bir hükümetin, kendi egemenliğini ne kadar rahat çiğneyebildiğini gösteriyor.

5. Bu denli büyük tesisleri, en büyük yerli tekelci sermaye gruplarının bile tek başına alamayacağı baştan belliydi. Bu durumda yabancı sermayeye fiili öncelik tanınmış oldu (4). Kârlı KİT'leri değerinden ucuza satış, yabancı sermayenin ilgisini çekmek içindi. Burada sonradan iptal edilen çimento fabrikalarının satış skandalını hatırlatalım. Türkiye gibi, inşaat sektörü, Fransa inşaat sektörünü geçen bir ülkede, büyük bir kârlılıkla çalışan çimento fabrikalarına dört yıllık net kârlarına eşit bir değer biçilmişti (5). Aynı şekilde Özal Hükümeti, yıllık net kârı yarım milyar dolar olan PETKİM'i de apar topar, 2.7 milyar dolara yabancı sermayeye satmak istemişti. Becerseydi yabancı bir tekel petrokimya sektöründe *mutlak tekelci* bir pozisyonda olacaktı. Bu örnekleri, kim kime neyi satmış bağlamında değil, kaynak ihtiyacının yakıcılığını ve aciliyetini göstermek için veriyoruz. Yoksa devletin bu kadar kötü bir satıcı olması başka neye bağlanabilir?

6. Özal programının uygulamasına bakılırsa, devlet yalnız kötü bir satıcı değil, aynı zamanda safdil bir satıcı olarak da karşımıza çıkıyor. Zarar eden bir KİT'i kim alır? Hiç kimse. Bu arada yeri gelmişken değinelim. Burjuvazi her zaman özelleştirmeden yanadır, diye bir şey yok. Bazan kamulaştırmadan yana bile olabilir. Örneğin 1982'de KOÇ holding, kendi bünyesinde yeralan ve kârlılığı büyük ölçüde düşen Asilçelik'i kamuya zorla devretti. Yani "devletleştirdi" (komünistler yapsa kıyamet kopar!). Oysa aynı dönemde KOÇ, 20 yeni şirket daha kurdu.

Kapitalizmin mantığına göre, sadece kârlı olan kamu işletmeleri özelleştirilebilir işletmelerdir. O zaman hükümete şu soru sorulabilir: Bir KİT bir kez kârlı hale geldikten sonra niçin satıyorsun? 1986'da, yani Özal'ın özelleştirme programının yürürlüğe girmesinden hemen önce, bütün KİT'ler *kâra geçmişti*. Hükümet daha sonra KİT'leri kasten tekrar batırdı. Özal, hükümet programındaki görevlerini yerine getirsinler ve üretime devam etsinler diye KİT'leri yüksek faizle borçlandırdı. Buna da "finansman özerkliği gereği" dedi. KİT'lerin borç anapara ve faiz ödemeleri sayesinde bankalara ve rantiyer tabakaya kaynak transferi yapılmış oldu. KİT açıkları, aynı zamanda, özelleştirmeler için oluşan kamuoyunun süreklileşmesinde de rol oynadı. "KİT'ler açık veriyor, satılsınlar" propagandası hız kazandı.

Özelleştirmeler sosyalizme karşı yürütülen ideolojik saldırıya malzeme de oldu. *Sınıfsal* özü büyük bir titizlikle atlayan ve sosyalist sistemin çözülüşünü de demagojik bir biçimde kullanan bazı burjuva yazarlar, kâr etmeyecek ve özel sektörü kösteklemeyip destekleyecek şekilde programlanmış olan KİT'lerin zararlarını, hükümet eliyle sokulmuş oldukları mali açmazları, devlet işletmeciliğinin yapısal verimsizliği olarak gösterdiler; sosyalizmi devlet mülkiyeti ve işletmeciliğine eşitlediler ve böylece kapitalist mülkiyetin sosyalist mülkiyete "üstünlüğünü", buradan da ka-

2. Türkiyedeki özelleştirme programını büyük bir dikkatle izleyen Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) bile raporunda bu gerçeği vurguladı: "Kamu İştirakleri İdaresi'nin deneyimi de gösteriyor ki, normal ticari muhasebe kurallarına riayet edilmediği için, Yüksek Denetleme Kurulu tarafından kontrol edilen değerler, KİT'lerin gerçek ticari değerlerini yeteri ölçüde yansıtmamıştır." (**OECD, Ekonomik Etüdler**, Türkiye Raporu-1991/1992, s. 109)

3. **Milliyet**, 30.09.1989

4. İngiltere'de Thatcher'ın programında bile, yabancı sermayenin iştiraki %20 ile sınırlıydı. Fransa'nın özelleştirme programında ise bu rakam %40 idi. Özal ise bir üst sınır koymadı.

5. DPT'nin 1985 yılında toplam 55 milyar TL değer biçtiği (yani satış fiyatı) bu fabrikaların 1984 yılında net kârı, 14 milyar TL idi. (**NOKTA**, No:5, 09.02.1986)

pitalizmin sosyalizme "üstünlüğünü" göstermiş oldular". Bazı aklı ve bilinci kıt solcular da, özelleştirmelere, sınıfsal özü atlayarak, burjuvazinin meseleyi koyuş şeklini kabul ederek karşı çıktılar. Sadece işçi sınıfının bilincini bulandırmış oldular.

Kısacası devlet, KİT'leri, *bugün için en başta kaynak sıkıntısından dolayı, kamu borçlarının ağırlığını biraz olsun hafifletmek için satıyor.* Böylece KİT'lere giden fonlar tekeller arasında bölüşülecek.

Devlet teşekküllerinin kamu borçlarının faiz ve anaparalarını ödeyebilmek için satışa çıkarılmaları Türkiye'nin icadı değildir. Latin Amerika ülkelerinde de aynı durum sözkonusu olmuştur (6).

Ancak, özelleştirmelerle elde edilecek kaynak, Türkiye burjuvazisinin kaynak sorununu çözmekten çok uzaktır.

***

III. Özelleştirmelerin işçi sınıfıyla ilgili sonuçları ve savaşımın yönü

Buraya kadar söylediklerimizden şu çıkıyor: Özelleştirmelere, sosyalizm adına karşı çıkılamaz. Özelleştirmelerin altında yatan nesnel dinamikler gibi Türkiye burjuvazisinin kaynak sıkışıklığının acilleşmesi de, işçi sınıfın bir mücadele odağı değildir. Ama **özelleştirmelerin sonuçları, işçi sınıfı açısından, nesnel olarak bir mücadele odağı oluşturuyor.** Yani nedenlere değil sonuçlara yönelmek gerekiyor. Oltanın ucuna takılı aynalı zokayı yem sanıp saldıran gariban balık misali, "özelleştirme" sözcüğündeki "özel"i görüp buna saldırmak ve bundan sosyalist söylem üretmek **gariban solculuktur.** Ve işçi sınıfına gariban solcu lazım değildir. İdeolojik düzeyde bu gariban solcuların özelleştirmelere karşı çıkışı ne kadar dayanıksız bir savunmaysa, burjuvazinin özelleştirmeleri savunmak için sosyalizmi karalaması da o kadar boş ve dayanıksız bir saldırıdır. Bu yüzden, telaşa gerek yok, işçi sınıfına bu propagandanın ardındaki gerçekleri anlatmak yeterlidir. Eğer bu başarılırsa, özelleştirmelerin sonuçlarıyla nasıl boğuşulacağı da anlatılmış olacaktır.

Yukarıdaki ilk iki bölüm, konuyla ilgili olarak devrimci kadroların kafasında doğabilecek soruları yanıtlama amacı taşıyor. Peki işçiye ne anlatacağız? Eğer işçi, devleti halkın temsilcisi olarak görüyorsa, devletin elindeki KİT mülkiyetini de halkın mülkiyeti olarak görecektir. Hele etrafta bunu söyleyen solcular da varken. O zaman bizim sorunsalımızın mülkiyet ekseni işçiye birşey anlatmıyor. Aynı işçi, KİT'lerin kapitalist gelişmede oynadıkları tarihsel rolü ve sermaye birikimindeki nesnel işlevlerini de anlamayacaktır. Bunları, kemalistlerin dediği gibi, ülke kalkınması ve ulusun refahı çerçevesinde ele alacaktır. Bugünkü kaynak sıkışıklığını da ulusal bir sorun olarak görme eğiminde olacaktır. Ya da en iyi durumda günün hükümetinin icraatına küfredecektir (7). Yani bu ikinci kanaldan da bir yere gidemiyoruz.

Bu durumda, özelleştirmelerin amaçlarından ziyade sonuçları üzerine yoğunlaşmak zorundayız. Üstelik işçi, bu sonuçların bilincindedir: Sanayi işgücünün üçte biri KİT'lerde çalışıyor. Özelleştirmelerin sonunda, en iyi tahminle, yüzbinin üstünde işçi işten çıkarılacak. Ekonomik gelişmesi geri kalmış bölgelerde özelleştirmelere bağlı olarak ortaya çıkan işsizlik, toplumsal bir krize dönüşecek. İşsiz kalanların yeniden nasıl iş bulacakları kimsenin umurunda değil. Yeniden bir iş eğitimine tabi tutulmaları ve başka sektörlere dağılmaları gibi bir durum da sözkonusu değildir. Hele orta yaşlı ve yaşlı işçiler, resmen açlığa terk edilecekler. İşçi, bunları ya biliyor, ya da hissediyor. Zaten çeşitli eylemlerde "özelleştirmelere hayır!" derken aslında işten çıkarmaları protesto ediyor.

İşçilere söylememiz gerekenler sanırız yavaş yavaş ortaya çıkıyor: Özelleştirmeler bütün dünyada gideduran bir süreç. Kapitalizmin hızlanan küreselleşme eğilimi nedeniyle, durdurulamaz bir süreç. Hele hele şu veya bu ülkede tek başına karşı koyulabilecek bir süreç değil. İşin kötüsü, bu süreç, işçi sınıfının işgününü kısalttıramadığı bir ortamda işliyor. Öte yandan, teknolojik devrime bağlı olarak gündeme gelen işten çıkarmaları süreklileştiriyor (8). Yani kısacası, burjvazi işçiyi işten atacaksa, özelleştirmeler bunun sadece bugünkü gerekçesi. O zaman işçi daha geniş düşünmeye zorlanmalıdır.

Yığınsal işten çıkarmalar, bugün Türkiye'de özelleştirmelerle birlikte gündeme geliyor. Yarın burjuvazi "ihracatı sürdürebilmek için işten çıkarıyorum" diyecek, daha sonraki bir gün "ürettiğim teknolojiyle endüstriyel dokuyu değiştireceğim, bunun için işten çıkarıyorum" diyecek, vb. Yani sonuç hep aynı kalacak ama

---

6. Bu yönteme "Debt Swap Equity" deniyor (**Ekonomik Panaroma**, Yıl:2, No:44, 5. Kasım. 1989)

7. Özelleştirme programının dışında kalan KİT'lerin ve özel sektörün işçilerine, devletin sınıf özünü göstermek açısından belki şunu söyleyebiliriz: Özelleştirmeler, tüm halkın yararına bir şeymiş gibi propaganda ediliyor. Oysa sadece patronların yararınadır. Sıkıyorsa, hükümet, Ziraat Bankası başta olmak üzere büyük devlet bankalarını özelleştirsin. Üstelik bankaların özelleştirmelerinde işçi çıkartma gibi bir sorun da yok. Ama bugün özelleştiremez. Patronlar şiddetle karşı çıkar. Devlet bankaları onların ortak kesesidir. Hep birlikte kullanmayı yeğlerler.

8. Kapitalistler arası rekabetin hızla keskinleşmesi, dünya işçi sınıfı hareketinin gerilediği günümüz koşullarında, işçi sınıfı açısından olumsuz bir durumdur. İçinde büyük tehlikeler taşıyor. Hem uzun vadede bir dünya savaşı konjonktürüne yolu temizliyor, hem de günlük iş yaşamında işçiyi öldürücü üretim tempolarına mahkum ediyor. Bu ise, iş

gerekçeler değişecek. İşten çıkarmalara karşı savaş, bu süreçleri yavaşlatacak ama ortadan kaldıramayacak bir savaş olmaya mahkumdur. Her gerekçe değiştiğinde, mücadele, kesintili ve parçalı bir mücadele olacaktır. İşçi sınıfını sektör sektör, kesim kesim ilgilendirecek. İşçi sınıfı hep yapay bir bölünme içinde olacak. Özel sektör, 1980'den beri işçi atıyor, işçiye her yönden saldırıyor; şimdi ise kamu sektörü işçileri daha önce hiç hesapta olmayan bir sorunla, işini ekmeğini kaybetme sorunuyla karşı karşıya. Özelleştirilen KİT'le programda olmayan KİT'in işçileri arasında da yapay bir bölünme var. Hatta, biz "işçilerin en geniş birliği" derken, savaşım, işletme işletme bölünmüş olacak. Bütün bu bölünmelerin nesnel bir temeli var.

O zaman "özelleştirmelere hayır!" şeklindeki savunma sloganıyla, salt bugünü ilgilendiren bir sloganla, geri çekilmek ve işçilerin bir kesimini kaybedilecek bir mücadeleye çekmek yerine "işgünü kısaltılsın!" şeklindeki saldırı sloganıyla işçi sınıfını bir bütün olarak mücadeleye çekmek daha iyidir. Biz de kendi nesnelliklerimizden hareket edelim, garibanlığımızı bir kenara bırakalım. Bizim nesnelliğimiz nedir? Dünyada ve Türkiye'de işçiler çok daha fazla çalışıyorlar. Oysa kimse bu dünyaya, kendini başkaları kârına kâr katsın diye çalışarak tüketmek için gelmedi (9). İşçi yarım gün çalışsa dünyadaki refahın düzeyi düşmez, burjuvazi lüks tüketiminden olur, hepsi o kadar. İşçi sınıfı bir bütün olarak, işgününü kısaltılması mücadelesine çekilir ve bu mücadele başarıyla yütülürse, bunalan burjuvaziye kaçacak tek bir delik kalacaktır: ücretleri düşürmeden işgününü paylaştırmak. Bu durumda hem işten çıkartılma sorunu ortadan kalkmış, hem de işçiler aynı ücrete daha az çalışmış olacaktır.

"Özelleştirmelere hayır!" sloganı sosyalist bir slogan değildir ve işçiye hiçbir düzeyde bilinç taşımaz (10). Ama "işgünü kısaltılsın!" sloganı, artı-değerin dibine vurduğu için antikapitalist, yani sosyalist bir slogandır, ve işçiye bilinç taşır. İşçi kendi eylemi içinde bilinçlenir ve işgününün kısaltılması savaşı, olayı KİT çerçevesinin dışına çıkarır ve siyasi bir düzeye yükseltir. Bu durumda işçilerin bir kısmına, özelleştirmelerle yapılan işsizlik tehdidi, işçi sınıfının tamamının kendi yaşam ve savaşım koşulları üzerine bilinçlenmesine vesile olur. Türkiyeli işçi, bütün ülkelerin işçilerinin, işsiz kalmak başta olmak üzere, aynı tehditlerle karşı karşıya olduğunu da farkeder ve proletarya enternasyonalizminin önemini kavramaya başlar.

***

Özelleştirmelere karşı işçi sınıfı, eylemin başında kendine göre hangi gerekçelerle savaşa girerse girsin, sonunda işgününü kısalttıracaktır. Ama bir koşulla: Sınıfın bir bütün olarak savaşması koşuluyla, bu koşulun yerine getirilmesi ise, ancak ve ancak, süreç içinde de olsa, savaşı sermayenin mantığından çıkarıp emeğin mantığına sokmakla, özelleştirme/özelleştirmeme ikilemini reddedip, işgününün kısaltılması hedefine yönelmekle mümkündür. Bu hedefe yönelebilmek için, işgününün kısaltılması gerekliliği, sınıfın giderek daha geniş bir kesiminin bilincine çıkmalıdır. İşçi sınıfı devrimcilerinin de görevi budur.

Bu başarılırsa, özelleştirmelerin ortaya çıkardığı huzursuzluk ve endişe, işçi sınıfının kendi sınıf perspektifiyle siyaset sahnesine çıkmasında uyarıcı bir işlev görmüş olacaktır.

Kazanılmayacak bir savaş değildir. Yeter ki yanlış yerlerde ve yanlış amaçlar için savaşmayalım.

---

kazalarının sürekli artması ve iş koşullarının giderek daha da sağlıksızlaşması sonucunu doğuruyor. Rekabetin keskinleşmesiyle, teknolojik ilerlemeler sıkısıkıya bağlıdır. Kaba bir örnek verelim. Bugünkü teknoloji, bir otomobili ortalama 30 işsaatinde üretiriyor. Daha on yıl önce bu rakam 40 işsaati civarındaydı. 30 işsaatinde üretilen otomobil, dikkatli kullanılırsa, 20 yıllık bir kullanım değeri sunuyor. Yani 1.5 işsaati bir yıllık otomobil kullanım değeri üretiyor Bu hızla gidilir, on yıl sonra bir otomobil 15 işsaatinde üretilir hale gelirse, bugünkü dünya otomobil pazarının yarısı kaybolacak demektir. On yılda dünya pazarının iki katına çıkması imkansız göründüğüne göre, teknolojik ilerlemenin bu ölçüde daralttığı pazardaki rekabetin ne ölçüde keskinleşeceğini bir düşünelim. Yani, işgününün kısaltılması savaşı, bir de bu keskinleşen rekabet dolayısıyla güncellik kazanıyor.

9. İş saatlerinin ve iş yaşamının kısaltılması, yani burjuvaziye kaptırılan artı-değerin göreceli ve mutlak olarak azaltılması mücadelesi konularında, Bknz.: M. Erkan, Çalışma ve iş saatlerinin kısaltılması mücadelesi, Devrim, No: 17, Haziran 1993, s. 25-27 ve M. Erkan, Emeklilik yaşı yükseltilsin! Devrim, No: 21, Kasım 1993, s. 38-41.

10. Nasıl kapitalizm altında "özelleştirmelere hayır" sloganı sosyalist bir slogan değilse, "özel işletmelerin millileştirilmesi" sloganı da sosyalist bir slogan değildir. Sanırız hiç kimse, kemalistlerin cumhuriyetin ilk yıllarında gerçekleştirdikleri millileştirmelerle sosyalizmi hedeflediklerini söyleyemez. Bu günümüzde de böyledir. Fransız sosyalist partisi, ilk hükümet yıllarında, kısa ömürlü böyle bir denemeye girişmişti. Bir kaynak durumu özetliyor: "Gelişmiş kapitalist ülkelerde gerçekleştirilen millileştirme denemeleri -soldaki partiler için elverişli uluslararası politik konjonktürlerde- genel olarak kapitalist işleyişin prensiplerinde basıt bir düzenlemeden ibaret bir perspektife oturmaktadır... devlet mülkiyetiyle sınırlı kalan bu düzenlemenin herhangi bir şekilde genişletilmesine yönelik temeller oluşturulmamıştır." (Georges LABICA yönetiminde, Dictionnaire critique du marxisme, (Marksizimin Eleştirel Sözlüğü). PUF, Paris, 1982, s. 622).

Yani özelleştirmelere sosyalizm adına karşı çıkanlar, kapitalist bir devletin gerçekleştirebileceği milliştirmeleri de, sosyalizm adına savunmak zorundadırlar. Tersi yüzüne çevrilmiş kemalist-"marksistler", umarız bunun farkındadırlar.

Toplumsal mücadele ve öğrenci gençlik

E. DOST

Eksenine işçi sınıfı olmak üzere, tüm toplumsal hareketliliklerin somut gelişim ihtiyaçlarına ilişkin olarak oluşturulan teorik açılımların, aynı düzeyde bir politik, örgütsel çalışma tarzıyla birleştirilmesi, bugün devrimci-demokratlar ve komünistler için bir kaos noktası teşkil etmektedir. Devrimci teori ile devrimci pratik arasında gittikçe açılan bu mesafe, çoğu zaman kadroların sayıca eksikliğiyle ya da hatalı çalışma tarzıyla açıklanmakta, sorun bu şekilde sessizce geçiştirilmektedir.

Kuşkusuz, nesneyi değiştirmek, dönüştürmek için evvela, onu içinde bulunduğu tüm ortamla bağlantıları ile kendi iç dinamiklerini anlamaya yönelik, tam olmasa bile tama yakın bir teorik çalışma ve bunun ışığında, kendisi de gerisin geriye teoriyi besleyen bir dizi pratik faaliyet yürütmek gerekir. Bunlara maddi gerçeklik kazandırılması ise kendisi de "eylem" alanı olan öznelere bağlıdır. Nesneye ilişkin belirlediğimiz teoriler pratik yaşamda, nesneye yalnızca müdahale değil, etkide bulunup değiştirme olanağı vermiyorsa, bu, buna ilişkin teorilerin yanlışlığını veya geçmiş usavurmalarımıza ait birikime uygun bir tarzda birleşmediğini gösterir. Bazen, doğaya ve topluma dair doğru teori, pratikle uyum içinde ele alınmasına rağmen kısa vadede sonuç alıcı olamayabilir. Ancak bunun en azından bir ilk ilişkiler ağını oluşturduğu da açıktır. Bu ilk nokta, iradenin içinde bulunulan nesnel şartlar tarafından sınırlandırılabileceği gerçeğiyle birlikte ele alınacak olursa, daha iyi anlaşılabilir. Bu yüzden doğa ve toplumla (ekseninde değiştirmek, dönüştürmek olan) uzun vadede sistemli ve bütünlüklü bir karşılıklı etkileşim süreci içine girmek gerekir. Komünistler işçi sınıfına ve topluma ilişkin yürüttükleri politik faaliyetlerde, tüm bu gerçeklerle yüz yüzedirler.

Teori ile pratik arasında, kadroların sayıca ve çalışma tarzından dolayı meydana gelen ayrımlaşma konusunda, komünistler için bir haklılık payı olmakla birlikte, sorun bundan öte sınıfsal bir karektere sahiptir. 80 öncesinde, bir dizi devrimci-demokrat grup ve çevrenin yeterli kadro birikimine ve işçi sınıfına vurgu yapmasına karşılık, güçlerini küçük-burjuva toplumsal alana yöneltmesi, ancak bu zemin üzerinde anlaşılabilir. Yine 80 öncesinde, devrimci-demokra örgütlenmelere rağmen, gelişen ve boyutlanan kitle eylemlilikleri ve bunun arkasından kendiliğinden sürüklenme süreci teoriyi küçümsemeye yol açmıştır. 80 sonrasında ise, Türkiye'de 12 Eylül darbesiyle gelişen, Dünya'da ise başta eski Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkeleri ile Arnavutluk'ta yaşanan sonu kapitalizme dönüş ile noktalanan yeni dönem, teorik çalışmayı nesnel bir ihtiyaç durumuna getirmişse de, bu görevin abartılması, giderek partileşme sürecinin en canalıcı halkası durumuna getirilmesine, politik ve örgütsel sorunlara yapılan tüm vurgulamalara rağmen, pratik faaliyetlerin küçümsenmesi ya da daraltılması noktasına kadar varmıştır. Teorik üretim, sosYAlizmin ve uluslararası komünist hareketin sorunlarına çözüm bulma, devrim ve sosyalizmi dünya ölçüsünde yeniden maddi bir güce dönüştürme işlevinden arındırılıp, akademik bir çalışma alanı olarak görülmekte, giderek fetişleştirilmektedir.

İşçi sınıfı hareketi, öğrenci hareketi, kadın hareketi, memur hareketi vb. kısaca tüm toplumsal hareketler esas olarak, birbirlerinden çeşitli düzeylerde etkilenmektedir. Bunların zaafı henüz daha yeterince politikleşmemiş ve ayrı ayrı mecralarda yürümekte olmalarıdır. Çeşitli dönemlerde, zaman zaman ortaya çıkan, dayanışma ve birleşme süreci tesadüfi olup, sistemleşip, kurumsallaşmış değildir. İşçi sınıfı hareketinin diğer hareketler üzerindeki nesnel etkileme gücündeki öncelik, baskınlık, komünist öğrencilere çalışma alanlarındaki hareketlerin kendi iç dinamikleri üzerinde yükselebilecekleri zemini unutturmamalıdır. Diğer toplumsal hareketlere kayıtsız kalarak, işçi sınıfı hareketine teoride ve pratikte "mutlak" olarak eğilmek, bunun ardından diğer toplumsal hereketlerin kendiliğinden, dolaysız olarak yükselebileceğini ve en nihayetinde sınıf hareketine bu şekilde tabi olacağını sanmak, bilimsel gerçeklere sırt çevirmektir. Bu anlayış tarzı, tüm bu alanlarda komünislerin üstlenmesi

gereken görevleri, görmezlikten gelmek, buraları burjuvazinin denetimine vermek demektir. 80 öncesinde işçi sınıfı dışındaki toplumsal kesimlere gitme eğilimi, bugün işçi sınıfının devrimcileşme potansiyeli taşıyan eylemliliklerinin etkisiyle tersten beslenerek, diğer toplumsal hareketlenmelerin kendi iç dinamiklerini, dış bağlantılarıyla da tahlil edip, geliştirilmesini küçümseme eğilimlerini besleme tehlikesi doğurabilmiştir. Kuşkusuz, tüm bunların, işçi sınıfını temel alan ve tüm topluma hitap eden, bir siyasal çalışmayla uzaktan yakından bir alakası yoktur. 80 sonrasında birkaç istisna durum dışında, yalnızca öğrenci gençlik, sokaklarda açık savaşımlarda bulunmuş, direkt olarak polisi karşısına almıştır. Yine bu dönemde yalnızca öğrenci gençlik, Nisan 87 şanlı direnişiyle tek tip dernekler yasasının çıkarılmasını önleyerek, siyasi iktidara geri adım attıra bilmiştir. Bu başka şeylerin yanısıra, öğrencilerin öğrenci olmaktan kaynaklanan sorunları, toplumdaki konumlanışları, üniversitelerin toplumdaki rolü, entellektüel üretim sürecinde nisbi olarak yer almaları vb. gibi bir dizi alana ilişkin öz dinamiklerin anlaşılmasıyla açıklanabilir bir olgu halini alır.

Toplumun. çeşitli alanlarındaki mücadelenin, yalnız ayrı ayrı mecralarda değil, bütün olarak sistemleşip, kurumsallaşması ve devrimin yedek gücü haline dönüştürülmesinin, işçi sınıfının kendiliğinden mücadelesi ile sağlanamadığı, hayatın ortaya koyduğu tartışmasız bir gerçekliktir. Bu ancak, tüm bu alanları kucaklayan, çok yönlü müdahale ederek, birleştirip yönlendirebilen devrimci bir sınıf partisinin varlığıyla soyut olmaktan çıkıp, somut bir gerçeklik halini alır. Bu gerçekleştirilemediği sürece, mücadeleler sınıf partisinin dolaysız birleştirici gücüyle ilişkilendirilmediği sürece, tepkisel, dağınık, cılız kalacak, kibrit alevi gibi yanıp sönecektir. Dahası devrimcileşip, sermaye iktidarını hedefleyebilecek bir aşamaya varamayacaktır. 60 ve 70'lerde nisbi de olsa, kendiliğinden yaşanan bu "birleşim" sürecinin nesnel olarak bir anlam ifade etmediği de açıktır. Türkiye kapitalizminin yapısal bunalımı ve bunun siyasi ve ekonomik sonuçlarının yarattığı etki bir yana, dünyanın ve Türkiye'nin gündemine çoktan girmiş Kürt Hareketi'ne rağmen, toplumda anlamlı çıkış yapılamamasının, bu olanağı yeterince değerlendirememenin en büyük etkeni, hiç kuşkusuz, bu birleştirici, yönlendirici, sürükleyici gücün eksikliğidir. Mücadeleler arası buluşma bugün henüz "rastgele" bir alan olarak yaşanmaktadır. Bu hata ve zaaftan kurtulmanın tek yolu da yukarıda vurgulandığı gibi, etkileşim ve buluşmayı süreklileştirecek, süreci kendiliğinden olmaktan çıkaracak bilinçli bir müdahalenin etkisiyle, eşdeyişle sınıf partisinin yaratılmasıyla mümkündür. Bu yapılamadığı sürece sermaye iktidarı yıkılamayacaktır.

Sermayenin işçi sınıfına, tüm çalışan kesimlere, tüm toplumsal hareketlere çok boyutlu, sistemli bir saldırı sürdürdüğü günümüz koşullarında, bu durum, muhalif toplumsal hareketlerin de bir eksen etrafında mücadelesini koşullamaktadır. Öte yandan bundan daha önemli olmak üzere bu koşullanma, sorunun bir ve aynı kanattan, bizzat kapitalizm ve onun siyasi iktidarından çıktığı gerçeği ile beslenmektedir.

Üniversite ve sosyalizm

Sermaye iktidarı öğrenci hareketinin taşıdığı devrimci potansiyeli, bizzat onun mücadele geleneklerinden biliyor. Bu yüzden kapitalist düzenin gelişiminin ihtiyaçlarına yanıt vermekten çok, gençliği baskı altına alma aracı olarak YÖK'ü devreye sokmuştur. Bunu sistemli bir baskı, terör ve ideolojik kuşatmayla iç içe sürdürmüştür. Ancak 12 Eylül sonrası dönem, son 30 yıllık Türkiye öğrenci gençlik hareketinin gelişimi ışığında değerlendirilecek olursa; sosyalizmin yalnızca teorik olarak değil, aynı zamanda pratik olarak üniversite alanında da savunulmasının geliştirilip yaygınlaştırılmasının zeminini hazırlamıştır. 80'lere kadar demokratizm ile bulandırılmış bir sosyalizm perspektifi doğrultusunda üniversiter alana ve gençlik mücadelesine yaklaşmış devrimci-demokratlar ile komünist öğrenciler arasında bir ayrışım süreci bugün hatırı sayılır bir ideolojik politik ve örgütsel düzleme varmıştır. Komünist öğrencilerin maddi bir güç olarak görünemediği son 30 yıllık süreçte devrimci demokrasi, marksizm-leninizmi teorik deformasyona tabi tutarak, bu anlamda çarpık bir şekilde kitlelere götürebilmiştir. Demokratizmi ve sosyalizmi iç içe temsil etme sevdasındaki devrimci-demokratik gençlik giderek demokratizmi kendi içinde amaçlaştırmış, onu program düzeyine çıkarmış, sosyalizmi, demokratizmin gerisine koyarak, ikinci plana itmiştir. Demokrasi mücadelesiyle, sosyalizm arasındaki bağı bilimsel olarak ilişkilendirmedeki yetenek ise yeni dönemin bir ürünüdür. Geliştirilmeye ve yaygınlaştırılmaya ihtiyacı vardır.

Toplumsal mücadele bütünlüğü içinde öğrenci geçlik yıllardan beridir kendi mücadele eksenini akademik-demokratik mücadele olarak sistemleştirmiştir. Ancak yalnız başına bir "kavramlaştırma" olarak değil, yüklenilen içerik anlamında da özerk-demokratik üniversite stratejisi ile ona ulaşmada mücadele biçimi olarak formülleştirilen ADM, kapitalist üretim ilişkileri dışına taşmayan, bu yönüyle de, dolaysız olarak burjuva-reformist yaklaşımlardır. Kuşkusuz her eğilim toplumsal-ekonomik konumuna uygun olarak tezler üretir. Sistematik bütünlüğe eriştiğini iddia eden her kesimin üniversite ve öğrenci gençlik mücadelesine yaklaşım tarzını, çalışma biçimini, örgütlenme anlayışını, geleneklerini, Türkiye'ye ve daha ileri giderek dünyaya ilişkin temel tezlerinden

bağımsız olarak ele alamayız.Kimilerince ÖG' in bugün içine düştüğü "bunalım" gençliği dışardan besleyebilecek bu türlü bir sistematik teorinin eksikliğine bağlanabiliyor. Nesnel ve öznel şartlar bir kenara itmediği sürece bu durumun bir gerçekliği de vardır. Öğrenci harektine tek başına ya da temel olarak dar akademik zemin içinden müdahale etme süreci, faaliyetlerin kısırlaşmasına yolaçar. Bu mücadele alanının en geniş ölçüde uygulanabilir bir propaganda ajitasyon çalışması olarak görülmesi ise, mücadelenini çok yönlü gelişip, boyutlanmasına ve derinleşmesine hizmet edecek araç ve yöntemlerin sınırlanması, dıştalanması çabasına hizmet eder ve bu özelliğiyle de reformizmin ve revizyonizmin siyaset kimliğine eş düşer. Komünist öğrenciler, AD alana içten olduğu kadar dışardan da bakan ve bununla uyum içinde, bütünsel, sistem - li bir politik ajitasyon, propaganda ve teşhir faaliyetleri yürütmelidirler.

Ögrenci hareketinin, proletaryanın devrimci savaşımının yedek gücü haline getirilmesi AD alanı kendi içinden devrimci bir tarzda zorlamak suretiyle başarılamayacağı gibi, öğrencilerin günlük pratik sorunlarının siyasi faaliyetin temeli haline getirilmesiyle de başarılamaz. Komünist gençliğin akademik-demokratik taleplere ve gündelik sorunlara kayıtsız kalamayacağı açıktır. Fakat onun asıl kaygısı ve görevi, tüm bunlarla bağlantılı olarak, toplumu ve giderek dünyayı ilgilendiren çok daha genel sorunlar arasında bağ kuracak bir siyasi faaliyet sürdürmektir. Ögrenci gençliği siyasallaştırmaktır. Bugün için ADM'ye ilişkin üç yaklaşımdan bahsedilebilir.

İlki; AD M'i, üniversiteye ilişkin demokratik içeriğinden soyutlayıp, ya da kısmi demokratik haklar .derecesine indirilen akademik yönünü öne çıkarmayla somutlanan, reformizmin bakış açısıdır. Reformizm kendine temel olarak "ögrencilerin öğrenci olmaktan kaynaklanan sorunlarını" temel almakta, gözlerini tüm öteki toplumsal sorunlara kapamaktadır. Reformizmin bir kesimi ise siyasi mücadelenin, akademik mücadele sonrasında kendiliğinden geleceğini öne sürerek mücadelenin bütünsel ögelerini, mekanik aşamalara bölmektir. Bu tür bir yaklaşımı tarih henüz daha ne yazık ki ortaya koymadı ve hiç kuşkusuz koymayacak da. Reformizm yenilgi sonrasının uygun atmosferi içinde dernekleşme sürecini ilk olarak başlatan kesim oldu. Ancak burjuvazinin üniversitedeki bu maddi temsilcileri eylemlerde barışçıl çizgiyi hakim kılarak, bir üst aşamaya çıkma potansiyeli taşıyan, eşdeyişle militan çizgiye varabilecek eylemliliklerde, her dönemde kesitli düzeylerde etkide bulunarak burjuva düzeninin subapları görevini üstlenmiştir. Ögrenci Hareketine bugünden geriye gidilerek bir bütün olarak bakıldığında özellikle devrimci-demokratik gençliğin ortaya çıktığı 60'ların sonlarından itibaren bu akımın işçi sınıfı mücadelesi içindeki büyük etkisinin aksine kalıcı bir etkisinin olmadığı görülebilir. 80 sonrası barışçıl gelişen mücadele üzerinde önemli etkileri olmuş reformizm, DD'in derneklere olan akımı sayesinde sınırlandırılmış, Nisan 87 direnişindeki konumu sonrası, teşhir faaliyetleriyle bizzat gelişen mücadele içinde etkisizleştirilmiştir.

İkincisi Dev. Dem. Genç bakış açısıdır. 60'ların sonu DDG'in kuşkusuz kendisi eski dönemlerin bir ürünü olamasına rağmen şekillendiği, geçmişin barışçıl hayallerine karşı, ideolojik örgütsel, ihtilalci bir kopuşu ifade eder. Ve gençlik tarihinde bir dönüm noktasıdır. Halkçı gençlik bu tarihten itibaren AD sorunlara daha genişçe bakabilmiş, toplumun genel sorunlarına eğilmiş ve devrimci bir öz yaratmıştır. Bu kuşkusuz son derece önemlidir. Ne ki halkçı gençlik çıkışından beri AD sorunlar da dahil olmak üzere tüm sorunlarla ilgilenmiş iyi niyetin ötesinde geçmeyen, sosyalizm vurgularına rağmen, siyasi demokrasi arasında bağ kurmuş, bu şekliyle de gençliği geri noktalara çekmiştir. ADM'yi siyasi demokrasiye katkıları ölçüsünde ele almıştır. Kuşkusuz, DDG'in geçmiş deneyimlerinden yararlanmayan, onu eleştiri süzgecinden geçirerek ileriye yönelik sonuçlar çıkarmadan geleceğe güvenle bakılamaz. Öğrenci Hareketleri hepimizin tüm ısrarlı çabalarına rağmen özellikle sözü edilen tarihten başlamak üzere hep politik bir nitelik taşımıştır. HG pratikteki bu başarısını teoriyle birleştirmede yeteneksizlik sergilemiştir. Örneğin bunca yıllık "geleneğine" rağmen mevcut eğitim sisteminin, bilim yapma sürecinin, üniversitelerin toplumdaki yeri vb. gibi konularda kapsamlı hiç bir çalışması olmamıştır. HG'in sistemleştirdiği ÖDÜ'yi başka bir konuda ele almak üzere şimdilik geçiyoruz.

Üçüncüsü; proleter gençliğin bakış açısıdır. PG, HG'in olumlu mirasına sahip çıkmakla birlikte ÖGM'ni siyasal demokrasinin değil, proleter demokrasinin sorunları içinde ele alır. Bu anlamıyla, her biri düzen içi olduklarından dolayı, ne mücadele biçimi olarak ADM'yi ne de hedef olarak ÖDÜ'yi kendi içinde amaçlaştırıp mutlaklaştırmaz. Bu, demokratik haklar için mücadeleye bir kayıtsızlaşma olarak yorumlanamaz. Aksine Türkiye'nin bugünkü nesnel koşulları altında, demokrasi mücadelesi derinleştiği, yığınlar bu mücadele içinde bilinçlendiği ölçüde, sermaye iktidarını hedeflemek zorunda kalır. Öte yandan bu, öğrencilerin politize edilmesi, devrimin yedek gücü haline getirilmesi için geniş imkanlar sağlar.

Dolayısıyla ve hiç kuşkusuz, komünist öğrenciler başta sermaye iktidarına karşı mücadelede öğrencileri eğitirken, öte yandan da reformizmin ve HG'in öğrencilerin bilincini siyasi demokrasi ufkuyla sınırladırmasına karşı sistemli bir ideolojik mücadele yürütmelidirler.

(D)evrimci demokratlar kimlerdir?*

EREN DOĞAN

Vaktinde bir imam, Hz. Ali'nin oğlu Hüseyin'in öldürülmesine akıl erdiremez. "Nasıl olur da Allah, peygamber sülalesine sahip çıkmaz?" diye düşünen imamcağız bu soruya yanıt aramak üzere Bektaşi'nin yanına gider. Bektaşi de imam'ım derdine çare bulamaz, üstelik kendi de bu derde düşer: "Papaza soralım" der.

Papaz önce onları dinler, hem kestirmeden güler, hem yanıtlar: "Allah, oğlu İsa'yı da kurtarmadı." Bektaşi ekler: "Doğru ya! Kendi oğlunu kurtarmayan Allah, el alemin oğlunu niçin kurtarsın?"

Kıssa devrimci demokratlar için. Varsın hisseyi çıkarsınlar. Devrimci Demokratlarla sosyalist devrimi tartışmak ve bir nebze olsun iktidarı devirme konusunda politik muhataplığı geliştirmek tarihte tüm sosyalislerin derdi olmuştur. Kapitalizmin sosyalist yapamadığı devrimci demokratları sosyalist yapmak için az uğraşılmamıştır.

Devrimci Demokratlar Kimlerdir?

1. Ülkesinde kapitalizmin gelişmemesine öfke duyan ve kapitalist geri kalmışlığa karşı mücadele eden kimselerdir.

2. Eşitsiz gelişmeyi de, yaşama koşul ve biçimini de kapitalist ekonominin azlık ve çokluk hiyerarşisinde gören ve bu nedenle kapitalist ekonomide "en gelişmiş" kapitalizme ulaşmayı ve sonra da geçmeyi, böylece kapitalizmin de yapamadığı kapitalist sonuçlara ulaşmayı hayal eden üretim ve tüketim fetişistleridir.

3. Devrimci demokratlar, iki şeyden ötürü özürlü ve komplekslidir: Birincisi komünizmden, ikincisi "en gelişmiş kapitalizmden". Çünkü her ikisi de zihninde "ulaşılması gereken bir idealidir." Bu insanlar ideallerinin kötürümleridirler.

Kapitalizm ve komünizm tersten birbiri ile özdeşleşen iki görüntünün üstüste düşmesidir onlar için. Bu üst üste düşme gerçekleşmediği sürece devrim yapmak gerektiğine inanırlar.

4. Kapitalizmi yıkmaya değil, kapitalizme eşitlenmeye dayalı olan düşünceleri, kapitalizm var oldukça ona biat etmeyi zorunlu kıldığından, düzen için "faydalı bakteri"(**) özelliği taşırlar. Bu özellikleri silah bırakınca sosyal demokrat olmalarıyla açığa çıkar.

5. Kapitalizm ile komünizm arasında kalmaktan öte, gerçek durumları feodalizm ve popülizm ile kapitalizm arasındadır. Komünizm ise onlar için ideolojik manipülatif bir kavramdır. Kapitalizmden alabileceklerini komünizme yönelme tehdidi ile talep ederler. Komünizm ise ne olacağı ve ne zaman olacağı bilinmeyen tarihsel bir kaderdir. Pat komünizm olsa ilk direniş cephesinde askere yazılacak kadar komünizmden çekinirler.

6. Çünkü küçük burjuva ve köylü mülkiyet sevdasına, yani mülk sahibi olmadan mülkiyeti bitirmenin yanlış olacağı kanısına sahiptirler. Bunun için geçici de olsa mülk edinmek için mücadele ederler.

7. Mülkiyetin, kapitalist mülkiyet biçim anlamına geldiğini bilmemek kadar, tüketim mülkiyetinden, iktidar ve egemenlik ilişkileri ile ayrımcılığın sağladığı mülkiyet biçimlerine kadar hiçbiri onları rahatsız etmez, tam tersine onlar için "ulaşılması gereken şeyler"dir.

8. Çünkü, egemen gücü kıracak olan ezilen ve sömürülenlerin, iktidar ve egemenlik ilişkilerinden zarar gören insanların, bu ilişkilerin yeniden üreticisi bir konumda olduğunu kabul etmezler. Böylece onlar gibi ve onlar için ve

* Bu yazı komünist devrimci nitelik ve potansiyeli taşıyan kişi, yapı ve çevreleri hedef almamaktadır.
** Coşkun Adalı'nın benzetmesi, bkz. *Devrim* s. 25 (Özelleştirmeler Üzerine)

onların amacıyla bütünleşerek ayrılaşırlar. Sonuç olarak popülistleşir, demokratlaşır ve zamanı gelince silah bırakıp kalan yaşam sürelerinde de "normal yollardan bunları gerçekleştirmeye bakarlar."

9. "En gelişmiş" kapitalist ülkelerden oluştuğu için Avrupa stündartlarına ulaşmak hayali ile yanarlar. Avrupa gördüklerinde sosyal sorunlardan yakınıp, dil ve kültür krizine girerken, bir yandan da oradaki tüketim imkanları, sosyal haklar karşısında **şapka** çıkartırlar. Geldikleri devleti, kifayetsiz ve nankör bulmaya devam ederler. Çünkü o devlet bunlara sosyal yardım yapmamaktadır.

10. Devlete karşı bir bilinç içinde değildirler. Devletten çok devletçidirler. Sosyalist ya da kapitalist devlet arasında yalnızca siyasal fark vardır ve bu nedenle sosyalist devleti isterler, fakat devlet devlettir. Korur, kollar ve kovalar. Sosyalizmde bunların olması yine gerekir, her ne olursa olsun devletin sosyali tercih sebebidir, ah bir de tam burjuva devrim geleneği olsa...

11. Onlar için Medya egemenlik aracı olmaktan ziyade, hala haberleşme aracıdır. Tek sorun medyanın kapitalistlerin elinde ya da burjuva iktidar aygıtlarından birinin tekelinde olmasıdır. Örneğin tarafsız devlet televizyonu tercih edilir!

12. Bir devrimci demokrat, sosyolojik bir fenomendir. Her anlama gelmek üzere; biraz köylü, biraz feodal, biraz kentli, biraz sosyalist biraz demokrat, biraz cins egemen, biraz gene cins egemen, biraz idealist, biraz aşırı derecede gerçekçidir.

13. Bir devrimci demokrat, tüm bu eklerinden kurtulmak için komünizmin gelmesin, fakat bu arada kapitalizmin bu özellikleri tasfiye etmesini, edemiyorsa kendi burjuva demokrat devrimini yaparak harakiri yapmayı hedefleyebilir. Gerekirse bunun için batılı Sosyal Demokrat partilerin programı için ülkesinde, ölümüne mücadele edebilir. Çünkü kendi ülkesinde o program ancak kanlı bir devrimle burjuvaziye hediye edilebilir!

14. Bir devrimci demokrat, aslında kurtarılması gereken kişi konumundadır. Fakat Stalin kitaplığından mezun olduğu için kainatı ve dahi her türlü bilimsel sorunu çözdüğünden, kendisi de tek kurtarıcı ya da tek kurtarıcının kimliğinde bir öncüdür. Dolayısıyla kurtarılması çok zordur. Kazara devrim yapsa, komünistler Yunanistan yolunu yeniden tutar. Ama esnaf ve zanaatkarlar, çiftçi ve lümpen proletarya ile küçük ve milli veya orta burjuvazi için böyle bir sorun yoktur. Çünkü bunlar, ekonomik ve siyasi güçleri ve örgütlülükleri olmadan da ittifak sayılmış ve baştan muhafaza altına alınmış güçlerdir.

15. Bir devrimci demokrat, halkının tüm kültürel-sanatsal-sosyal bilinç ve davranışlarına yani tüm ideolojik biçim ve praksislerine bağlı olduğu için, burjuvazinin yaşam biçimine öfke duyar. Bunun karşısında, kendi feodal ve popülist değerlerine devrimci politik söylem kazandırarak yeniden üretir.

16. Feodalizmi tasfiye için Kürt devrimci hareketinin programlı mücadelesine ve ayrışmasına rağmen, ülkesine feodal demesinin (yarı veya çeyrek) tek açıklaması olsa olsa kendisidir. Çünkü; burjuvazinin eğitip eşitleyemediği bir kültürün özelliklerini taşır. Bunu da ancak devrimi yaparak atmayı olanaklı görür. Bu noktada iradi değil, aşırı gerçekçidir. Tüm bu çelişkiler içinde devrimci demokratlar, içinde yaşadıkları siyasal ve ekonomik düzene öfkeleri ile olası devrimci koşulların hazırlanması sürecinde önemli roller oynarlar. Bu rollerle, önemli güç ve iktidarları ele geçirmedikleri sürece, yararlı bile olabilirler. Aksi halde devrimden sonra kapitalizme geçiş programı ile sosyalizmi inşa edecek ve zamanı gelince de altyapı hazırlığını bitirdiği için kapitalizme devredecektir.

17. Devrimci demokratlar ile dinciler arasında benzerlikler olması da mümkün. Aşırı iradecilikleri eyleme dönük olduğundan biliç ve davranışla ilgili yapıları alabildiğine gerici olabilmektedir. Örneğin "Ana avrat" küfreder, kız arkadaşlarına kanları gözüyle bakarken, yan bakanın burnunu dağıtabilir-ler.

18. Orta yaşı geçen her devrimci demokrat burjuva aydınlanmanın nimetlerinden yararlanmaya başlar. Bunlardan arasıra mutfağa giren, alışverişe "eşiyle" çıkan, çocuklara "müthiş kızmadıkça" vurmayanları bile var. Bunların durumu daha trajiktir. Çünkü, ideal saydıkları bu duruma gelinceye kadar acılar içinde dönüşmüşken, şimdi de birbirine eşit gibi davranan ve mekanik bir ölçek kullanan burjuva biçim içinde, birbirlerine ince eziyetler etmeye başlamışlardır.

19. "Nispeten daha az gelişmiş bir kapitalizme sahip Rusya'da, sayıları özellikle büyük olan küçük-burjuvalar, kuşkusuz bir yandan biliçli ve düzenli gericiler oluşturmaya bşlamakta, öte yandan da -ve bu çok daha sık olmaktadır- aşağı ezilen 'emekçiler' kitlesinden çok az ayrılmakta, henüz daha pekişmemiş bir dünya görüşüne sahip olan ve biliçsiz

bir şekilde, demokratik ve ilkel sosyalist görüşleri karıştıran Rasnocinz (Kilise, bürokrasi, küçük burjuvazi ve köylülükten gelen aydınların temsilcileri) aydınlarının geniş kesimleri içinde kendi ideologlarını bulmaktadır."(Lenin) Uyarlarsak, kapitalizm mantığı açısından orta gelişmiş bir kapitalizme sahip olan Türkiye'de, sayıları özellikle büyük olan küçük burjuvalar, kuşkusuz bir yandan bilinçli ve düzenli gericiler oluşturmaya devam etmekte, öte yandan da -ve Rusya'daki kadar sık olmamakla birlikte- ezilen-sömürülen 'emekçiler' kitlesin den o kadar da ayrılmamakta, henüz gelişmemiş bir dünya görüşüne sahip olan ve yanlış bir şekilde demokratik ve ilkel (reel) sosyalist görüşleri komünist sosyalist görüşlerle karıştıran MDD-DHD-TİP-TKP (Mistikleştirilmiş biçimiyle diyalektik küçükburjuva-üniversitecilik ve köy enstitücülülük, kemalist halkçılık ve devletçilik, bürokrasi ve devletçi sosyal demokrat CHP-SHP'ye gelen -ve oraya giden-) aydınların geniş kesimleri içinde kendi ideologlarını bulmaktadır.

20. Devrimci demokrat, önce demokrat olur ve önce demokrat olunması gerektiğine inanır. Sonra devrimci olur ve demokrat olduktan sonra devrimci olunabileceğine inanır, sonra tekrar demokrat olur ve devrimci olmanın bir dönem gerekli olduğuna inanır. Sonra yorulur.

21. Devrimci demokrat ülkesindeki burjuva demokrasisini ve kapitalizmi beğenmediği için (haklı olarak o ülke yapısı kötüdür) görevi devralmak üzere mücadele eder, fakat ona kimse görev vermediği için devrimci olur ve burjuvaziye dersini vermek ister. Bu öğretici bir sınavdır. Sosyalizmi de öğrenme şansı ancak bu dönemde vardır.

Devrimci demokratlar mistik ve dinsel öğeler üreten ve yayan biçimlere düşkündür. Hatta bilinçlenme biçimleri de bu yolla olmaktadır. Öyle ki ölülere tapmaktan, insanları ululaştırmaya, şehitlikten, yücelik, büyüklük, ustalık, ululuk mertebelerine yükseltmeye zorunlu bir bilinç taşırlar. Ulu, yüce, usta, olmayanlara asla inanmazlar. Burjuva öznelciliğin, ayrımcılığın, kahramanlık, başarı, dahilik gibi akli ya da fiziksel önceliklerin hiyararşik temsillerine muhtaçtırlar. Kutsamak ve kutsanmak isteyen görece dinci bir yapıları vardır. Dinsel figürleri çağrıştıran figürleri, sembol ve idolleri benimser ve bu kalıplarla düşünmeyi, ikna etmeyi hatta bunlar için zor kullanmayı bile düşünebilirler.

22. Devrimci demokratların en gelişmişi kentlerde küçük burjuva sınıf idealleriyle yaşayan görece sosyal avantajları olan kesimlerdir. Bunların karşı ucunda ise demokrat öğretmenler tarafından devrimcileştirilmiş köy ve kent yoksulları yer alır. Bunlar devrimcilikleri süresince de kendi köklerine sadık kalırlar. Örneğin, geçmiş toplumsal değerleri, bugünkü burjuva değerlere karşı olarak korumaya ve hatta dayatmaya kalkar, küçük köylü kurnazı yapıları ve mikro iktidarları ile her türlü değişime karşı özel olarak direnir, aileden başlayarak bulundukları her alanda her türlü küçük iktidarı, şiddeti, hiyerarşiyi, mülkiyet ve sahiplik duygu ve bilincini taşır ve korurlar. Hatta bunların çoğunun doğanın bir lütfu olduğuna inanacak kadar lütuf düşkünüdürler. Devrimcilik de bahşedildiğine göre ülkeye yarı feodal bakarlar. En ileri söylemi kullansalarda küçük iktidar oyunlarını asla elden bırakmazlar. "Nasıl olsa komünizmi göremeyeceğiz." düşüncesindedirler. Bu nedenle komünizm kopleksinden asla kurtulamaz ve gizli gizli bu görüşlere karşı mücadele de ederler.

Devrimci demokratlar sosyal yaşam ve ahlaki değerleri, günlük insani ilişkileri ile de halkçı ve halkçılığı anlatan ideolojik bütünün bir parçasıdırlar. Devrimci politik söylemle bu anlayışlarının üstünü örterler, fakat bu olanaksızdır. Her seferinde Ferhat Tunç gibilerinin fon müziği eşliğinde tartışır, duygulanır ve öfkelenirler. Tipik özelliklerinden biri de erken burjuva cins ilişkileri ileuyumlu modernizme düşkünlükleridir. Aile yaşantısı olanları her türlü cins ayrımı ve hiyaraşisini sürdürürken, olmayanları da bu hayalle yaşar. En ilericilerinin sınırı da "sinemaya gitmek ve kafede buluşmaktır"

23. Devrimci demokrat temel olarak bir burjuva idealistidir, fakat gerçekleşmesi sınıfsal ve siyasal olarak olanaksız bir hayalin peşinde devrimciliğe soyunduğundan kaderin oyununa gelir. Yeni burjuva kültüre karşı artık feodalizmi değil, eski burjuva kültürü savunma noktasına kadar ilerlemiştir.

24. Egemen ideoloji, egemen sınıfın halka dayattığı ideoloji değil, egemen sınıfın toplumdaki ideolojik biçimlenişlere nüfuz edip ve bunları monolitik hale getirerek çeşitli denetim mekanizmaları ile çifte standırtlar ve özgül ideolojik pratiklerle hegomanyasını güçlendirmesidir. Bir devrimci demokrat bu tarihsel uzlaşmayı tam da burjuvanın istediği gibi ayrı ayrı ele alır ve geri bir noktadan ilericiliğe soyunarak egemen sınıfın peşinden sürüklenir, onun için ideolojik bir motif olur.

Din mi, devlet mi?

ONUR ŞAN

Tanrılara, şeytanlara, mucizelere, vb. inanış, nasıl vahşi insanın doğaya karşı savaşındaki güçsüzlüğünden doğmaktaysa, öbür dünyada daha iyi bir hayat olduğuna inanış da sömürücülere karşı savaş halinde bulunan sömürülen sınıfların güçsüzlüğünden doğmaktadır.

Lenin.

Yerel seçimlerle birlikte, burjuvazi bir başka seçimi de yığınların gündemine sokmayı başardı: ***Laiklik mi islam mı?*** Laiklik ve islam ise, TC ve RP/Erbakan arasında bir tercih olarak sunulunca, yığınlara verilmek istenen mesaj da kendiliğinden ortaya çıkıyor: ***Devlet mi, Erbakan mı?*** Son zamanlarda "kıran kırana" yürütülen söz düellolarına, genel kurmaydan diplomalı gazeteci ve yazarlara kadar geniş bir kesim, sadece bu tartışmalara katılmakla kalmıyor, bizzat kitleleri de bu kapanın içine çekmek için olağanüstü bir çaba harcıyorlar. Yığınların dikkati ve seçeneği devletle Erbakan arasında kilitlenmiş gibi.

Ortaya atılması gereken en anlamlı soru şudur: Devlet ne kadar laik ve RP ne kadar islamı temsil etmektedir? Laiklik, resmi literatüre her ne kadar dinle devlet işlerinin birbirinden ayrılması olarak girmişse de, pratikte devlet, kendi bünyesinde bir Diyanet işleri kurarak laik olmadığına ilişkin en anlamlı yanıtı bizzat kendisi vermiştir. Kaldı ki laiklik, dinle devlet işlerinin birbirinden ayrılması olarak sunulsa da bu, sadece bir aldatmacadan ibarettir. Laik bir devlette, "dini inanış ve ibadet kişisel"dir diye yığınları aldatan devlet ve dinin, yaşamın deneylerinden de çıkarılacağı gibi nasıl da çaresiz kaldığı ortadadır. Laik bir devlette dinle devlet işlerinin birbirinden ayrılması, devlet nezdinde ve her tür maddi manevi destek verilerek bir dinin, hele ki Türkiye'de dört dinden birinin ve o bir dinin bünyesinde olan beş mezhepten sadece birinin, -sünniliğin- beyaz tepsiler içinde sunulması değildir. Tersine laiklikte:

1) Devletin herhangi bir dine inanmayı ya da inanmamayı kelimenin gerçek anlamıyla serbest bırakılmalıdır.

2) Devlet, dini kuruluşlara maddi manevi hemen hiç bir yardımda bulunmamalı, hiç bir dini kurum ve kişiye resmi 'maaş' vs. ödememelidir.

3) Devlet dini kuruluşların 'özel' mülk edinmelerini yasaklamalı varsa el koymalıdır.

4) İnanmak kadar hiçbir dine inanmamak, ateistlik de kabul edilmeli ve örnek olsun, isteyen hüviyetine islam, isteyen ateist, hiristiyan, protestan vs yazdırmakta özgür kılınmalıdır.

Sonuçta bir sınıfa hizmet ettiği ve onun ideolojisi olduğundan din, "*kişisel bir inanış şeklidir*" kavramı, yalnızca bir aldatmacadır. Laikliğin kimi önemli kriterleri bu olunca Türk devletinin gerçekten laik olup olmadığı da kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Dinin tarih boyunca egemen sınıfların , burjuvazinin elinde kendi erkinin geleceğini sağlamlaştırmak ve yaşatmak için bir kaldıraç olarak kullanılması bir yana, din, hiç bir zaman devletten bağımsız olamamış, tersine bizzat devlet tarafından, egemen sınıflar tarafından icat edilmiş ve bir can simidi olarak yedekte bekletilmiştir.

Din, devletin emniyet subabıdır.

Türk devleti kendini komünizm hayaletinden kurtarmak ve emniyete almak için

dini kuruluşları özellikle 70'lerin sonlarında bir kalkan olarak kullanmaya ve toplum içinde etkinleştirmeye başladı. Şimdilerde olası bir darbenin başbakanlığına hazırlanan Ecevit, sözde düşman ilan ettiği Erbakan'la kurduğu koalisyon hükümeti döneminde, devletin tüm olanaklarını bu gerici kurumların hizmetine verdi. Takip eden yıllarda ise bu destek ve teşvik giderek arttı ve bizzat kendilerini de tehdit eder duruma getirildi. Kucak kucağa büyüyen bu iki asalak kurum arasındaki bunca dalaş neden?

Türk sosyal demokrasisinin ihaneti de Türk devletini sağlamlaştırmaya yetmedi. Balayı kısa sürdü. Tüm kurum ve kuruluşlarıyla çürüyen devlet, vitrin değiştirmek için de olsa kendine çektiklerini de kısa bir zaman dilimi içinde çürüterek kendine benzetti. Düzenin sola karşı ikinci bir emniyet subabı olan sosyal demokrasi de bu handikapta kendini tüketti ve kişiliksizleşti. Önemli toplumsal dinamikleri olan bu emniyet subapları da işe yaramayınca ve patlayınca, geriye sisteme taze kan taşıyacak yeni dinamikler bulma telaşı kalıyordu.

İlginçtir, hem tarihte ve hem de günümüzde iktidarlar kendilerine bir düşman bulamadıklarında çok erken tükeniyorlar. Demek oluyor ki ayakta kalmanın önemli yollarından biri de kendine düşman yaratmaktır. ABD, Rusya'nın ve Doğu Bloku'nun çökmesinden sonra düşmansız kalınca kendine bir yapay, düşman bulma gereği duydu ve Saddamı kaşfetti. Demokrasilerin düşmanı Saddam, refah ve huzurun düşmanı da Almanya başta olmak üzere Avrupa ve Japonya ilan edildi. Onyıllardır Yunan düşmanlığının ekmeğini yiyen TC, halkların kardeşliğine yenilince Ermeni, tutmayınca Sırp, Rus, İran ve son olarak da Kürt düşmanlığına sarılmak gereği duydu. Yüzyıllardır içiçe yaşayan Kürt halkına karşı silah kullanmamak için Türkiye'li gençlerin ve yakınlarının başlattıkları anti-militarist kampanya TC'nin elindeki tüm kozları da tüketti. Ama ayakta kalabilmek ve yığınların kendilerine duydukları öfkeyi başka kanallara yöneltmek için düşman gerekli? Suni olarak yaratılan tüm aldatmacaların bittiği bir evrede RP devreye sokuldu.

Bugünlerde devlet ve yandaşlarının koro halinde RP'nin devlet ve demokrasi düşmanı olduğunu söylemesi bir aldatmacadan ibarettir.

1) TC. tarihinin hiçbir döneminde demokrasiyi yaşamamış ve yaşatmamıştır. Olmayan bir demokrasiyi yıkmak ise sadece bir mizansendir.

2) RP ve sosyal demokrasi, devletin yığınlar nezdinde itibarını yitirdiği ve yalnızlaştığı bir dönemde sarılma gereği duyduğu emniyet yelekleridir yalnızca. Ne sosyal demokrasi ve ne de RP devlet düşmanıdır. Tersine her iki blok da bizzat devleti yaşatmak için vardırlar ve varlık nedenleri de buna bağlıdır.

3) Yaklaşık her il ve sınırlarına 1010 cami gelmek üzere toplam 80 bin camiyi, 500'ün üzerin de imamhatip lisesini bir o kadar kuran kursunu ve sayılarını devletin bile bilemediği mescitleri finanse eden bir devlet; **a)** laik değildir ve **b)** bugün yığınlara düşman göstererek kendisiyle arasında seçim yapmaya zorladığı kendi güruhuna gerçekten yabancı değildir. Çünkü RP devletin kendi elleriyle yarattığı günah çocuğudur ve **c)** manikürü bitmeden tarikat şeyhlerinin elini öpmeye koşan, diğer bir tabiriyle hem şeytana ve hem de Allaha inanan madam, dinle devlet arasındaki bağı temsil eden en canlı tanıktır.

4) RP devlet düşmanlığı bir yana bizzat devleti en iyi kendisinin onore edeceği iddiasındadır.

5) Parlamenter 'demokrasi' miyadını tarihsel olarak doldurmakla birlikte, hala yığınların kendisine inandığı ve bir kurtuluş kapısı olarak görebildiği için ayakta kalabiliyordu. Şimdi bu coğrafyada bu deniz de bitmiş, yığınlar devlet kapısını ekmek kapısı değil sefalet kapısı, kölelik kapısı olarak görmeye başlamış düzen dışı arayışlara yönelmiştir.

6) Yığınlar nezdinde yolsuzluk, ahlaksızlık, adam kayırma, ve ikiyüzlülükten ibaret olan parlemento ahırına, din icazetli bir görünüm verilerek yığınlar yeniden bağlanmak isteniyor. Aydın, sanatçı, hatta dini fanatizmin sözde dehşetinden ürküp devletin 'laik' eteğine sarılan 'ilerici' kesim şunu iyi bilmelidir ki, RP ve Erbakan'ın iktidar olmasıyla devlette, onun hemen hiçbir kurum ve kuruluşunda öz itibariyle herhangi bir değişiklik olmayacaktır. Devlet ve kurumları olduğu gibi kalacak yalnızca vizyon değişecektir. Öyleyse sorun nedir?

Frankeştayn'ın kendi yarattığı evladına bu

savaşının nedeni nedir?

Doğu blokunun çökmesiyle emperyalistleşme hayallerini sesli olarak dile getiren ama bunun ilk ve öncelikli bir koşulu olan iç barışı sağlayamayan TC., emperyalistlerden vizesini koparamadığı Adriyatikten Çin seddine kadar olan hayallerinin kesintiye uğramasıyla konjöktürel desteklerini yitirdiği gibi kendi iç sorunları karşısında da yenik düştü. Ne düşman ilan edecek bir ulus ve ne de kazanabileceği bir karış toprak kalmadığına kendini inandırdıktan sonra, suni bir düşman yaratmak ve yığınların muhalefetini sonuçta kendi kanallarına açılmak üzere başka kanallara yöneltme gereği duydu. İçsel nedenleri var.

1) Hasbelkader iktidar ortağı SHP'nin oy oranı yüzde 13'lere düşmüştür.

2) İç borçlarla birlikte hesaplandığında dış borçlar 100 milyar dolara ulaşmıştır.

3) Yatırımlar durmuş, ekonomi çökme noktasına gelmiş ve en önemlisi de uluslararası kuruluşlar artık Türkiye'yi güvenilirliğini yitiren ülkeler listesine almıştır.

4) Ancak simit parası demek olan ücretler ödenemez duruma gelmiş, maaşlar yurtdışından sağlanacak kredilere endekslenmiş, ve bu da sadece maaşlıların değil, en geniş yığınların tepkisine yol açmış, devleti tartışmalı hale getirmiştir.

5) Ve en önemlisi de "3.5 eşkiya" devletin temellerini sarsmakla kalmamış, devlet bütçesine %40'lara varan bir külfete mal olmuştur.

6) "Martta bitecek" denilen PKK'nin rüzgarı tersine çevirmesi ve militarizmin de bir çözüm üretemeyeceği gerçeğinin artık yığınlar tarafından bile sesli ifade edilmesi, Madamın sonunun da başlangıcı sayılıyor. Çare? Demokrasilerde çare tükenir mi?

Çaresiz 'demokrasi'nin çaresi:

Çare, kemalizmin yıpranmış eteklerine sarılma olarak özetlenebilir. Bu sarılış, kemalizme biattan çok onun yığınlar üzerindeki ne yazık ki hala küçümsenmeyecek etkisinden kaynaklanmaktadır. Bu konuda da yanılmadıklarını teslim etmek gerekir. Ama anlaşılan o ki, şimdi sonuçlarını yaşadığımız bu kampanyanın temelleri hayli önceden hazırlanmıştır. ***B. Üçoklar***'dan ***Ç. Emeç***'e, ***U. Mumcu***'dan Sivas katliamlarına kadar tüm bu olaylar, şimdi sonuçlarını yaşadığımız gelişmelerin birer basamakları. Ve bu basamakların bizzat devlet tarafından döşendiğinden de kimsenin kuşkusu yoktur. *'Vatan elden gidiyor'* sözüne vatanda bir dikili ağacı olmayanların pek itibar etmeyecekleri bizzat devlet tarafından da anlaşılmış olacak ki, *'Atatürk elden gidiyor'* sloganı daha uygun görüldü ve ne yazık ki Mumcu'nun cenazesinde ve Sivas olaylarında da yaşandığı gibi küçümsenmeyecek bir yığın bu sahte slogan etrafında birleşebildi. Apo'nun aşağılayıcı hakaretlerini haklı çıkarmak istercesine Türkiye sol hareketi dahi bu tuzağa düşmekten kendini alamadı. Sözde dini fanatizme tavır alayım derken, *"Türkiye laiktir laik kalacak"* bayrağının gölgesinde toplanabildi. Kemal, mezar kazıcısıdır. Kurtuluş savaşında kendine inananların+silah arkadaşlarının+özgürlük vaatlerine inanan Kürtlerin mezarlarını kendi elleriyle kazmıştır. En son kendisine inanır gözüken Ecevit'ten Madam Çiller'e kadar kendisine inananların mezarcısı oluyor. Öğreticidir!

Öğretici olan sadece Kemal değil. RP'nin *"adil düzen"* sloganıdır da. Din motiflerini bir yana bıraktığınızda, RP ve Erbakan'ın solcu, genelkurmay icazetli basın ve tv'lerin tabirleriyle "marksist" olduğundan bile söz edilebiliyor. Çünkü RP, bu sistemin çürüdüğünden, yolsuzlukların, fuhuşun, her tür rüşvet ve ahlaksızlığın hat safhaya ulaşmasından, kemalizm ve laik cumhuriyet denen kurumların sadece işsizlik, açlık ve ahlaksızlık ürettiğinden ve tüm bunlardan dolayı da düzenin değiştirilmesi gerektiğinden söz ediyor. Faizin, vergilerin kaldırılmasını, tüm kapitalist-emperyalist devletlerden ve onların hegomanyasından kurtulmayı, kendi iç kaynaklarımıza yönelmeyi vaat ediyor. Dahası, 'herkese demokrasi' istiyor! Bir zamanlar büyük bir gurur ve onur duyarak haykırdığımz *'kahrolsun emperyalizm'* sloganını atıyor; özel günlerde devrimciliğin bir sembolü olarak yaktığımız Amerikan bayraklarını şimdi erbakancılar yakıyor. Demokrasi hayelleriyle büyüyen ama ona hiç bir zaman sahip olamayan bir ülkenin vatandaşı olarak gel de Erbakan hocayı destekleme! Acı da olsa gerçeğimizdir, bu propagandalara, Türkiye sol hareketini kemalizmin günah keçisi yapan PKK ve taraftarları başta gelmek üzere inanan

"sol" kesimler de yok değil. Buradan başka bir sonuç çıkıyor: *"Türkiye'ye komünizm gerekiyorsa onu da biz getiririz"* diyen devletin, sözünün eri olduğu artık tartışma götürmez. 20'ler de Kemal denemişti, şimdi torunları deniyorlar!

Bundan çıkarılacak başka bir sonuç daha var: Refah Partisi'ni bunca "sola" iten nedir? Refah Partisi'nin bile sahip çıktığı ve küçümsenmeyecek destek bulduğu *"refah devleti"*nin gerçek sözcülerinin yerini Refah almıştır. Şimdi yaşanan , yıllar önce ileri sürülen Türkiye solunun programıyla , burjuvazinin talepleri arasındaki benzerlik ve örtüşme değilse başka nedir ki?

Gerek burjuvazi ve gerekse onun bir varyantı olan RP, yığınların giderek kendilerinden koptuğunu biliyor ve görüyorlar. Düzen ve devletten her kopuşun ise mutlaka kendilerini ifade edebilecekleri bir düzendışı alana kayabileceğini tarihsel tecrübelerinden biliyorlar. Bu selin önünü kesmek için demokrasinin stratejik ve ancak bir devrim sorunu saydıkları taleplerini sonuçta kendi devrimci kanallarına akıtılmak üzere kendilerinden birinin kanalına akıtarak baraj kurmayı deniyorlar. ***E. Gökçe'***ye, ***Nazım***'a, ***Y. Güney'e, uluslararası emekçi kadınlar gününe,*** sonuçta devrime endekslenen sorunlara sahip çıkar oldu devlet. Olan bizim sola oluyor. RP'nin ikiyüzlülüğüne, kendi programlarına sahip çıkışına, dolayısıyla programsız kalmalarına köpürüyorlar. Dün haklı olarak nitelenen SHP solculuğu, şimdi masumdur; yaşanan SHP solculuğundan da öte RP solculuğudur. Nitekim RP, devrimci demokrasinin kimi taleplerine sahip çıkarak düzen dışı arayışa yönelenleri kendi etrafında toplamakla kalmıyor, bizzat sosyal demokratların kuyrukları arasına sıkıştırdıkları ve bir türlü açamadıkları bayraklarını da devralarak onun da tabanına oynamaya aday gözüküyor. Nereden nereye!

Özetlemek gerekirse devlet, her ikisi de kendine açılan iki yoldan birini seçenek olarak dayatmış görünüyor. ***"Ya ben'li RP , ya da RP'li ben".*** Demokrasi var, istediğini beğen. Devrimci/sol kesimin kısırlığına geriliğine bakılırsa yığınlar da bu "demokratik" ortamda kendileri için en *'refah'* olan birilerini seçecekler gibi görünüyor. Komünistlerin-komünist, devrimcilerin-devrimci, demokratların demokratik görevlerini yapamadıkları koşullarda, devlet her göreve soyunmasını biliyor. Kıymeti kendinden menkul sol hareketlerimizin acı da olsa devlet ve Erbakan'dan öğrenecekleri var. Devletin, devletlik edemediği, toplumsal dinamiklerini kaybettiği, ve herşeye yabancılaştığı, kendisini tehdit eden, iktidarına oynayan güçlerin programlarına oynamaktan dahi geri durmadığı gibi, onların yokluğu koşullarında o güçleri bizzat kendi elleriyle yaratmaktan geri durmayacağı birkez daha kanıtlanmış bulunuyor. Yığınların devrim talebini bastırmak için Franko sonrası devlet eliyle kurdurtulan sosyal demokrasi gibi. Herşeye rağmen gözden kaçırılmaması gereken bazı noktalara işaret etmek gerekir.

Devlet destekli RP'nin yükselişini nasıl açıklamak gerekir?Yığınların dünya işlerini açlıktan guruldayan midelerini biryana bırakarak ahiret işlerine yönelmesinden mi? İslamın (aslında islamın da değil, onun sadece birkaç mezhebinden biri olan sünni mezhebinin) tartışılmaz ve kendini sonuçta dayatan doğrularının yığınlar tarafından nihayet anlaşılmış olmasından mı? Nedir Refah Partisi'ni cazip kılan? Örneklemeyi seviyorum. Kimi zaman örneklerin yanıltıcı olduğunu da biliyorum. Örnek şudur: PKK, kendinden önce ortaya çıkan, Kürt ulusal sorununu sahiplenen hemen tüm hareketleri o coğrafyadan silerek aştı. Diğerleri de bir o kadar ulusal kimlik taşıyorlardı ama PKK kimliği tuttu. Sorunu sadece ulusalcılık ve silahlı direnişe indirgeyenler ne dün ve ne de bugün PKK gerçeğini anlamayanlar, yada anlamak istemeyenlerdir. PKK'nin kendini kabul ettirmesinin en önemli ve bizce temel noktalarından biri ve başlıcası, çelişkileri doğru kavraması ve buna uygun pratik-politika üretmesidir. Başka örnek de verilebilir. **T.Özal**, yığınların hükümetlere ve şahsında devlete olan güvensizliklerini, kendisi de devletin tepesine oynayan biri olarak *"Allah kimseyi devlet kapısına düşürmesin"* diye formüle etti ve bunun ekmeğini iki kez iktidar olarak yedi. **Öcalan**, halkının sorununun toprak değil, onu da içeren kimlik ve özgürlük olduğunu tespit etti ve halkının gönlüne oturdu. Özal, Türk halkının sorununun iş-aş ve bürokrasi olduğunu kavradı; çözmese de dillendirdi ve iktidar oldu. RP ve Erbakan ise toplumsal katmanların daha geniş bir kesiminin taleplerini, beklentilerini dillendiriyor ve bunun gerek kısa ve gerekse de uzun vade de ekmeğini yiyecek gibi görünüyor. RP *ik-*

tidarsız iktidar olmayı başaran tek parti durumundadır.

Bir, düzenin açmazlarına vuruyor. İşsizliği, açlığı, mutfaktaki yangını, enflasyonu, devalüasyonu, kısaca ekonomik yıkımı yığınların diliyle dillendiriyor.

İki, ve en önemliside bu eleştirdiklerine, bir zamanlar bizlerin, şimdi ise devrimci demokrasinin taleplerine sarılarak devlete duyulan öfkeyi sahipleniyor. Medya bunu *"islam komünizmi"* olarak adlandırıyor.

Üç, sadece seçim zamanlarında değil, uzun vadeli bir çalışmanın gereği, düzenle kopan ama boşlukta kalan hemen herkesle ilişkiler sağlayarak, onlara maddi yardım ya da kaynaklar aktararak kendine bağlıyor. Ticaretten yeraltı dünyasının karanlık işlerine, kontr-gerillacılıktan Suudi Arabistan desteğine kadar uzanan bir alanda kendini örgütleyen bu cenahın, hemen her bir camiisinden ilahiyat fakültesine, bedava yiyecek dağıtan kuruluşlarından, parasız öğrenci yurtlarına kadar uzanan bir alanda parmağı var.

Dört, Milli eğitimden orduya, nüfuzlu mahalle bakkallarından iş dünyasına hatta bakanlara kadar herkes Suud parasıyla satın alınmıştır. Biçim itibarıyla iktidar sadece bir görüntüdür: Çünkü gerçek iktidar iktidarların arkasında duran iktidardır.

Örneklerden de anlaşılacağı gibi, yığınlar islamın değil, kahreden bu ekonomik sıkıntıların bir sonucu olarak RP'ye yaklaşmaktadırlar. Umutlarını, yarınlarını bir tas sıcak çorbaya da olsa satmaktan geri durmuyorlar. İnsan belleğinin silindiği ve medyanın boşalan o bellekte kendini ürettiği, günü kurtarma telaşı içinde olan insanlar başka nasıl davranabilir ki. Tüm bunlardan payımıza düşeni Lenin'in şu sözlerinde özetleyebiliriz: *"Varsayalım ki burjuvazi halkı kandırıyor. Peki oradaki devrimciler ne yapıyor?"* Sıcak bir tas çorbaya kendi geleceğini satan insanları anlamak olanaklıdır. Bir tas çorba kaygısı olmayan ve *"gelecek nesiller devrimci lafazanlık uğruna devrimi sattılar demesinler"* diye kendi günah kefenini bir türlü sırtına giymeyen "bizim" devrimci-sosyalist kesimi anlamak olanaklı mı? Devlete saldırır "demokrasi"ye devletten çok kendisi sahip çıkar, sözde dini fanatizme, mistizme saldırır, Mumcu'ya, laiklik ve Kemalizme sahip çıkar; kendini ateist ilan eder, dini bayramlarda kutlama kartları yollar yetmez, halk dalkavukluğunun en güzel örneği olarak, *"halkın dini duygularıyla oynamamayı"* örgüt politikası olarak güvence altına alır! Camiilere, mescitlere karşı çıkar ama cem evlerinin de kurulmasını ve güvence altına alınmasını devletten talep eder; Tansu Çiller laiklik için "anıtkabire", bunlar laiklik adına "meydanlara" çağrısı yapar. Kısaca kurulu düzene (ki bundan ne anlıyorsa?) yönelir ama onun kimi yan kurum ve kuruluşlarıyla da flört etmekten bir türlü geri duramaz. Bir türlü aşamıyor, çünkü reddetmiyor.

Devrimci olmak kurulu düzeni tüm kurum ve kuruluşlarıyla reddetmektir! Devrimci olmak kopmaktır. J. P. Sartre'nin dediği gibi *"toplumsal eleştiri yoksa, toplumsal uzlaşma var"*_Trajik de olsa gerçeğimizdir. Bir yönüyle sistemden kopmak isterken bir yönüyle düzenle, onun kimi kurum ve kuruluşuyla içiçe"yiz!" Bunu da sözde ' taktik ' adına yaparız. Oysa Stalin bundan tam 73 yıl önce şöyle diyordu: *"Taktik başarıların stratejik başarıyı engellediği veya ileriye attığı durumlar olabilir. Bana göre, böyle durumlarda taktik başarılardan vazgeçmek gerekir."* Stratejik başarıları kolaylaştırması biryana devrim güçlerinin kitle dalkavukluğu , başarılı diye uyguladığı taktiklerin dahi ne kadar başarısız olduğuna artık tanıklık etmektedir. Devrimci demokrasi kendini aşmayla, tarihsel bir hesaplaşmayla karşı karşıyadır. Aşmayanı aşarlar. Bunu Refah Partisi yapsa bile!

Sonuç bir:

Devrimci demokrasi stratejik ve taktik taleplerini dün SHP'ye bugün ise RP'ye kaptırmış durumdadır. RP'nin platformuna düşmek istemediği sürece bu geri programına tekrar tekrar dönüp bakmakla yükümlüdür. Zira taşıdığı yükümlülük sadece kendi çeperiyle sınırlı değil, bir devrin de tarihi yükümlülüğüyle ilgilidir. Hesap sormasını beceremeyenlerden mutlaka ama mutlaka hesap sorulacaktır.

Geçici "taktik başarılar" adına başta devlete olmak üzere onun kimi yan kurulaşlarına destek anlamına gelen geri taleplerinden, *halkımızın inançları* adına başvurulan politik halk dalkavukluğundan -tarih karşısında- suçlu sandalyesine oturmak istemiyorsa vazgeçmelidir. "Demokrasi", laiklik, siyasal hak

ve özgürlükleri bir "devrim sorunu" kabul etmenin devrimci değil, bugün Erbakan'ın dahi savunabileceği kadar geri "program"lar olduğu, ister dar ve ister en geniş anlamıyla demokrasi talebinin düzen sınırlarını aşamayacağı, aşmadığı birkez daha pratikte kanıtlanmıştır.

Sonuç iki:

Devrimci-komünist kesimlerin yığınların büyüyen öfkesini arkasına almak için başlatması gereken savaşa burjuvazi soyunmuştur. **a)** devlet devrimci demokrasiyi öncelemiştir. **b)** Çaresizliğine çare olarak takelci devlet, önce yığınların desteğini alarak din de dahil gerici kurumlara saldıran, iktidarını sağlama aldıktan sonra ise bizzat kendini iktidar eden yığınlara savaş açan prekapitalist dönemin ilkel taktiklerine dahi sarılma gereği duyabilmiştir. Ortak paydaları var: Her iki dönemde de gerici kurumların ve yığınların desteğiyle iktidar oluyorlar. Ardından, duruma göre, kimi zaman yığınların desteğini almak için dini, kimi zamanda gericiliğin desteğini almak için yığınları öne çıkararak kendine düşman yaratabilmiştir.

Nedenleri var:

1) Kemal'in "izm"i ve dinin temelleri üzerine kurulan devlet, bitmiştir. İki bitenden biri diğerine savaş ilan ederek her iki biteni de yeniden yığınların gündemine sokmuştur.

2) Yüceltmek kadar saldırmakta yaşatmaktır. Yığınlar nezdinde bitmiş ve hiçbir kıymeti harbiyesi kalmamış olan dine ve islami gericiliğe saldırmakla devlet, can çekişmekte olan bu kurumları yeniden tartışmalı kılmayı başarmıştır. Tükenip bitmekte olan dine karşı soldan bir saldırı başlatan Blanqui'yi, Engels, aptal olarak nitelendirmişti. Bismarck'ın "*kültür savaşı*" adı altında Katolik partisine başlattığı savaş ve yaptırımlar batıda sadece dini gericiliğin gündemleştirilmesini sağlamakla kalmamış ona küçümsenmeyecek bir potansiyel de kazandırmıştı. TC bilinçli bir aptallık yapmaktadır. 20. yüzyılın Bismarckçılığına oynamaktadır. Hem kemalizme ve hem de islami gericiliğe itibar kazandırmak yarışı içindedir.

3) Kemalizmin temelleri üzerine kurulan devlet ve onun resmi dini olan ilkel islam artık miyadını doldurmuş ve eskimiştir. Sermaye; yığınların din ve devlete olan güvensizliklerini güvene dönüştürmek için, daha "ileri", "kültürlü", "çağdaş" bir din ve devlete gereksinim duymakta, bunun somut adımı olarak da RP mankenler, aleviler ithal ederken diğer partiler de el değmemiş sanatçılara, özellikle vitrinlik kadınlara yöneliyorlar.

4) Devletin dini gericiliğe saldırarak onu güncelleştirmesine karşılık RP'de kemalizm ve devlete "laik"liğe saldırarak hem yok olmaya yüz tutan kemalizmi ve hem de asalak devleti yeniden dini gericiliğe karşı ilerici göstererek kabul edilebilir hale getirmek istemektedir. Aldatmaya dayalı anlaşmalı , bir dalaştır.

Sonuç üç:

Devlet bölmektir. Bölemeyen devlet bölünür. Bölünmenin kendi sonu demek olduğunu bilen devlet, sınıf hareketinin panzehiri olan milliyetçilik, dincilik temelinde, sınıfsal konumlarına değil de ulusal ve dinsel konumlarına göre yığınları bölerek etkisiz kılmak ve birinden diğerini, hatta kendisini sınıflar üstü göstererek her ikisini de kendi denetimine almak istemektedir. Her tür din, dil, ırk ayrımını yadsıyan sınıf hareketinin birleştirici gücünü, din, dil ve ırklara ayırarak etkisiz kılmak istemektedir.

Sonuç Dört:

Doğayla savaşında güçsüz kaldığı için doğaüstü güçlere inanan ilkel insanlarla benzeşerek bugünün emekçi insanları, emeğin, sermayeye ve onun asalak bir üst yapısı olan devlete karşı savaşımında, -solun da ataleti nedeniyle- çözümsüz kaldıklarından, devlet ve düzene karşı olan her kim olursa olsun sarılmakta ve destek sunmaktadır. Bunlar sermayenin başka adlarla var ettiği kesimler olsa bile. Örnektir ; Polonya'da çürüyen sisteme karşı ayaklanan işçi ve emekçilerin açığa çıkan enerjileri, kendi gerçek önderliklerini yaratamadıkları için Valessa'yı iktidara taşıyan bir güce dönüştürüldü. Kendi önderliğini yaratamadığı ve onunla bütünleşemediği sürece Türkiye işçi hareketinin düzene karşı duyduğu nefret ve öfke bizde de yeni Türk valessalar yaratmak üzere bizzat devlet eliyle kullanılacaktır.

Sonuç beş:

"TC. devletinin hiçbir esneme olanağı yoktur." -Kıymeti kendinden menkul sözde keskin -"tarihsel" tezi, kötü bir ekonomizm te-

zidir. Marx'ın devrim durumunu işçi hareketinin gelişmişlik düzeyine bağlayan ilk tezini tersinden okumaktır; *bir ülkede krizler sürekliyse, hem burjuvazinin esneme olanağı artık yoktur ve hem de devrimler kapıdadır.* Oysa "*esneme olanağı olmayan* " bu devlet, kılıktan kılığa biçimden biçime girmekte ve her defasında da mutlak kendi payına kazançlı çıkmaktadır. Bu tezin, ***ikinci*** keskin talihsizliği ise, Komüntern'in 1935 programının, "*faşizm, mali sermaye egemenliğinin en son devlet biçimidir.*" sağcı saptamasını çağrıştıran , her krizin kendiliğinden devrimlere yol açabileceğinin nahif umut tellallığıdır. 70 yıllık bunalımlı TC tarihi ne devrimlere yol açtı ve ne de *esneme olanağı olmadığı* için çatladı. Sol hareketlerin yetersizliği sayesinde , çöplükte "gül" yetiştirdikçe bu devlet daha çok, ama pek çok esneyecektir! ***Üçüncüsü*** krizler; devrimlere yol açmadığı koşullarda, burjuvazinin kendini yenilediği, kirli kanlarından arınarak taze kana kavuştuğu bir altın çağdır da. Kapitalizmin kendini sağlama almak, diğer bir anlatımla krizden çıkmak için krizlere gereksinim duyduğu unutulmamalıdır. Krizler devrimlere yol açtığı kadar devrimlerin önünü de alırlar. ***Dördüncüsü,*** krizler kendiliğinden yıkım anlamına hiç gelmiyor. Yıkılması gerekiyor. Kriz nöbetine yakalananlar yıkılamazlarsa, hemen akabinde kendini yıkmayanları yıkıyor.

Dönem umutsuzluktan çatlamış bu topraklara umut ekme zamanıdır. Ancak, umut nesnel temellere dayanmıyorsa, bir aldatmaca bir devrim bezirganlığıdır! Buna, devrim ve sosyalizme olan umutların , kendi küçük hülyalarını yaşatma adına yapılan tüccarlığı da denebilir.

Yıkmayınca yıkılmıyor! Yıkılmayı 70 yıldır hak eden bu devleti, 70 yılda bir arpa boyu yol alan ve arkasına 70 yılda ancak yetmiş insan takınca da kendini mutlak bir tarikat sayan devrimci hareket, yıkmayı kendine iş edinememiş, devrimi pek ciddiye almamıştır. Esneme olanağı olamayan, tarihin tanıdığı en basiretsiz iktidar dahi olsa, yıkılmadıkca, parçalanmadıkça az yada çok esneyecek, sertleşecek, ama hep kalacaktır.

Reddiye

Bir ucunda, laiklik+demokrasi+ kemalizm denen devletle, diğer ucunda çürüyen bu devletin vizyonunu değiştirmeye talip RP'nin durduğu aldatıcı seçeneğe hayır denmelidir. Faşizm ile 'demokrasi', demokrasi ile islam vd. arasındaki seçenek, 3. Enternasyonali euro komünistleştirerek bitirdi. Ve faşizmin çıplak demir yumruğu, kadife eldivenli demir yumruk olarak sunuldu. Kendisi de faşizm kadar bir diktatörlük olan 'demokrasi'de militarizm demektir. Her iki ucu da pislenmiş bir sopa olan "demokrasi" ile militarizm arasındaki dayatmacılığa hayır!

Kısa erimli ve günü kurtarma adına yapılan halk/kitle dalkavukluğunun her türüne, son uçta düzenin kendini ürettiği "*halkımızın değer yargılarına saygı*"ya hayır. Gericilik gericiliktir. Bu hastalığın yığınlara bulaşması ise kitlesel bir gericilikle karşı karşıya olduğumuz anlamına gelir yalnızca.

Sadece kendilerinin değil, sonraki kuşakların da gelecek ve umutlarını bilinçli ya da bilinçsiz bir tas sıcak çorbaya satanların, sınıf mücadelesi içindeki yeri ve konumu ne olursa olsun, modern köleci statüsüne başkaldırmayan ve ona kurşun sıkmayan her kesin korunmasına , kollanmasına ve savunulmasına hayır! Çağın modern köleleri olduklarını her fırsatta dile getiren ve fakat herşeye rağmen kaderciliği ve teslimiyeti seçen dalkavukların dalkavukluğuna da hayır.

Maddeden gayri ruha inananlara ve onların hertür kurum ve kuruluşlarına açık ya da dolaylı destek verilmesine hayır!.

Biz, sefaletin açlık ve işsizliğin pençesinde kıvrananlara ***"öteki dünya"da değil, yeryüzünde kendi cennetlerini kurmayı ve bunun için savaşmayı öğütlemekteyiz. Cehennem bugündür, cennet de bugün yer yüzünde kurulacak olandır. bugünden öte cennet ve cehennem yoktur. Sınıf bilinçli işçi ve emekçiler, yüz yıllardır kendilerine vaadedilen ama birtürlü gidenlerin de haber getirmediği 'öteki' dünyanın cennetini bizzat burjuvaziye, hacı ve hocalara terkederek yeryüzünün gerçek cennetini yaratmaya ve sahiplenmeye aday olmalıdırlar. Yeryüzünündeki açlığı, sefaleti bırakın biraz da burjuvazi tatsın ve bu Eyyüp sabrından dolayı tanrıları 'öbür dünya'nın cennetini onlara tahsis etsin. Cennet de cehennemde olsa bu dünya bizim. Ahret onların olsun.***

Toplumsal örgütlenme ve federalizm*

MEMET ERKAN

Pan-Türkizm, Pan-Arabizm vs. gibi etnik ve/veya dinî temele dayalı dünyalar, sosyo-ekonomik, nesnel bir temele oturmadıklarında soyut projeler, modeller olarak kalıyorlar. C. Adalı'nın cümleleriyle söylersek; "Örneğin Avrupa Topluluğu'na bakalım, hiç olmazsa gelişme düzeyleri birbirine yaklaşan ülkeleri biraraya getiriyor. Nesnel bir temeli var. Avrupa'nın Avrupa Birleşik Devletleri haline dönüşme süreci, bu nesnel temelde yürüyor. Avrupa şovenizmi, bu temelde gelişiyor. İlerde belki bir 'Avrupa ırkçılığı' doğacak, gelişme düzeyleri ve tarihsel evrimleri çok farklı olan devletlerin (örneğin Arap devletlerinin) eriyip tek bir devlete (Arap devletine) dönüşmelerinin böyle nesnel bir temeli yok." Olmadığı için de, yapılan birleşme girişimleri başarısızlıkla sonuçlanıyor. Ayrıca eklemek gerekirse, etnik ya da dinî temelde "devletlerin tek bir dünyada birleşerek bir tek büyük bir burjuva devleti oluşturması, işçi sınıfının hiç mi hiç sorunu değildir". (C. Adalı, *Emperyalizmin Ortadoğuya Müdahalesi* s. 35, 36 Sorun Yayınları, Ekim 1991)

Kısacası, sağlam sosyal ve ekonomik temellere oturmadığında etnik topluluklardan oluşan devletler de, devletlerden oluşan "birleşik" yapılar da çok çabuk dağılmakta, hayali dünyalara dönüşmektedirler. Günümüzdeki dağılan ve dağılmayan "federasyon" ve "konfederasyon" örnekleri bunu açıkça gösteriyor. "Dağılmayan" Kanada, İsviçre federasyon ve konfederasyonlarında farklı toplulukların biraradа kalabilmesini sağlayan esas olarak ekonomik zenginlikleridir. "Dağılan" Çekoslavakya ve Yugoslavya ise, yine esas olarak yoksullukları nedeniyle parçalanmışlardır. Yani kabaca, birleştiren de, ayrıştıran da paranın yokluğu ya da çokluğu ve bunun dengeli paylaşılıp paylaşılmadığı olmuştur; diğer nedenler bunu izlemektedir.

Konfederasyon, federasyon ve otonomi kavramlarına kaynaklık eden federalizm düşüncesi nedense, toplumsal örgütlenmeyle ilişkili olarak (marksist) sosyalistlerin sahip çıkmadıkları ve anarşistlere terkettikleri; (özellikle Türkiye'li) anarşistlerinse, bugüne kadar -gene nedense- pek ilgilenmedikleri bir şeydir. Belki onlar da bu düşünceyi ve kavramlarını, 19. yüzyıl anarşizmine terkettiler. Marksistlerce, sosyalizme, toplumun örgütlenmesine ilişkin olarak hemen hiç kullanılmayan, kullanılması sanki düşünülemeyen, sadece etnik yapıyla (o da, Lenin'in ısrarıyla herhalde ilişkilendirilen kavramlarıdır, federasyon ve otonomi. Oysa esas olarak tam da burada devreye girmesi, tartışılması gerekir; hele bir de üretimde ve sosyal örgütlenmelerde özyönetimden, konseylerden, fabrika komitelerinden söz ediyorsanız.(1)

Sosyalistlerin, özyönetimci, özgürlükçü ve demokratik bir sosyalizm için, toplumların örgütlenmesinde federalizmi, konfederasyonu, otonomiyi savunan ve yerel yönetimleri güçlendiren anlayışlardan yana olması gerektiğini düşünüyorum. Fakat günümüzde, ulusal kurtuluş mücadelesi veren ve hatta kendisine "sosyalist" de diyen örgütler, *"Bizim de bir devletimiz olsun!"* mantığıyla hareket ediyorlar ve ulus kimlikli ("bağımsız") burjuva devletleri hedefleyen ara örgütlenmeler, geçiş devletleri olarak federasyon, otonomi vb.'den sözediyorlar. Bu nedenle sosyalistler kendilerini, bu etnik, milliyetçi (ulusalcı) te-

* Daha baştan söylemek gerekirse, bu kısa yazı federalizm üstüne fazla birşey söylemiyor; sadece bir başlangıç, "giriş" olmayı amaçlıyor. Konuyla ilgilenenlerin olacağını umuyorum.

mellere dayalı federalizm, konfederasyon, otonomi istemlerinden ayırmasını bilmeliler. Bu konuda Türk solu'nun, federalizm, konfederasyon ve otonomi (özerklik) denilince, neden *kendi içinde uniter* etnik (ve/veya dinsel) kökenli bölgeler, örgütlenmeler anladığını ve daha fazlasını anla(ya)madığını da -uluslararası mirasıyla birlikte- tartışmak gerekiyor sanırım. (2)

Ayrıca, başka türlü düşünen ve yaşamak isteyen, farklı bir toplum tasarımı olan politik, sosyal, kültürel akımların, grupların da ayrı birer federasyon, otonom bölgeler oluşturma hakları olmalıdır/tanınmalıdır. Bu konuda bir önerinin, (aşağıda okuyacağınız gibi) geçmişte anarşistlere olduğu kadar, Kronstadt'lılara da sunulması düşünülebilirdi herhalde.

İlkesel, programatik bir sorun olarak değil de bir lütufmuş gibi yaklaşsa da, böyle bir düşünceden sadece Trotsky söz ediyor:

"Devrimci kahramanlık döneminde, bolşevikler gerçekten devrimci olan anarşistlerle elele yürümüşlerdir. Parti bunların çoğunu saflarına kazanmıştır. Bu satırların yazarı, devletin derhal ortadan kaldırılması deneyini halkın onayıyla gerçekleştirebilmeleri için bazı bölgelerin anarşistlere bırakılması olasılığını Lenin ile birlikte pek çok kez araştırmıştır. Ama iç savaş, abluka ve açlık koşulları bu tür planlara fazla olanak tanımamıştır." (**L. Trotsky "Bolşevizm mi, Stalinizm mi?"**; Sınıf Bilinci, sayı: 1, sayfa: 55, Haziran 1988).

Bu düşünceleri, daha sonra da, devrimci Marksist bir metinde programatik bir ilke olarak görmek mümkün olmamıştır. Neden? Herhalde sınıfsız topluma "üniter" bir toplum ve devletten geçilerek gidilmesi düşünülmemektedir. Ki bu, "devlet güçlenerek sönecektir" demek kadar gülünç olurdu.

Burada son olarak, hemen ilk aklıma gelen ve tartışılması gerektiğine inandığım bir kaç soruyu ekliyorum.

Anarşistler federalizmden ne anlıyorlar(dı)? SSCB bir fedaralizm miydi? Eğer federalizm idiyse ne tür bir federalizmdi?(3) Amerikan federalizmi ve Alman federalizmi arasında ve bunlarla örneğin İsviçre konfederasyonu arasında ne gibi benzerlikler ve farklar var? Kürtlerle ilgili olarak gündeme gelen İspanya usulü özerklik ile Fransa'da uygulanan idarî özerkliğin benzerlikleri ve farkları nelerdir? Bu teorilerden ve yaşanan bu deneylerden bugün (marksist) sosyalistlere kalan ya da kalması gereken nedir? Bu uygulamalar bize ne öğretti? Federalizmin getirdikleri ve götürdükleri nelerdir?

Dipnotlar:

(1) Bugün her konuda olduğu gibi bu konuda da ciddi bir muhasebeye ihtiyaç var. Böyle bir muhasebeden, "klasik marksizmin kimi önermelirinin de sorgulanması gerektiği" sonucuna varılması da mümkündür. Örneğin Çekoslavakya'dan bir marksistin (Peter ULH), üretim birimlerine özyönetim sorununu ilişkin şu uyarısı, bugün hiç de anlamsız değil: "Devrimciler, Rus boşeviklerinin pratikte yaptığı gibi, 'fabrikaya girildiğinde her türlü otonomi düşüncesi terkedilmek durumundadır' sloganını benimsedikleri sürece, insanlık zincirlerini asla kıramayacaktır."

(2) Dinsel nedenlere dayanan bildiğim tek otonom cumhuriyet Gürcistan sınırları içindeki Acaristan'dır. Acarlar da Gürcüdür, diğer Gürcüler'den tek farkları dinleridir; müslümandırlar. Bugünkü Gürcistan yönetimi, bu otonom müslüman Gürcü cumhuruyetini ortadan kaldırmak ve üniter devleti yeniden inşâ etmek istemektedir.

(3) Şimdi, sadece marksist ve devrimci eski bir Troçkist, kısaca özetlersek; "SSCB'nin, başlangıçta, etnik temelli bir federasyon değil, -tam uygun örnekler olmasa da- "Birleşmiş Milletler" veya "Avrupa Topluluğu" gibi, federasyonlardan oluşan bir "Sosyalist Uluslar (devletler) Topluluğu" olduğunu ve başta Rusya olmak üzere, her bir üyesinin de kendi içinde sovyet örgütlenmeleri temelinde toplumsal-idarî bir federalizme sahip olduğunu, ama daha sonra süreç içinde, tarihsel etkenlerle, emperyalist saldırılar nedeniyle ve stalinist uygulamalarla/politikalarla sovyet kurumlarının içinin boşaltılmasıyla birlikte bu ve diğer özelliklerini yitirdiğini ve geriye etnik bir federalizmin kaldığını, bunun da (başlangıçtaki anlamında) federalizm sayılamayacağını söylüyür. Ve ekliyor, "böyle bir federalizm ancak zor yoluyla ayakta kalabilirdi ve zor kalkınca da ortadan kalkardı".

SÖYLEŞİ: SIRRI ÖZTÜRK

Doğruların kavgasını vermek gerekiyor!...

Burjuvazinin sosyalist basın ve aydına saldırıları durmak bilmiyor. Bu saldırılara bir yenisi daha eklendi! Sorun Yayınları ve MELSA imzasıyla yayınlanan bir şiir kitabından dolayı, TMY'nın 8/1maddesine konu olan "bölücülük" iddiasıyla yargılanan devrimci-yazar Sırrı Öztürk, bu davanın sonucu olarak, 41.167.000 Tl. para, 5 ay hapis cezasına mahkum edildi.

O'nun şahsında, tüm devrimci-sosyalist basın ve aydına yapılan her türlü baskı ve yıldırma politikalarını kınıyoruz.

Sırrı Öztürk'ü cezaevine uğurlarken yaptığımız söyleşiyi yayınlıyoruz.

Devrim: **3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın söz yerindeyse "gazabına" uğratılanlar arasına siz de katılmış oluyorsunuz. Bunun öyküsünü anlatır mısınız?**

S. Öztürk: Bildiğiniz gibi en başta işçi sınıfı ve emekçilerin, emekten yana hakiki aydınların bilimsel bilgi ve bilinçlenmelerine katkı getirmeyi amaçlayan devrimci bir yayın kollektifinde çalışıyorum. ***Sorun Yayınları***'nın sahip ve yönetmenliğini yapmak ilerici bir işbölümünün uzantısında oluşmuştur. Kimileri kasıtlı olarak bizi "yayıncı" mesleğinin kategorisine sokmaya çalışsa da, bizim asıl mesleğimiz devrimciliktir. Bu coğrafyada devrimci ve sosyalist olmanın elbette bir riski olacaktır. Her devrimcinin gündeminde cezaevi yaşamı mutlaka olacaktır.

Devrim: **TMY'nın 8/1 M.d.'ne konu oluşturan kitaptan söz edelim.**

S. Öztürk: Mahkumiyetimizi sağlayan, yargıya konu oluşturan kitap: 1992 yılında yayımlanan **"1980-1990 Cezaevi Şiir Antolojisi"**dir. Bu Antoloji'deki şairlerden **Resul Karahan** adlı şairin Kürtçe bir şiiridir. Antoloji'de 44 şairin şiirine yer verilmiştir. Yani yayın kollektifimiz, ülkede pek rastlanılmayan iki şeyi gerçekleştirmiştir: Birincisi, ulusallık temelinde yayın yapan **MELSA** Yayınları ile sınıfsallık temelindeki yayınlarıyla anılan **Sorun Yayınları**'nın kollektif ve somut bir iş yapmasıdır. İkincisi, yayınevi kollektiflerinin birlikte iş yapılmasının yanısıra, farklı siyasi çizgileri, sanat-estetik anlayışları bulunan 44 şairin bir Antoloji'de yan yana getirilmesi ve böyle bir sürecin belgelenmesidir. Antoloji'nin kollektif üretimi sistemin "gazabını" üstümüze çekmesine yetmiş ve artmıştır. Bildiğiniz gibi iki ayrı niteliğe ve siyasi çizgiye sahip kardeş yayınevi aynı işyerindeki mekânları paylaşarak yan yana durmuştur. Bu da Türk Sol hareketinde şimdiye kadar gerçekleştirilememiş bir olgudur.

Demek ki, iki ayrı yayınevi yan yana durabiliyor ve birlikte iş üretebiliyormuş... Biz devrimci ve sosyalist sol kadrolara bu mesajı somut iş yaparak vermeyi uygun bul-

duk. Bizim cenahtan kimileri bu mesajı alamadı; fakat tekelci efendiler hemen ve büyük bir sınıf kiniyle üzerimize çullandılar; Antoloji daha matbaadan gelmeden toplatma kararı çıkarttılar. İstanbul DGM'de TMY gereğince, yani "bölücülük" iddiasıyla yargılandık. Önce beraat ettirildik. Daha sonra Yargıtay 9. Dairesi'nin bozma karaıyla yeniden yargılandık; bu karar da onandı. Tebliğ edildi ve kesinleşti: 5 ay hapis 41.167.000 Tl. para cezasına çarptırıldık. İki yayınevi sahipleri ayrı ayrı olarak. Para cezası 10 eşit taksitlerle ödeniyor. Hapis cezamızı çekmek üzere de yakında cezaevine gireceğim. Kısaca öykümüz budur.

Devrim: **Antoloji'yi yayına hazırlayan şairlere herhangi bir dava açılmayışını, ayrıca davaya söz konusu olan şair Resul Karahan'a dava açılmamasını nasıl açıklayacaksınız?**

S. Öztürk: Bizler iki ilerici yayınevi olarak ürettiğimiz kitabın maddi ve manevi risklerine bilinçle katlanırız. Kitaplarımızı sahipleniriz. Onlar bizim bilinç ve onurumuzun ürünüdür. Tekelci efendiler bizim ulusallık ve sınıfsallık diyalektiğini oldukça gözeterek makasın açısını kapatmaktan yana olduğumuzu görmüştür. Onların amacı, doğrudan devrimci bir yayınevinin işlevsel olmasını engellemektir. TMY aracıyla yapılan saldırı, bizlerin hayat damarlarının kesilmesine yöneliktir. Biz iki yayınevi suçlanan şair Resul Karahan'a da dava açılsın diye çirkin bir pozisyona asla düşmeyiz. Aynı şeyi Antoloji'yi hazırlayan ve sorumluluk üstlenen iki yazar hakkında da söylemekteyiz. TMY'nın kararı siyasidir; kanuni gerekler zorlanarak yerine getirilmiştir. Hukuk ise kabaca çiğnenmiştir. Sistemin boy hedefi devrimci kişilikler ve beyinlerdir. Devrimci kurumlardır.

Devrim: **Hukuk açısından yapılması gereken bütün işlemleri yerine getirdiniz mi? Tashihi Karar hakkı ve AKİHK,/AGİK vb. müracaat ettiniz mi?**

S. Öztürk: Kimileri hukuk yoluyla yapılan devrimci mücadeleyi yok sayıyor. Biz anladığımız kadarıyla bu yolları işletmeye çalıştık. Gerekli bütün işlemleri yaptık. Ülke dışı kuruluşlara müracaat konusu ise şöyle: Biz bu coğrafyadaki iç dinamiğe inanır ve güveniriz. Ülkemizi Avrupa Konseylerine "şikayet" ederek dış dinamiği hareketlendirmek gibi tek yanlı bir mücadeleyi düşünmeyiz. Fakat, devlet terörünü en çok üzerinde hissedenler olarak, tekelci efendileri ve onların "demokrasi"-"insan hakları" yutturmacalarını da haklı olarak açığa vurmak, söz ye-

Sırrı Öztürk'ün kısa biyografisi:

28 Ocak 1932'de Erzurum-Aşkale'nin bir dağ köyünde topraksız anababanın, onbir çocuğundan altıncısı olarak dünyaya geldi. Erkek Sanat Enstitüsü'nü bitirdi. Aynı okullarda ve köylerde gezici Marangozluk-Demircilik Köy Kursu Atelye Öğretmenliği yaptı. Öğretmenlik görevini bilinen nedenlerle yapma olanağı bulamayınca, işçilik yaşamına başladı. Sırasıyla İnşaat işçiliği, biriketçilik, kamyon şöförlüğü vb. işlerde çalıştı. En son olarak Türk Kablo Fabrikasında makina ressamı olarak çalışıyorken, 15-16 Haziran Direnişi'ni örgütleme-katılma nedeniyle işçilik yaşamı son buldu. (1970) T. Maden-İş Sendikası Genel Yönetim Kurulu Üyeliği (1965-1969). I. TİP'nin kuruluş ve örgütlenme (1962-1967), SADA (Sendikalar Arası Dayanışma Konseyi) ve DİSK'in örgütlenme ve kuruluş çalışmalarına katıldı. İŞÇİ BİRLİĞİ'nin örgütlenmesinde görev aldı. Halen Sorun Yayınları, Sorun Birlikte Sosyalist Dergi ve Kriz Nasıl Aşılabilir? dizisi yayın kollektifinde yönetmen olarak çalışmaktadır. Çeşitli konularda yayımlanmış 11 kitabı ve makaleleri bulunmaktadır.

Sırrı Öztürk, Tarihi TKP geleneğine bağlı ve saygılı bir aile kollektifinden geliyor. Ailecek 1944'lü yıllardan beri cezaevi yaşamıyla, her sıkıyönetimde, tanışmak "şansını" da elde etmişlerdir. Evli ve dört erkek çocuğu vardır. Proletaryanın çocuğudur. Kürttür.

rindeyse birilerini rezil etmek hakkına sahibiz. Yani elimizdeki bütün silahları haliyle kullanmaya çalıştık; ama devrimcilik adına ahkâm kesenlerin kuşatmasını kırıp haber bile olamadık. Ne burjuva basını ne de "sol" basın bizi haber yaptı. ***Özgür Gündem*** bile bizlerin şahsında topluma baskı ve gözdağı anlamını taşıyan bu kuşatmaya katıldı; onlar da haber yapmadı. Oysa biz bankaları batıran bir "suç"tan ötürü değil TMY'dan, yani "bölücülük" iddiasıyla hüküm giymiştik.

Devrim: **Devrimci yayınlar, devrimci kişilikler sistemin kuşatmasına boy hedefi oluyorken, yani bir de "sol"dan da mı kuşatılmış oluyorlar?**

S. Öztürk: Evet aynen öyle. Hatta sistemin kuşatması bizim "cenahın" kuşatmasından daha "erkekçedir" demeliyiz. Biri sınıfsal kiniyle kuşatıyor, görevini yerine getiriyor. Ona "sitem oklarını atmaya" ne hakkımız var? Ama ötekisi devrimcilik adına bizim hayat damarlarımızı kesiyor. İlerici okurla bağımızı koparmak istiyor. Elindeki basın-yayın aracını babasının malı gibi kullanıyor. Hem de kötü kullanıyor. İnsan, zaman ve parayı heder ediyor. Kendi amentüsünden gayri bir amentü okumayan kimileri, ne hikmetse "*tahkikatın selameti için ihtilattan men*" diyerek, düşmanın yaptığına taş çıkartıyor. Aklınca devrimci ve sosyalist sol'un hakiki kadrolarını yok sayıyor!..

Devrim: **Türk Solu'nun bu kuşatma (tecrit) anlayışı galiba birazcık eskilere de dayanıyor?**

S. Öztürk: Evet doğru. En çok ta Fukara Dr. Hikmet Kıvılcımlı bu kuşatmanın boy hedefi olmuştu. Elbette daha niceleri için de söz konusuydu. Fakat günümüz başka bir gündür. Benim naçiz şahsımda Sorun Yayınları, Sorun BSD, ve Kriz Nasıl Aşıla-bilir? Dizisi'ni, ayrıca öteki yayınlarımızı, anılmayan bilcümle etkinliklerimizi kuşat-manın maddi-mânevi zemini yoktur. Kimsenin buna hakkı da yoktur! Değildir! Ülkede modern proletaryanın kadroları vardır. Modern proletarya ile yan yana yürümeye aday donanımlı Marksist Aydın'-lar vardır. Eskiden yaşanan kuşatma, baş-ka bir boyutta sürdürülmek istense de, şimdi öyle kolay da değildir. Bizim şahsı-mızda kuşatma pozisyonlarına düşenler ancak kendilerini kuşatır. Nehirin karşı yakasına düşer. Eloğluna hizmet servisi sunar. Hepsi o kadar.

Devrim: **Anılan kuşatma politikaları nasıl kırılacaktır?**

S. Öztürk: Modern Proletaryanın Modern Kurumlaşmalarından Parti oluşturulduğu zaman, küçük burjuvazinin, buurjuva sollarının, şoven ve sosyal şoven bütün anlayışların kuşatması kırılacaktır. Günümüz de Parti'nin işbaşı yapmasının bazı işaretlerini görüyoruz. Bu süreç anlamlı bir süreçtir.

Devrim: **Siz hem proletaryanın çocuğusunuz hem Kürt emekçi halkının çocuğusunuz. Ulusallık-sınıfsallık diyalektiğini nasıl açıklıyorsunuz?**

S. Öztürk: Modern proletaryanın sınıfsal çıkarıneyi gerektiriyorsa ben o kulvarda dövüştüm. Ulusallık-sınıfsallık sorunu, sosyal kurtuluş sorunu olarak öne çıkıyor. Modern proletaryanın ulusallık konusundaki sınıfsal çıkarı, işçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareketin buluşup bütünleşerek ciddi, güvenilir, donanımlı bir Proletarya Partisi'nin bir ilk adım atmasıyla, ulusallık temeline dayalı bir hareketin ancak, iki adım ilerleyeceğine ilişkin onbinlerce anlamlı işareti her olay ve olguda görüyoruz. Ben tek başıma bir kişi değilim; benimbizim, yani Modern proletaryanın her sosyal kesiminden insanlarımızın bir tarihi ve devrimci gelenekleri var. Bu devrimci ge-

leneklerimiz-birikimlerimiz arasında olumlu-olumsuz ve ayıklanacak onlarca malzeme var. Doğruların kavgasını vermek gerekiyor. Yalnızca ulusallık olgusunu öne çıkarmak bilimsel olarak yanlıştır. Hele günümüz koşullarında... Ben işçi sınıfı ve emekçi halkların sosyal kurtuluş kavgasında "Kürt" diye başlayıp "Kürt" diye bitiren bir "söylemi" uygun bulsaydım, bu denli bir "kuşatma"yı yaşamaz, el bebek gül bebek geçinip giderdik! Elbette, doğallıkla ve tarihsel haklılığımızla proletarya diye söze başlayıp proletarya diye noktalamalıyız söylemimizi. Ulusallık temelli gelişmelere asla duyarsız değiliz; olmadık; olamayız! Bu yüzden değil midir ki "bölücü" olarak nitelenip içeri atılıyoruz.

Devrim: **Sistem neden devrimci ve sosyalist sol kadrolara "bölücü" diye saldırıyor?**

S. Öztürk: Dünyanın hiç bir yerinde Marksistler, kapitalislerin propaganda ettiği gibi "bölücü, eşkiya, vatan haini" değildir. İşçi sınıfı ve emekçi halkları bölen kapitalist-emperyalist baskı ve sömürüdür. Asıl eşkiya kapitalist avanta ve yağmayı yapanlara denir. "Hiyaneti vataniyye" suçlaması da tekelci sermayenin uşaklarının ekmek parasıdır. Baskı ve sömürüden arınmış bir dünya ideali gerçekleşene kadar, tekelci efendiler bu türden demagojilerine baş vuracaktır. Onlar açısından doğaldır.

Devrim: **Sistemi açığa vurmaya özen gösterirken, devrimci ve sosyalist sol kadrolara da münasip bir şeyler söylemeyi ihmal etmiyorsunuz. Bunun nedeni nedir?**

S. Öztürk: Kapitalist anarşiyi geriletip aşmaya aday kadroların "vukuatı"nı, yani hepimizin vukuatını anmadan sisteme karşı durulamıyor. Sosyalizmi ciddiye alanlar, önlerine iktidar sorunu ve perspektifini koyanlardır. Sosyalist devrimi-sosyalist kuruculuğu, devrimci ütopyalarıyla düşünce ve davranışta gerçekleştirmek isteyenlerdir. Sosyalizme duyduğumuz büyük ilgi, ilkin kendimizi, bizim cenahımızı eleştirip biçimlendirmekten geçiyor. Bu çerçevede eleştirel katkılaşmayı amaçladığına göre niçin bundan korkuyoruz? Sosyalizmin 150 yıllık serüveni bu çoğrafyada devrimci olan herkese çok dersler öğretiyor-çıkarıyor. Evet politika yeniden üretilecek. Marksizm bu ülkede yeniden (asla revizyonizm anlamında değil) üretilip-yorumlanacak. Parti'li duruşlarda yeni bir devrimci ahlak, devrimci siyasi terbiye ve devrimci bir diplomasi anlayışına büyük bir ihtiyaç vardır. Yoksa birer hizip diplomasisi ile ne parti ve ne de birlik sorunu gerçekleşir. Ülkedeki sosyal muhalefetin zenginliğini bildiğimiz için, bunun bereketini devşirmenin gereğine içtenlikle inandığımız için iki okun birini de bizim cenaha yönelterek devrimci ve sosyalist sol kadroları düşündürmek, kazanmak ve dönüştürmek istiyorum. Bilmem yanlış mı yapıyorum?

Devrim: **Şu an en yaşlı siyasi mahkum oluyorsunuz cezaevinde...**

S. Öztürk: Cezaevi, üretimden soyutlanırsa elbette çok kötüdür. 63 yaşındayım, bu bir gerçeklik; ama dünya görüşü olarak 20 yaşındaki ihtiyarlardan daha dinç hissediyorum kendimi. Çünkü bilincim yerinde, bir de "kıblem" var. Ayrıca devrimci bir geleneğin ürünü olarak, bir davanın elemanı olarak cezaevinde bulunuyorum. Yol arkadaşlarım ne yapacağını biliyorsa bunun bir zararı yoktur. Cezaevleri mekan olarak "kötü" yerler olsa da, orasını da bir fabrikaya -üretime-dönüştürmeliyiz diye düşünüyorum. Modern proletaryanın ahlak ve yaşamını oralara da taşımalıyız.

İNCELEME: AZAR GÖK

Mülksüzler*

Yazarın felsefi-politik yaklaşımı tartışıla bilir. Zira, mülksüzler kavramı ve bu arada yazarın inancı olarak karşımıza çıkan hiyerarşi karşıtlığı anlamında daha çok anarşizm, bir damarıyla komünistlerin aşina oldukları, bir yanıyla yakınlık duydukları bir kavramdır. En azından öyle olmalıdır.

Bu tarz bir düşünce, doğrudan Marksizm ve Leninizme bağlanmayan yazar Ursula K.Le Guin'in böyle bir yakınlık derecesinde değerlendirilmesi ile önemli bir yazar olmasını da ekleyerek, Türkçeye çevrilmiş romanını ütopya zenginliği için okumanın çok yararlı olacağı düşünülebilir.

Romanda kullanılan kavramlaştırmalar gerçek dünyadan alınıp simgeleştirilmiş. Anarşizm kavramı, ütopik dünya Anarres, içinde barındırdığı harfler ve köklere yedirilmiş, örneğin;

Mülksüzler romanı, maddi üretim araçlarından, kişiler ve ilişkilerine, hatta kullandıkları dillerdeki hitaplara kadar mülkiyet içeren kavramlardan arındırılmış, gönüllü, ortak çalışma ve yaşama ile, özgürlük ve paylaşım ve dayanışma temelinde yaşamayı amaç edinmiş, dünyadan, onun uydusuna sürülmüş kendilerine Odocu denen bir topluluğun öyküsü.

Romanı okuduktan sonra yeryüzü gerçeğiyle de, romanın tarzında bir hesaplaşmanın ötesinde, benzeşimlerle de yeni bir hesaplaşma başlatılabilir. Bir anlamda SSCB'nin çözülüşü karşısında Anarres hala ayaktadır. Hatta, Anarres'in izdüşüm ülkesi bu gün Küba'dır.

Adıyla ya da Odocu felsefesiyle ters düşse de, tekil bir roman kahramanı merkezli gelişen olaylar, özellikle mülkiyet kavramı ile karşı karşıya gelinen noktalarda güzel imgeler ortaya çıkmakta.

Anarres, Urras'tan tecrid edilmiş bir uydudünya'dır. Oraya gönderilen sürgünler, liderleri Odo'nun örgütlediği yeni yaşam tarzını sonuna kadar sürdürmeye kararlıdırlar. Öyle ki, Anarres, Urras'ın (Dünya) tersine, çok büyük bir bölümü verimsiz, alabildiğine kıt üretim olanakları az olan, yaşamak için en büyük mücadelelerini doğaya (ki doğa çok kısır) karşı veren ve tam anlamıyla karın tokluğuna yaşanan bir dünyadır. Buna rağmen insanların, eşit özgür ve ortaklık temelinde kurduğu ilişkilerle sömürünün, hiyerarşinin ve şiddetin olmadığı bir toplumsal yaşam kurulan bu dünyadan, çok zengin olan ancak büyük zenginliği eşitsiz bir biçimde dağılmış Urras'a fizikçi Shevek'in ziyareti romanın omurgasını oluşturuyor.

Shevek, Urras'ı (dünyayı) ziyareti sırasında -ki ilk kez görmektedir- doğal zenginliğe hayran kalıyor. Ancak, üretim ve toplumsal ilişkilerdeki eşitsizlik yani bütünüyle mülkiyet ve hiyerarşiye dayalı dünya düzenini daha yakından görerek, bu dünyaya zenginliğine rağmen ait olmadığını kavrar. Shevek, kendine sunulan olanakları, inandığı ve doğru bulduğu değerlerle karşı karşıya bile koymaz. Dünyada (ülke olarak ABD'de) bir gösteriye tanık olur ve göstericilere yardım eder, onlarla bağlantı kurar, Odoculuğu taşımak ister, ancak göstericiler gibi saldırı ile karşılaşır, geldiği gibi yasal olmayan yollardan tekrar Anarres'e döner.

Yayınevinin titizliğinden olsa gerek, romanın arka kapağına yaptığı alıntı bu anlamda çok önemli ve yukarıdaki tanıtımı özetler nitelikte: **"Asıl olan geri dönüştür." "...Veremediğiniz bir şeyi alamazsınız, kendinizi vermeniz gerekir. Devrim'i satın alamazsınız. Devrim'i yapamazsınız. Devrim olabilirsiniz ancak. Devrim ya ruhunuzdadır ya da hiçbir yerde."**

(*) K. LE GUİN, Ursula
Çev. L. Mollamustafaoğlu
Metis Edebiyat Dizisi Bilim Kurgu

Mayıs'ta düşenlere

"Ölenler dövüşerek öldüler
Güneşe gömüldüler!"

Dünya devrim tarihinde Enternasyonalist dayanışma günüyle başlayan Mayıs ayı, Türkiye'de, aynı zamanda birçok devrimci önder ve neferin katledildiği, idam sehpalarında can verdiği ve 1 Mayıs alanlarında onlarca emekçinin katledilmesiyle sonuçlanan bir ay olarak devrim tarihine geçmiştir.

Mustafa Suphi ve 15 yoldaşının katledilmesiyle başlar, Türkiye devrim tarihinde cinayetler. '71 31 Mayıs'ında Sinan Cemgil, Alpaslan Doğan ve Kadir Manga'ların Nurhak'ta öldürülmesi, '72 6 Mayıs'ında Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ların idam edilmeleri ve yine 18 Mayıs'ta işkenceye boyun eğmeyip, "ser verip, sır vermeyen" devrimci önder İbrahim Kaypakkaya'nın işkencede katledilmesi kapitalist düzenin kanla beslendiğinin unutmayacağımız örnekleridir. '77 Mayıs'ında 37 işçiyi katleden düzen, onların sadece emeklerini sömürmekle yetinmiyor kanlarını, canlarını da istiyordu.

Türkiye'de sol ve solculuk adına yeni bir dönemin başlangıcı, yeni bir geleneğin adıdır Denizler ve '71 devrimcileri. Öğrenci hareketleriyle başlayan bir dönemin, bu dar sınırlara sığmayıp, aşması ve gençliğin artık sadece düzeniçi istemlerle yetinmeyip, tüm toplumsal sorunlara sahip çıkmasının, geleceğine sahip çıkmasının adıdır, düzenden kopuşun adıdır.

"Önemli olan çok yaşamak değil"dir Onlar için, "yaşadığın süre içersinde fazla şeyler" yapabilmektir. Türkiye'de de devrim adına savaş verilebileceğini, gerektiğinde başını eğmeden ölüme gidilebileceğini öğrettiler bizlere, yaşamlarıyla, anılarıyla. Ve;

"En uzun koşuysa elbet Türkiye'de de devrim
O, onun en güzel yüz metresini koştu"

Koştular!..

"... öyle bir devrim ateşi yakacağız ki bu ateş hiç sönmeyecek, söndüremeyecekler." diyen Sinan Cemgil ve arkadaşlarının Nurhak dağlarında yaktığı ateşi, işçi sınıfını saflara taşıyarak harlandırmak, Onlara ve devrim savaşımı yolunda, canlarını seve seve feda eden tüm devrimci neferlere borcumuzdur.

"Vaktimiz yok onların matemini tutmaya"

Sınıf savaşımı yolunda, yeni Deniz'ler, yeni Sinan'lar, yeni Kaypakkaya'lar yaratmak; biz yeni nesil komünistlerinin hedefi ve görevi olmalıdır. Bu bilinç ve coşkuyla devrim uğruna canını esirgemeyen tüm komünistleri bir kez daha saygıyla anıyoruz.

Anıları dersimiz, yolumuzu aydınlatan ışığımız olsun...